

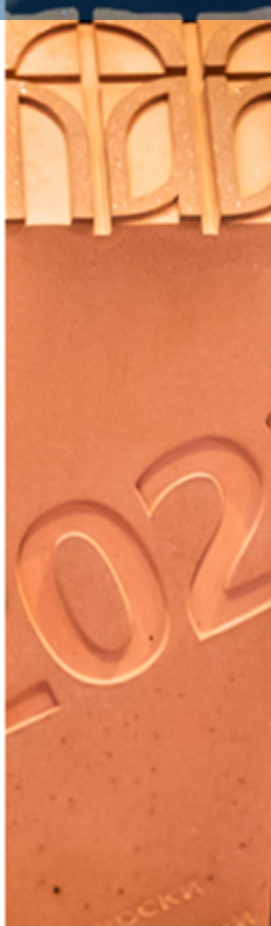
АРХИТЕКТУРА

Списание
за архитектурно творчество,
архитектурна теория
и критика

2025/3-4

АРХИТЕКТУРНИТЕ НАГРАДИ

ИЗДАНИЕ НА СЪЮЗА НА
АРХИТЕКТИТЕ В БЪЛГАРИЯ

Хотелски комплекс „Aqua Paradise Resort“, Несебър
Hotel complex „Aqua Paradise Resort“, Nessebar

Архитектът е творец, а няма творец, който да не се нуждае от признание. На първо място, от одобрението за вложените усилия от възложителя и инвеститора. После – за същинската реализация на замисъла. Доколко тя съответства на проекта и е в негов плюс или минус. Нейното възприемане от обществото в настоящия момент. Оценяването ѝ като историческо развитие от поколенията. Защото има сгради, които с построяването им вече са остарели. Затова съревнованието и за проект, и за осъществен продукт се е наложило и в нашата професия, и в обществото.

Състезанието е закодирано в човешката природа. Мерейки сили със себеподобните, участникът ситуира не само себе си, но и усвоява нови идеи и умения от другите. Всяка архитектурна награда, ако е формулирана правилно, има своя точен проектантски адресат и своя публика. Тя притежава изначален заряд, понякога насочваща тема, технически критерии, над които качеството и новаторството са осигурени. Не остава на заден план изискването за полезност и удобство, доброто вписване в местния контекст и използването на традиционни за дадения район материали и форми. Категоризирането на архитектурните награди спрямо определена целева група ги прави по-близки и разпознаваеми от масата. Създава чувство за диалог между създателите на средата и ползвателите ѝ. Мнението на обитателите става важно. Наградата на публиката винаги е много престижна и винаги е коректив на оценката на журито. На тази база върховите постижения, които носят космополитни и общочовешки послания, нови насоки за бъдещо развитие, се открояват.

Събирателните конкурси за архитектурни награди с много раздели са широко разпространени и у нас, и по света. Придържането към общоприетото функционално делене на сградите ги приобщава към научното познание. Възможността един и същи обект да се състезава в повече от една група, характерно за някои наши конкурси, не допринася за правилното му тълкуване и оценяване. Световната тенденция е да се стимулират завършени структури, създаващи свързаност в по-обширен мащаб, които позволяват унифицирани глобални комуникации при запазване на десетилетни и даже столетни местни натрупвания. Печелившите проекти предлагат иновации, създават по-устойчиво бъдеще и демонстрират ангажимент за подобряване на живота на хората чрез обмислен дизайн. Устойчивостта може да бъде засилена чрез адаптивни архитектурни стратегии, които използват времето като централен инструмент за проектиране.

Тръгвайки в миналото от паричните измерения на наградата, които дават на лауреата средства за самостоятелно по-нататъшно развитие, сега говорим по-скоро за символиката на номинирането и присъждането на конкретен приз, създавайки общност. За признанието на световноизвестни журьори – лидери, оформящи активно планетата, представляващи търсен сегмент от професионалисти, работещи в дизайна, изтъкнати „светила“ от разнообразни области като мода, масови комуникации, продуктов дизайн, недвижими имоти и технологии. Широката и разнопосочна медийна разгласа осигурява всемирна популярност не само на лауреата, но и на подгласниците. Мястото им е запазено в печатните издания. Участието в бъдещи конкурси е гарантирано за години напред.

Днес церемониите за връчване на наградите се организират така, че са не само среща на автори, жури и критици. Провеждат се на архитектурно изявено място, отдавайки почит на архитектурата от други епохи, подчертавайки значението на застроената среда, като същевременно осигуряват уникална обстановка. Тъй като броят на присъстващите на официалното тържество е лимитиран, се създават специални видеоклипове, за да се позволи на неограничена международна аудитория да бъде участник във връчването на наградите, като гледа изказванията и мненията на предишни лауреати и оценяващи.

арх. Евгения Кукушева

АРХИТЕКТУРА

3 - 4

2025

Списание
за архитектурно творчество,
архитектурна теория и критика
ГОДИНА СЕДЕМДЕСЕТ И ВТОРА

СЪДЪРЖАНИЕ

Издание на Съюза на архитектите в България.
Списание "Архитектура" е включено в националния референтен
списък на съвременни български научни издания с научно рецензиране
на НАЦИД.

Тираж: 1000

Адрес: 1504 София, ул. „Кракра“ 11, e-mail: sab@bularch.org, www.bularch.eu
ISSN 0324-1254

Издателски съвет:

чл.-кор. проф. арх. Атанас Ковачев г.а.н.

проф. г-р. арх. Валери Иванов

проф. г-р. арх. Георгий Станишев

проф. г-р. инж. арх. Пеньо Столаров

проф. г-р. арх. Александър Слаев

доц. г-р. ланд.-арх. Веляна Найденова

г-р. арх. Анета Славова

г-р. арх. Мария Диамандиева

доц. г-р. арх. Анета Василева

Отговорен редактор на броя: арх. Евгения Кукушева

Преглед: РА „Яйцето“, office@theegg.bg

Коректор на броя: Лора Султанова

Печат: Спектър АД

Първа корица: Българските архитектурни награди – колаж

Втора корица: Хотелски комплекс „Aqua Paradise Resort“, Несебър

Трета корица: Картини на арх. Егелвайс Попова

Четвърта корица: Медальон на наградата „Прицкер“

4 АРХИТЕКТУРНИТЕ НАГРАДИ
проф. г-р арх. Валери Иванов

7 БЪЛГАРСКИ АРХИТЕКТУРНИ НАГРАДИ

8 КОНКУРСЪТ „АРХИТЕКТ НА ГОДИНАТА“
чл.-кор. проф. арх. Атанас Ковачев г.а.н.

15 „ВИЗАР“ – ЕВРОПЕЙСКИ НАГРАДИ ЗА БЪЛГАРСКА АРХИТЕКТУРА
проф. арх. Бойко Кадинов г.а.н.

23 „СГРАДА НА ГОДИНАТА“ – АРХИТЕКТУРНИ КОНЦЕПЦИИ
И ИНОВАТИВНИ АДАПТАЦИИ
Веселина Спасова

28 НАГРАДАТА „АРХИТЕКТОН“ – СТАТУТ И ЛАУРЕАТИ

33 „БЪЛГАРСКИ АРХИТЕКТУРНИ НАГРАДИ“
арх. Нина Танчева

АРХИТЕКТУРА

Списание
за архитектурно творчество,
архитектурна теория и критика
ГОДИНА СЕДЕМДЕСЕТ И ВТОРА

3 - 4
2025

СЪДЪРЖАНИЕ

ГОДИШНИ АРХИТЕКТУРНИ НАГРАДИ „АРХИНОВА“ <i>инж. Диана Кинова</i>	46
НАГРАДИТЕ „ЛАНДШАФТЕН АРХИТЕКТ НА ГОДИНАТА“ <i>доц. д-р ланд. арх. Веляна Найденова</i>	50
СТУДЕНТСКИЯТ АРХИТЕКТУРЕН КОНКУРС „ПРОЕКТ НА ГОДИНАТА“ <i>доц. д-р арх. Стефан Аспарухов</i>	66
СВЕТОВНИ АРХИТЕКТУРНИ НАГРАДИ	78
МЕЖДУНАРОДНИ АРХИТЕКТУРНИ НАГРАДИ „ИНТЕРАРХ“ <i>арх. Марина Василева</i>	80
МЕЖДУНАРОДЕН АРХИТЕКТУРЕН ФЕСТИВАЛ „ЗОДЧЕСТВО“, МОСКВА <i>чл.-кор. проф. арх. Атанас Ковачев д.а.н</i>	86
АРХИТЕКТУРНИТЕ КОНКУРСИ ВЪВ ФРАНЦИЯ <i>арх. Стефан Добрев</i>	97
НАГРАДАТА „STIRLING“ НА RIBA <i>арх. Евгения Кукушева</i>	104
ЕВРОПЕЙСКИТЕ НАГРАДИ „МИС ВАН ДЕР РОЕ“ И БЪЛГАРИЯ <i>доц. д-р арх. Анета Василева</i>	110
БИЕНАЛЕ ВЪВ ВЕНЕЦИЯ – ИСТОРИЯ <i>арх. Евгения Кукушева</i>	115
БЪЛГАРСКОТО УЧАСТИЕ НА ВЕНЕЦИАНСКОТО АРХИТЕКТУРНО БИЕНАЛЕ 2025 <i>арх. Мартин Христов</i>	116
НАГРАДАТА „ПРИЦКЕР“ <i>арх. Евгения Кукушева</i>	121
НАГРАДИ НА ARCHITIZER A+ <i>арх. Евгения Кукушева</i>	127
БЪЛГАРСКО ПРОЕКТАНТСКО БЮРО ПЕЧЕЛИ НАГРАДАТА НА ПУБЛИКАТА В КОНКУРС В МОНАКО <i>арх. Божидар Хинков и арх. Жаклин Димитрова</i>	133

*Източниците на илюстрациите не са упоменати, когато са на автора.
*Текстовете на английски език са на авторите на статиите.

АРХИТЕКТУРНИТЕ НАГРАДИ

Валери Иванов

Проф. д-р арх. Валери Иванов през 1979 г. завършва Архитектура във ВИАС (сега УАСГ).

1981 – 1993 - проектант и научен сътрудник в научна лаборатория към Архитектурния факултет.

1993 – 2022 - последователно главен асистент, доцент и професор в катедра „Градостроитство“ на Архитектурния факултет. Бил е зам.-ректор на УАСГ и ръководител на катедра „Градостроитство“.

Сега е хоноруван преподавател.

Педагогическа практика: лекционни курсове и упражнения в областта на градостроитството, социалната инфраструктура, професионалната етика, практикуването на професията архитект, комуникационните умения.

Научноизследователски опит в областта на устройственото планиране, социалната инфраструктура, студентските общежития, сградите на образованието. Проектантска практика в областта на градостроитственото проектиране, териториалното планиране, жилищните сгради, търговските комплекси, спортните сгради и съоръжения.

Дългогодишен член на УС на РК София - област на КАБ.

От 2024 г. е външен експерт към ПК по УТАЖП на СОС.

„Архитектурата свидетелства за една цивилизация по-красноречиво от всичко друго, което тази цивилизация оставя зад себе си.“

Кенет Кларк

И безспорно архитектурата в материален вид създава:

- социални отношения и нагласи към извечни философски категории за добро и зло, за справедливо и несправедливо, за красиво и грозно, за равенство и неравенство и пр.;

- условия за прилагане на общоприети принципи на актуалната модерна архитектура: устойчивост, екологичност, сигурност, енергийна ефективност и пр.;

- обществена чувствителност към естетиката, образа, дизайна, колорита, пространството, обема.

Всъщност архитектурата съгражда материална среда не само за основните човешки дейности: обитаване, труд, обслужване и отдих, но и среда, която възпитава, формира ценности и човешки взаимоотношения. Тя много точно и в значима пълнота отразява доминиращите в конкретния исторически период социално-икономически отношения и форми на политическо управление.

Една стара мъдра теза казва, че от трите регулирани професии, които осигуряват съществуването на обществото, двете – медицина и право, решават проблеми: здравословни и межличностни, а третата – архитектурата, изгражда мечти. А мечтите са обикновено амбициозни, често странни, понякога причудливи, но винаги много, много красиви!

И когато на полето на архитектурното творчество се изграждат мечти, този градеж има не само индивидуална, а и обществена стойност и заслужава архитектурни награди както и всеки друг достоен труд!

Наградите

Бихме могли да структурираме архитектурните награди в няколко основни групи:

- международни архитектурни награди;
- български архитектурни награди;
- корпоративни архитектурни награди;
- студентски архитектурни награди.

Международни архитектурни награди

Водещите изисквания за присъждане на международни архитектурни награди могат да се структурират като **общи**, свързани с изключително влияние чрез архитектурата върху общественото развитие, и **конкретни**, които могат да се определят като:

- значим принос за модерния облик на съвременния свят при прилагане на изключително открояващи се иновативни и естетически архитектурни и урбанистични решения (*Прицкерова награда за архитектура*);
- забележителен ефект върху обществото, неговата култура и икономика, както и върху околната среда (*Ройтерова награда за архитектура*);
- иновации в архитектурата, урбанизма и строителството, които чувствително и позитивно влияят върху начина на обществения живот (*Leiven Award, Музеят на архитектурата и дизайна в Берлин*);
- креативен диалог в архитектурата и архитектурните изложби като културен, професионален и социален феномен (*„Златен лъв“ на Венецианското биенале*).

Връчват се и значими награди с по-специфични тематично насочени изисквания:

- за съществено професионално влияние върху архитектурната практика в САЩ (*AIA Gold Medal – Американски институт по архитектура*);
- за отдаване на заслужено уважение към съвременни архитекти, вдъхновили творчеството си от великото професионално дело на Мис ван дер Рое (*Mies van der Rohe Award*);
- за решаване на важни социални и културни проблеми чрез архитектурни достижения, съчетаващи традиции и иновации в страни с преобладаващо мюсюлманско население (*Aga Khan Award for Architecture*).

Български архитектурни награди

Българските архитектурни награди, организирани от КАБ, а и от други организации, работещи в сферата на проектантския и строителния бизнес (Градът Медиа Груп – „Сграда на

годината“), популяризират реализирани архитектурни проекти, като основните критерии за тяхното връчване са:

- значимост и оригиналност на архитектурната идея, експонирана с иновативност и съвременна естетика;
- прилагане на принципи на модерната архитектура: устойчивост, екология, енергийна ефективност и пр.;
- сериозно положително влияние върху социалния, икономическия и културния живот на местните общности и съвременното развитие на българските селища.

Конкурсът на КАБ се организира в две категории: „Нови проекти“ и „Опазване на културното наследство“, а конкурсът „Сграда на годината“ – по типологични характеристики на сградите (жилищни, обществени, производствени и пр.).

Корпоративни архитектурни награди

Наградите са свързани със сгради, осигуряващи и гарантиращи модерни и функционални условия за осъществяване на различните фирмени дейности на определена бизнес структура. Основни критерии при излъчване на победителите са:

- технологично, функционално, икономическо съответствие с фирмените изисквания и потребности;
- модерност, оригиналност, характерен и запомнящ се архитектурен образ;
- убедителна изява на естетиката на корпоративната символика: лого, слоган, колорит, тоtem.

Студентски архитектурни награди

Традиционни награди за най-добър студентски курсов или дипломен проект в различни категории обикновено организиран от висшите училища, подготвящи студенти по архитектура, и от организации от проектантския и строителния бизнес. Водещи критерии при присъждане на наградите обикновено са:

- иновативност на архитектурната идея, оригинална естетика и смелост в подхода към задачата;
- прилагане на принципите на модерните архитектура и урбанизъм;
- насоченост към социално значими проблеми, решаването на които би допринесло за подобряване качеството на живот в селищата.

Вместо заключение

Оскар Уайлд казва: „Трябва винаги да си малко невероятен“.

А за да бъдеш отличен с архитектурна награда, безспорно трябва да си малко, а може би и много невероятен!

И един съвет от **Шарл Талейран**: „Не се гразни, когато другите говорят за гърба ти, а се радвай, че си пред тях!“.

Радвай се, че си добър, талантлив, организиран и професионално и социално отличен със заслу-

жена архитектурна награда – награда за достоен, полезен и качествен труд!

Да завършим с великия архитект **Алвар Аалто**: „Всяка сграда е предназначена да изяви желанието ни да построим на земята рай за човека!“.

А всяка една заслужена архитектурна награда е награда за архитектурен земен рай за човека!

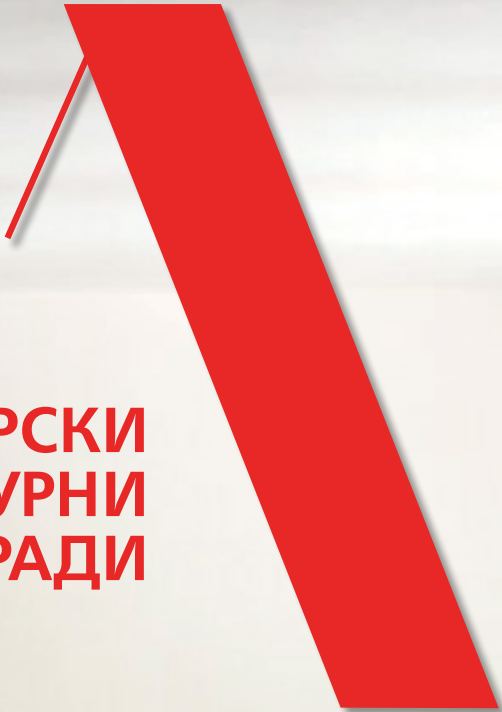
THE ARCHITECTURAL AWARDS

Prof. arch. Valery Ivanov, Ph.D.

The article clarifies and argues the social, psychological, cultural and professional necessity of well-deserved distinctions in a profession of enormous social value.

The architectural awards are structured into four groups: international, bulgarian, corporate, student. For each group, specific specifics, requirements, professional and social impact and influence are outlined.

The importance of architectural awards as a significant motivator in the creative pursuit of a better quality, modern, complex and innovative, emotionally impactful and positively educating urban environment is emphasized.

БЪЛГАРСКИ АРХИТЕКТУРНИ НАГРАДИ

чл.-кор. проф. арх. Атанас Ковачев, г.а.н.

проф. арх. Бойко Кадинов, г.а.н.

Веселина Спасова

арх. Нина Танчева

инж. Диана Кинова

доц. г-р ланд. арх. Веляна Найденова

доц. г-р арх. Стефан Аспарухов

КОНКУРСЪТ „АРХИТЕКТ НА ГОДИНАТА“

Атанас Ковачев

Арх. Атанас Ковачев завършва специалност „Архитектура“ в Московския архитектурен институт (МАРХИ) през 1980 г. Получава научните степени „доктор“ (1984) и „доктор на архитектурните науки“ (2005). Член-кореспондент е на Българската академия на науките (2008) и Почетен член на Украинската академия на архитектурата (2008).

Професор е в Международната академия на архитектурата (2009); Чуждестранен член на Руската академия на архитектурата и строителните науки (2010); Почетен професор е в Московския архитектурен институт (2016).

Работи като научен сътрудник в КНИПИАТ „Главпроект“, София (1984-1985); във Висшия лесотехнически институт/Лесотехнически университет (ВЛТИ/ЛТУ), София, изминава пътя от асистент до професор по Градоустройство и териториално устройство (1985-2002).

Във ВЛТИ/ЛТУ е: Ръководител катедра „Ландшафтна архитектура“ (1994-1995); Декан на факултет „Екология и ландшафтна архитектура“ (2007-2011; 2011-2016), Ръководител отдел „Инфраструктурни проекти“ (2016-2022); Председател на Общото събрание (2020-2022). От 2014 г. е професор във ВСУ „Черноризец Храбър“; Ръководител катедра, Декан, Директор на институт.

Научноизследователската му дейност е отразена в 30 монографии, книги, учебници и справочници, повече от 160 научни студии и статии и над 100 научнопопулярни статии, публикации у нас и в чужбина.

Разработва самостоятелно или като ръководител колектив 8 проекта по оперативни програми „Регионално развитие“ (2007-2013) и „Региони в растеж“ (2014-2020); над 170 градоустройствени и териториално-устройствени планове и схеми, архитектурни и паркоустройствени проекти, повечето от които са реализирани. Почетен гражданин е на Карнобат (2014). Награди: Почетен знак на Столична община (2014); Почетен знак на ЛТУ (1998); Национална награда „Сграда на годината“ (2013); „Златен капитал“ на САБ (2009, 2014); Годишна награда на Ректора на ЛТУ за НИД (2017; 2018, 2019, 2020); Награда „Варна“ на Община Варна за принос в областта на науката и висшето образование (2018) и мн. др.

Как се създаде и разви националният конкурс за реализирани архитектурни творби **„АРХИТЕКТ НА ГОДИНАТА“**? Вярвам, че средното и по-възрастното поколение архитекти помнят форума. Младото поколение едва ли, може би само е чувало за него. А конкурсът се роди преди 3 десетилетия. Неговият старт е през 1995 година, по-точно по Коледа на 1995 година, когато конкурсът става реалност.

Историята е запазила малко за интересната инициатива – редове от пожелателите страници на някои неизлизащи от години издания. Разчитам повече на това, което е съхранила паметта. А спомените са още живи. Гдини бях член на авторитетното жури, което трябваше да изяви най-доброто в българската архитектура от представените творби и техните автори.

Помня всички издания на конкурса. Помня заседанията на журито – от продължителните дебати, през сложните обсъждания и приемането с консенсус на решенията до тържествените вечери в сградата на Съюза на архитектите в България (САБ) с награждаване на избрания победител... Много пъти трябваше да избираме сред много силни кандидатури. Участниците варираха от 10-12 до 15 и повече архитекти. Журирането беше двуетапно. След обстойно разглеждане на всички подадени проекти журито номинираше няколко архитекти претенденти за отличието – обикновено до 5-6. И от този винаги великолепен тим само няколко часа преди тържественото обявяване журито също така двуетапно избираше от номинираните крайния победител – това беше често „първият сред равни“. Тайната на името на победителя

оставаше до края. Така беше по регламент на конкурса, но това създаваше своеобразен ореол около образа на новия носител на авторитетния приз „АРХИТЕКТ НА ГОДИНАТА“, наричан от някои „АРХИТЕКТУРНИЯ ОСКАР“! Очакването беше голямо!

Но да се върнем в първите години на последното десетилетие на миналия век. Беше сложно за България време. Трудно време. „Време разделно“. Време на перманентни кризи. Време на силно противопоставяне. Време, когато се рушеше старото, а новото още не беше създадено. Течаха първите години на демократичните промени в страната. Започна преходът. Мислехме, че той ще бъде кратък, но уви, оказа се безкрайно дълъг. Както много дейности, така и архитектурата тогава беше на кръстопът. Епохата на панелното строителство отмина, но новото време роди много трудно решими проблеми – финансови, художествени, етични... Тези години бяха особени – те се свързват с творческия полет на фантазията и със свободата, почти неограничената творческа свобода. И в тези условия на архитектурния небосклон изгря звездата на конкурса „Архитект на годината“. Амбициозно начинание. Организиран беше от седмичника за архитектура и изкуство

„Арх & Арт борса“ (впоследствие преименуван на „Арх & Арт форум“) – вестникът на българските архитекти, вестникът, чийто пореден брой очаквах всеки път като скъп приятел. Управител – издател както на вестника, така и на Архитектурното издателство „Арх & Арт“ беше един човек, един ентузиаст, на когото трябва да кажем „благодаря“ – д-р арх. Николай Тулешков, по-късно професор.

Целта на конкурса беше благородна – „да открие и представи най-доброто, сътворено от българските архитекти в годините на прехода“. Както писа арх. Тулешков – целта е „да поощрим и популяризираме най-добрите и впечатляващи съвременни архитектурни творби, да създадем с помощта на професионалната общност високи критерии в бранша“.

Победителят в конкурса получаваше оригинална статуетка – дело на известния български скулптор Борис Андреев – Регжо. За този пластика авторът пише – „тя е символ на духа и творческото начало, на създанието и дръзновението“. Интересен е един детайл – всеки път, по думите на автора ѝ, статуетката запазва силуета си, но в нея има нещо ново. Тя стана символ и олицетворение на вечното развитие, на движението напред, на успеха и прогреса.

Призът на конкурса, Борис Андреев – Регжо – скулптор
Competition prize, Boris Andreev – Reggio – sculptor

арх. Н. Тулешков, конкурс 2010 г.
arch. N. Tuleshkov, competition 2010

„Студент на годината“ / "Student of the Year"

САБ винаги е подкрепял тази инициатива. За става за нея още в началото. При стартирането на конкурса председател на УС на САБ е проф. арх. Евлози Цветков, по-късно той беше председател на журито на конкурса „Архитектон“, който учреди САБ през 2015 г. Работихме с него заедно и в журито на този конкурс. Но това е друга тема, тя трябва да се представи отделно.

Да си спомним първите победители в конкурса „Архитект на годината“.

През 1995 г. лауреат на първия конкурс става **арх. Борис Камиларов**. Той печели статуетката на Реджо за цялостно архитектурно творчество. Забележителен е приносът му в развитието на българската архитектура. Културната и архитектурната общественост познава неговите ярки творби. Познава го и като един от тримата големи в едно уникално съдружие през втората половина на XX век – архитектите Михаил Соколовски, Борис Камиларов, Цанко Хаджистойчев. Едно трио, което продължи в условията на планова икономика и работа в големи държавни проектантски организации традиции от първата половина на века, когато в България се създава едно уникално явление – работят архитектурни бюра от двама, и по-рядко от трима архитекти, които създадоха облика на съвременна България до войната и през първите години след нея.

Арх. Камиларов е споделял в наши разговори, че ценя всички свои сериозни работи, но като че ли той най-много ценеше Театъра в Бургас. На него той е главен проектант. Част от цялостната му дейност е и обществената му работа. Арх. Камиларов печели конкурса „Архитект на годината“ и за още нещо – в годините, когато е председател на УС на САБ (1992-1995), нашият съюз запази целостта си. Творческата общност на българските архитекти не се разцепи, както стана при други творчески съюзи в онези първи години на прехода. Заслугата за това в голяма степен е неговата. Това трябва да се знае и помни.

Малко отклонение. Време е да се напише **История на Съюза на архитектите в България!** Може би закъсняхме? Отидоха си от този свят и последните мохикани – първостроителите и учредителите на нашия съюз през далечната вече 1965 г. Оредяват редиците. Отиват си големи майстори на архитектурата, от които можехме да получим лична и ценна информация... Уви! И все пак живи са част от учениците им – това са хората, които също са участници в създаване на историческия път на нашия съюз в продължение на шест десетилетия. А тази история е уникална! Поставам този въпрос за разглеждане и осмисляне...

И отговарям – никога не е късно да се оставят върху белия лист шрихи от дейността на един голям и доказал своето място в българската култура творчески съюз, какъвто е Съюзът на

архитектите в България! Дошло е време да се анализира и критично да се оцени дългият и навярно труден път на неговото раждане, развитие и утвърждаване. Арх. Георги Стоилов, един от учредителите на Съюза на архитектите в България през 1965 г. и първи председател на съюза, а в по-късни периоди отново негов ръководител ми е разказвал в наши разговори за началото на пътя. Но написаното за този път е твърде малко.

Да се върнем към конкурса „Архитект на годината“. Помня интереса, с който колегията очакваше следващото му издание. През 1996 година вторият конкурс изяви и постави на върха **арх. Петър Киряков** за сградата на Обединена българска банка в Стара Загора. Тя е един от първите мащабни офис обекти в града. Разработена със съвременни средства и материали сградата внесе своя влог в създаване на хармонична градска среда. Вписа се тактично и професионално в нея. Заслужен успех за арх. Петър Киряков.

Третото издание на конкурса през 1997 г. открои сградата на Рекламно-издателската къща „Фестинвест“ в София, дело на **арх. Владимир Михов**. Една неволя сграда, която предизвика интерес тогава не само сред архитектите, а и сред широката общественост. Това е една „впечатляваща и интересна с архитектурния си образ функционална сграда върху парцел с маломерни размери и в градска среда с утвърден облик“ – сподели тогава арх. Михов. Сградата се намира на ул. „Иван Асен II“, близо до „Орлов мост“, в една трудна в градоустройствено отношение среда. Авторът ѝ показва, че и една малка по площ и обем сграда може да бъде завоевание в съвременната българска архитектура.

Четвъртият носител на наградата „Архитект на годината“ през 1998 г. стана **арх. Станислав Константинов** за преустройването на столичния площад „Славейков“ като културно-книжовно средище. В първите години след реализацията мястото стана действително оживено средище. Представянето на книги, провеждането на концерти или просто воденето на дискусии дадоха живот на това емблематично място в центъра на милионния град.

Следващият, пети конкурс през 1999 г. спечели **арх. Стефан Беязов** с проекта и реализацията на еднофамилна жилищна сграда във възрожденски стил в Копривищица. Авторът имаше години професионален интерес към възрожденската архитектура на този български град. За своята творба арх. Беязов сподели: „Постарах се в градежа да се вплетат строителните традиции и характерният образ на старата българска къща, като предам и свое, по-съременно внушение“. И успява според мен. Десетилетия водих на практика по градоустройство студенти от специалност „Ландшафтна архитектура“ от Лесотехническия университет и минавайки през Копривищица, анализирахме градоустройствено

архитектурното наследство на този удивителен български град – винаги показвах тази сграда и изпитвах респект към автора, заставайки пред творбата му, донесла му отличия и в други престижни архитектурни конкурси.

Лауреат на шестия конкурс, проведен през знаковата 2000 г. стана **арх. Йордан Христов** за многофункционална сграда „Европа“ в София. За своята творба авторът сподели: „Буквално изстрадах творческия процес по създаването на „Европа“. Радвам се, че резултатът излезе добър. Много важно е животът на създадената от теб сграда да бъде пълноценен, тя да старее по-добре от теб“.

2001 година донесе седмо отличие и направи „Архитект на годината“ **арх. Георги Стоилов** за комплекса Единен център за ръководство на въздушното движение на летище София. Познавах добре арх. Стоилов. Работих десетилетия близко с него, помагах с моята експертиза в многобройните му инициативи. Ние имахме една обща Алма Матер – бяхме представители на голямата школа на Московския архитектурен институт. Макар и две поколения (деляха ни точно 25 години), ние имахме и много общи приятели – архитекти от много страни по света. Написах и книга за живота и творчеството на Георги Стоилов, ръководен от мисълта, че името и делата на този изключителен организатор на архитектурата трябва да останат за поколенията. Разговаряли сме дълго по въпроси на съвременната българска и чуждестранна архитектура, за неговото творческо крего.

За обекта, с който спечели високото отличие, арх. Стоилов е споделял в наши разговори: „Най-сериозното предизвикателство пред мен беше архитектурният образ на обекта. Трябваше да се намери най-точният синтез между технология, най-съвременна апаратура, раздвижен и одухотворен архитектурен образ, изчистен и функционален интериор. Това е комплекс за хората на небето, за хората на безкрайните простори и огромните скорости“. Да, действително – това е комплекс за възвишения човешки дух и за неговия неистов стремеж да покорява нови и нови висини!

Арх. Росица Йовчева стана осмият носител на наградата „Архитект на годината“ през 2002 г. за хотел „Мираж“ в Бургас. Реализацията стана знаков елемент при входа на Бургас. Експресивен обем, изразителен и запомнящ се силует, интересна обемно-пространствена композиция, разкриваща се в движение като огромна скулптура, съвременни материали – оригинална стъклена фасада – това са характерни черти на хотел „Мираж“, чиято реализация заслужено донесе първото място за арх. Йовчева. Тогава тя заяви: „Наградата „Архитект на годината“ има особена тежест – и професионална, и морална. Веднъж станал неин носител, вече нямаш право да работиш без да се напругаш, не може само ру-

тинно да гледаш на проектирането“. Да, така е, високото отличие ти носи авторитет, позиции, признание, положителни емоции, но и високи отговорности.

Деветият носител на наградата през 2003 г. стана **арх. Жеко Тилев** за Централния офис на Първа източна международна банка в София. Сградата определено има високи качества. Тя е забележима – не може да преминеш по бул. „Тодор Александров“ и погледът ти да не е привлечен от нея – за миг, ако преминаваш с кола, или задълго, ако се движиш като пешеходец по булеварда. Авторът ѝ сподели тогава: „В тази сграда се постарях да осъществя синтез между съвременна технология и съвременна архитектура“. Действително сградата има запомнящ се образ, впечатляваща композиция, оригинален силует.

2004 година беше юбилейна за конкурса – проведе се десетото му издание. И наградата „Архитект на годината“ спечели **арх. Алогмила Кьосева** за учебно-административна сграда на Бургаския свободен университет. За втори път статуетката отпътува за Бургас. За втори път неин носител стана дама. Определено постижение за морския град, постижение за архитектурната колегия на Бургас. Арх. Кьосева сподели при награждаването: „Намерихме според мен най-доброто обемно-пространствено решение на университетския комплекс, който удачно се вписва в градската среда. Професионално предизвикателство беше и адаптацията на старата монолитна сграда в нов съвременен учебен център като елемент от него“.

На юбилейния десети форум беше представен и документален филм, показващ лауреатите в конкурса в продължение на десетилетие. Автори на филма са – сценарист Ленко Петков и режисьор-оператор Димитър Бебенов. Краткият 20-минутен филм представи личностите и творбите им, които със своето участие утвърдиха през годините мястото на авторитетния и престижен конкурс „Архитект на годината“ в архитектурната гилдия. Този форум се проведе в една от изложбените зали на Съюза на българските художници и за първи път беше съпроводен и от изложба на творби от многобройните художници представяни през годините в специалните страници на вестника.

От 2009 г. беше основан и отделен приз за реализации в областта на недвижимото културно наследство. Първият негов носител беше незабравимият български реставратор **арх. Юлий Фърков** за великолепната реставрация и социализация на Вила „Армира“.

През следващите няколко години конкурсът продължи своя път. Посрещнахме 15-годишния му юбилей! И пак имаше интересни проекти и реализации, имаше силни архитекти!

Имаше и интересни случки. Помня, че на един от

Жилищна сграда за временно обитаване, арх. Ал. Ненкова, 2006 г.
Residential building for temporary residence, arch. Al. Nenkov, 2006

Рейнбоу плаза - арх. В. Кашукеев, 2008 г.
Rainbow Plaza – arch. V.Kashukeev, 2008

Нов корпус на Априловската гимназия в Габрово, арх. Вл. Михов, 2011 г.
New building of the Aprilov High School in Gabrovo, arch. Vl. Mihov, 2011

РВД - арх. Г. Стоилов, 2001 г.
ATM - architect G. Stoilov, 2001

Първа източна международна банка, арх. Ж. Тилев, 2003 г.
First Eastern International Bank, arch. Zh. Tilev, 2003

Многофункционална сграда „Европа“ в София, арх. Й. Христов, 2000 г.
Multifunctional building "Europe" in Sofia, arch.Y. Hristov, 2000

Сграда на Бургаския свободен университет, арх. Л. Къосева, 2004 г.
Building of the Burgas Arched University – arch. L. Kyoseva, 2004

София аутлет център - арх. Пл. Нанов, 2010 г.
Sofia Outlet Center – arch. Pl. Nanov, 2010

Хотел „Мираж“ в Бургас - арх. Р. Йовчева, 2002 г.
Hotel "Mirage" in Burgas – arch. R. Yovcheva, 2002

Вила „Армира“ - реставрация - арх. Ю. Фърков, 2009 г.
Villa "Armira" - restoration – arch.Y. Farkov, 2009

Еднофамилна къща в Копришница - арх. Ст. Бязов, 1999 г.
Single-family house in Koprivshitsa – arch.St. Beyazov, 1999

конкурсите се появи ново, не толкова познато за колегията тогава име – **арх. Александрина Ненкова**. Нейната творба беше малкоетажна жилищна сграда за временно обитаване. Изключително интересна за мен работа. Изразителна обемно-пространствена композиция. Вярно намерено съотношение „плът и стъкло“. Изчистени линии. Минимализъм, но и монументалност. Имаше нещо Райтовско в сградата ѝ. Работата ѝ определено се отличаваеше. Беше находка в конкурса. Появиха се обаче различни мнения и оценки: „Авторът е много млад, още неизвестен на колегията и т.н.“ Аз също тогава не я познавах лично. Но смятах в оня момент, смятам и сега, че не възрастта и известността са главните показатели. Водещ принцип е стойностната архитектура. Естествено, като всеки член на журито, аз имах само един глас. Защитих обаче силно и аргументирано реализацията, убедих членовете на журито и арх. Александрина Ненкова стана „Архитект на годината“. По-късно имах възможност да бъда няколко пъти рецензент в научното израстване на арх. Ненкова и съм убеден, че реализацията, с която тя спечели статуетката и стана лауреат в конкурса трасира един дълъг и ползотворен път в архитектурното ѝ творчество. Днес тя е вече доктор, доцент, ръководител на катедра „Интериор и дизайн за архитектурата“ в Архитектурния факултет на Университета за архитектура, строителство и геодезия. Достатъчно известен вече архитект. На последния конкурс „Сграда на годината“, завършил на 17 декември 2024 г., неин хотелски комплекс стана първи в една от 17-те категории в този най-престижен днес конкурс у нас за архитектура и инвестиции. Гласувах и този път с убеденост като член на журито за нейната творба в няколкото етапа на журиране. Връщайки обаче лентата назад, се радвам, че тогава дадох своя скромнен принос за отличието на арх. Александрина Ненкова. Бях в началото на пътя ѝ. Тя оправда доверието ми. Изяви се като един от съвременните архитекти от средното поколение днес с много стойностни проекти и реализации, особено в интериора.

Традиция беше при удостояването с „Архитект на годината“ да се отличават и се награждават с грамоти активни сътрудници на вестник „Арх и Арт борса“ през годината – архитекти и изкуствоведи за: „аналитични и задълбочени материали по актуални проблеми на съвременната българска архитектура; материали с остро полемичен заряд по проблемите на архитектурната общност; материали, отразяващи професионално и обективно събития от художествения живот на столицата“.

Вместо обобщение

Форумът „Архитект на годината“ мотивира голяма част от българските архитекти от различни поколения да покажат свои творби, а чрез тях да изявят и мястото на архитектурата в

обществото. Това беше и своеобразна реклама на архитектурната професия. Едно е безспорно – номинираните в конкурса и лауреатите в него го приемаха (по техните думи) като значимо постижение в творческата им биография – едновременно важно, но и много отговорно.

Постигнато, което със сигурност за част от утвърдените архитекти беше поредният висок връх или финален акорд на направеното от тях в архитектурното творчество, за други – то трасира пътя им в архитектурата и остана важен репер в биографията им, особено за по-младите колеги и тези от средното поколение. Не малко архитекти свързват имената си с участие в този интересен конкурс.

Всяко следващо издание на конкурса го превръщаше в истински празник на архитектурата и архитектите. Финансово конкурсът беше спонсориран от вестника и подпомаган от Съюза на архитектите в България и Камарата на архитектите в България години наред. Но... интересната инициатива просъществува не дълго – около две десетилетия (1995 – 2014).

И когато все повече се превръщаше в институция, призвана да изяви и стимулира най-добрите практики в съвременната българска архитектура – конкурсът спря своето съществуване. Звездата му угасна. Угасна заедно с вестник „Арх & Арт форум“ по финансови причини. Много жалко. А беше стойностен конкурс. Събитие в живота на архитектурната ни общност от края на миналия и първото десетилетие и половина на новия век.

Конкурсът „АРХИТЕКТ НА ГОДИНАТА“ показва, според мен, че „съвременната българска архитектура е част от нашето общество по пътя ни към европейските културни ценности“.

Защо да не го възродим?

Той има място под слънцето наред с други интересни и стойностни конкурси, утвърдили се през изминалите десетилетия, но те имат други участници (архитекти, инвеститори, строители), имат други идеи, цели, послания. Можем да потърсим и спонсори. И тогава конкурсът „Архитект на годината“ имаше спонсори – „Ондулин строителни материали“ – ООД, „Аустро-терм България“ ЕООД и др. Днес има десетки действащи фирми за строителни материали в много широка палитра от изделия – фирми които, надявам се, биха подкрепили една важна инициатива. Нали ние, архитектите, проектираме и използваме техните материали и в екстериорите и интериорите на нашите творби? Този конкурс би бил реклама и за тях!

Аз вярвам в необходимостта от възстановяване на конкурса „АРХИТЕКТ НА ГОДИНАТА“ и бих съдействал за неговия втори старт!

„ВИЗАР“ – ЕВРОПЕЙСКИ НАГРАДИ ЗА БЪЛГАРСКА АРХИТЕКТУРА

Бойко Кадинов

Проф. д.а.н. арх. Бойко Кадинов следва архитектура в Париж (BEAUX ARTS UP-1) и София (Университет по архитектура, строителство и геодезия). В творческия си път има изложби, проекти и лекции в Лондон, Женева, Париж, Стокхолм, Рим, Тулуза, Брюксел, Прага, Лисабон и др. Автор на проекти и реализации като Музей за съвременно изкуство „Софийски Арсенал“, Паметник на Берлинската стена, Пловдив комплекс „Арена-Бургас“, Театър „Миракъл“, Концертна зала - Сливен, Опера и филхармония - Пловдив и др. Професор, доктор по архитектура и дългогодишен ръководител катедра „Обществени сгради“ при Архитектурния факултет на УАСГ. Автор на книгите „Десет архитектурни заповеди“, „Трансгресии в архитектурата“, „Архитектура и медии“, „Обществени сгради“, „Архитектурни скулари“ и др. Независим експерт за наградите на Европейския съюз за съвременна архитектура „Mies van der Rohe“. Основател на фондация „VIZAR – Европейски награди за българска архитектура“. Член на Камарата на архитектите във Франция. Член на Европейския културен парламент.

„Кога е следващият VIZAR?“ е въпросът, който много често отправят към нас архитекти, специалисти, институции и медии.

В изтеклите години в рамките на този авторитетен форум бяха представени в Националната художествена галерия – пл. „Батенберг“ стотици проекти на хиляди български архитекти, работещи у нас и в чужбина.

Част от темите на конкурсите бяха - „Първият небостъргач“, „Алтернативната архитектура“, „Прегаровият площад на София“ и др.

Сред членовете на международното жури бихме могли да отбележим основателя на ОМА Лондон - арх. Елия Зангелис, арх. Данте Бенини – Италия, Хеле Юл – Дания и много, много други. Неслучайно в годините фондация VIZAR беше разпозната като партньор на фондация „Mies van der Rohe“.

Основната задача на този форум е да представи в публичното пространство ролята, качеството и постиженията на съвременните български архитекти не само у нас, но и по света.

В рамките на тематичните конкурси присъстват проекти, реализации, концептуални творби и др., които положиха началото на Виртуалния музей за съвременна българска архитектура – „Archimus“.

Неразделна част от форума са лекции на авторитетни специалисти, както и презентации на съвременни архитектурни постижения, лекции свързани с дизайна, представяне на нови технологии в строителството, компютърен софтуер и др.

Мястото за провеждането на наградите VIZAR не е избрано случайно и идва да заяви необходимостта от реабилитиране на архитектурата като изкуство и поставяне на значимостта и задачите на архитектурата във фокуса на интересите на съвременното българско общество.

В провеждането на този форум партньори са Европейският културен парламент, Министерството на културата на Република България, Българската национална телевизия и много други. Всички „гала спектакли“ за връчване на на-

**EUROPEAN AWARDS
FOR BULGARIAN ARCHITECTURE**

National Art Gallery Sofiq, "Knyaz Aleksandar I" square

Международно жури, 2018 г. / International Jury, 2018

градите влизат в телевизионните екрани на националните медии. В някои случаи творбите на архитектите присъстваха на първите страници на вестници.

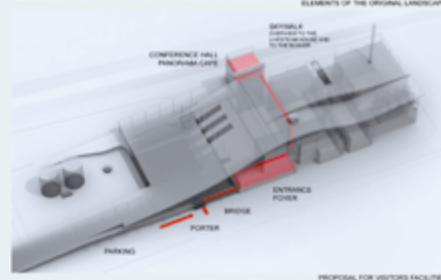
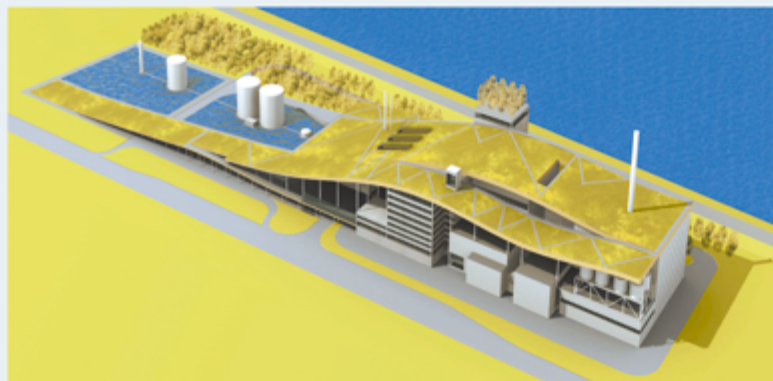
Въпреки тежката финансова криза, която настъпи в Европа в периода 2008-2015 г., въпреки пандемията от Ковид-19 и последвалата война в близост до националните ни граници „Европейските награди за българска архитектура VIZAR“ продължават да вълнуват и очакват поредния си нов авторитетен форум. Форум, с който да заявят необходимостта от закон за архитектурата в България, форум, илюстриращ необходимостта архитектурните изложби у нас да не бъдат просто „профсъюжен“ или „строителен“ преглед. VIZAR ще продължи да бъде събитие, следящо пулса на новите социални, икономически и културни предизвикателства пред българ-

ските архитекти, работещи в цял свят.

Българското общество има нужда от този интердисциплинарен подход и това са смисълът и философията на действие на създателите на фондация VIZAR - проф. Ивайло Знеполски, доц. Георги Лозанов и проф. Бойко Кадинов.

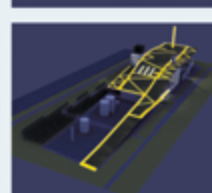
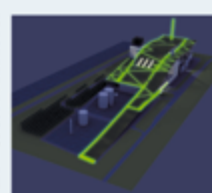
Една от най-емоционалните оценки за значимостта на този форум беше споделена от нашите домакини от Националната художествена галерия, които отбелязаха, че в седмицата на VIZAR галерията посреща повече посетители отколкото за цяла една календарна година.

Българската архитектура трябва да надскочи маргиналното си поведение, обслужващо строителните фирми и спекулации. Като възвърне авторитета си и разкрие новата генерация талантиви архитекти, за да изградим един по-хармоничен свят.

GREEN OVER GREY
REFUSE INCINERATION AND BIO-GAS PRODUCING PLANT ON THE DANUBE RIVERSIDE
"The best buildings of the future will interact dynamically with the climate in order better to meet the user's needs and make optimum use of energy".
Sir Richard Rogers

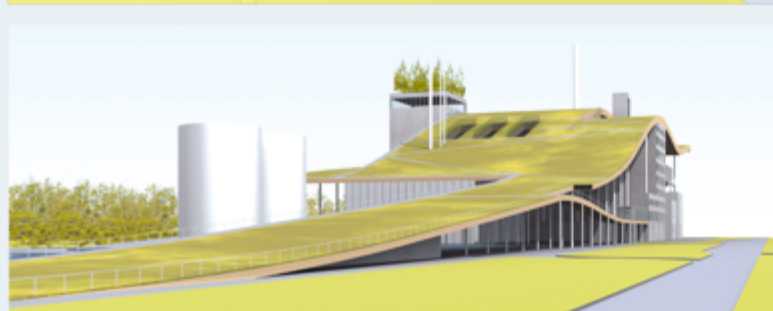
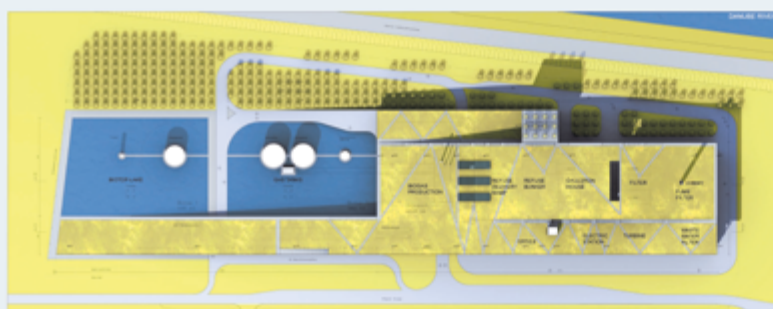
This project, like many urban-planning projects at the beginning of the 21st century, means and tries to give answer to some of society's social and environmental problems. The presented project was under the 6 finalist projects in a European competition for a refuse incineration and biogas producing plant. The technological project for the plant was already made and the goal of the architectural competition was to get proposals for forming the shape of the building and its connection with the surrounding environment. The plant was proposed to have rather low of visible part to produce electricity and biogas. Such a plant helps people to solve some environmental problems with the big quantity of refuse and to produce energy, but this made new problem with the fact of larger terrain which was formerly a natural landscape. Also the technological process must be done under permanent control of the air quality.

NIGHT LIGHT DESIGN AS INDICATION OF THE AIR QUALITY

The project is located at the eastern border of the city of Vienna on the bank of the Danube River in a place, where the city ends and a water-meadow landscape begins. For the construction of the building there will be lost about 40,000 sq. meters of the natural landscape and the land there must be sealed. In such a situation we understand our scope not as merely making a new surface for the building, but as a way to create a harmonization and balance between the materials, technological needs and the natural environment, to create not only a roof, but a living harmony between natural and artificial. Its basic design elements are an architectural components of the original landscape around the river Danube meadows, water basins and forests. The industrial plant is covered with a green sheet of new created landscape. The big mound and ground vegetation not beginning on the earth level and reaching a height of about 40 meters. The building to appear like a green hill. Its soft silhouette creates the impression of neutral, compact and calm form, rising from the level flat landscape. The products a continuum between building parts and between architecture and environment. So the technology steps in balance with the environment and the pattern of landscape do not undermine the paths of nature. The used elements of greenery and water are not only shape-forming, they have also an important ecological function. The about 20,000 sq. m. green roof covering the whole plant, the big water basin, the new created meadows and the 300 new trees are a compensation for the sealed earth surface. Through these elements the remainder could be restrained, the microclimate becomes better, the water in the technical basins could be cleaned in natural way and be used again. The condition of the greenery is natural indicator for the air cleanness. The artificial lighting in the night is also planned rough to be changed colour to show the present the state of the air cleanness or the danger of bad atmosphere. The green roof has a construction of prefabricated log formal elements of wood, a sustainable material. The sustainable starting point of the roof is an additional insulation, which helps for economy of energy. Though using natural elements the architecture have from dead object into a living organ of interaction with the environment, it seeks and changes in accordance with the seasons. The living green skin of the building creates an architecture, which corresponds to the needs of the present and to the tendencies of the future, it is self controlling, energy efficient and intelligent. We believe that this concept is an honest and meaningful way to achieve balance between human or technological needs and nature. We understand the architectural design not as merely visual arrangement but as living harmonization.

We must imagine that in Bulgaria there are similar problems with the refuse and that such an incineration plant could be built near some of the big cities, may be also on the Danube River or somewhere else. Showing this project we want to give some inspiration how to connect the human needs with an ecological architecture.

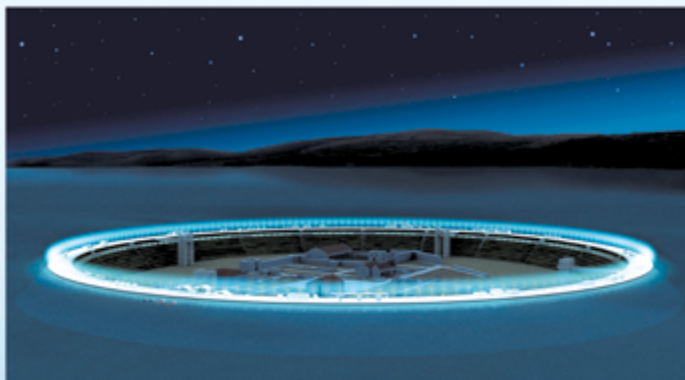
MOVING AWARDS:
1997 Best image and poster sign of Bulgarian Ministry of Culture for the Jubilee Memorial "100 Years Bulgaria"
1997 Advertisement place of the Jubilee Memorial "100 Years Bulgaria"
1998 Advertisement place of the Jubilee Memorial "100 Years Bulgaria"
1998 Advertisement place of the Jubilee Memorial "100 Years Bulgaria"
1998 Advertisement place of the Jubilee Memorial "100 Years Bulgaria"
1998 Advertisement place of the Jubilee Memorial "100 Years Bulgaria"
1998 Advertisement place of the Jubilee Memorial "100 Years Bulgaria"
1998 Advertisement place of the Jubilee Memorial "100 Years Bulgaria"
1998 Advertisement place of the Jubilee Memorial "100 Years Bulgaria"
1998 Advertisement place of the Jubilee Memorial "100 Years Bulgaria"

2001 First Prize of the city government of Vienna for the design of building for Museum "Kunsthaus Graz"
2001 Second Prize of the city government of Vienna for the design of building for Museum "Kunsthaus Graz"
2001 Third Prize of the city government of Vienna for the design of building for Museum "Kunsthaus Graz"
2001 Fourth Prize of the city government of Vienna for the design of building for Museum "Kunsthaus Graz"
2001 Fifth Prize of the city government of Vienna for the design of building for Museum "Kunsthaus Graz"

ANITA BULANT-KAMENOVA
1965 Graduated from the University of Architecture and Civil Engineering in Sofia, joined design office "Kamenova"
1978 First Award Architect, design collaboration with Bogdan Kamenov and Sculpture Team of Krum Dzhigirov for building of the Jubilee Memorial "100 Years Bulgaria" in Sofia
1981 Moved to Graz in Vienna, Austria First graduated study and teaching position at the Technical University, Vienna
1986 Became Member of the Austrian Chamber of Architects, Established her own office "Kamenova"
1988 Founded partnership with Klaus Wölner, Working together in the disciplines building design and landscape architecture at the Technical University in Vienna
2003 Begins to work again on projects in Bulgaria. Preliminary studies for hotel on the Black Sea and trade center in Sofia, small house near Sofia (under construction)

Зелено Върху сиво, арх. Ан. Булант-Каменова, 2003 г.
Green over grey, arch. An. Bulant-Kamenova, 2003

SEUTHOPOLIS

Seuthopolis, the city of the Thracian king Seuthes the Third, and the capital of the ancient state of Odryskia, (end of IV c. BC) was discovered and explored in 1908 - 1914 during the construction of the Ruzhica dam. Unfortunately, after the dam was filled with water the first and the best preserved Thracian city in modern Bulgaria remained on the bottom of the artificial sea. Two decades from the times of historical and tourism tourism, can be connected today and Seuthopolis can be returned only the treasure house of world cultural heritage.

The project for Seuthopolis development suggests the possibility to preserve, promote and partially reconstruct the city while making it publicly accessible. Through the project the exceptional historical, architectural, cultural and natural value of Seuthopolis is realized in a unique architectural structure in the natural environment. The ancient city is saved from the water through a circular dam wall, consisting of a wall and an island of water, as on a single, is preserved the historical site of Seuthopolis. Representing the surrounding ring to land from the island Seuthopolis is contemporary habitat for the city. But the view from the wall is Seuthopolis, with its towers, semi-circular streets and unique point of view. From the boundary between past and present. The possibility to see the city from the height of 20 meters allows the perception of its activity - an unexpected possibility for observation of such a scale. The movement with the panoramic elevations providing access to the ground level further enriches this impression. The ring of the surrounding wall has a subtle obstacle in relation to time and space: circular form with an outside diameter of 420 meters, surrounded around the perimeter of the ancient city. The ring as contemporary architectural intervention has the meaning of a boundary: between past and present, history and contemporary reality, land and water, up and down. It both separates and integrates the city of Seuthopolis with the rest of its boundary: between past and present, history and contemporary reality, land and water, up and down. It both separates and integrates the city of Seuthopolis with the rest of its boundary: between past and present, history and contemporary reality, land and water, up and down. It both separates and integrates the city of Seuthopolis with the rest of its boundary: between past and present, history and contemporary reality, land and water, up and down.

Connected with the valley of the Thracian rivers, with its humuluses, temples and treasures, the historical and cultural complex of Seuthopolis will enrich the cultural, tourist and economic potential of the region and the country and will become an engine of the rich past, creative potential and relaxed future. At night the shining surface visible from the shores, on the background of the water, the surrounding mountains and the sky will show that the city of Seuthopolis is reborn, present with us and the Cosmos.

Seuthopolis design team:
Leading designer:
Arch. Zheko Tilev, Prof. Ph.D.
Assistant designer:
Arch. Mariana Baranova

Arch. Zheko Tilev
Tel: +359 888 505 865
Tel: +359 7 844 11 59
Fax: +359 2 84 338 84
mailto:zheko@seutho-tila.com

Arch. Zheko Tilev, Prof. Ph.D.
Born in 1952 in Somovograd. Graduates from UNCEG - Sofia in 1974. Since 1976 works as an assistant professor, since 1991 as a docent in the Department of Architectural Technology, Faculty of Architecture, Civil Engineering and Geodesy - Sofia Ph.D. - 1987. 1991 specialist Technology in Architecture in Rome, Italy, 1999. Doctorate Department of Architecture Technology, UNCEG - Sofia. More than 50 publications in the field of architectural technology and history of architecture. More than 200 projects, competitions and completed buildings. Laureate of 1999 Bulgarian Architecture Review. Laureate and silver medal on the 15th Architecture Triennale 2003 - Sofia. Architect of the year 2003.

Античен град Севтополис, арх. Ж. Тилев, 2005 г.
Ancient city of Seuthopolis, architect Zh. Tilev, 2005

European Architectural Awards for Bulgarian Architecture

арх. Георги Цикалов
"Цикалов и Архитекти" ЕООД

Georgi Tsikalov
Tsikalov & Architects Ltd

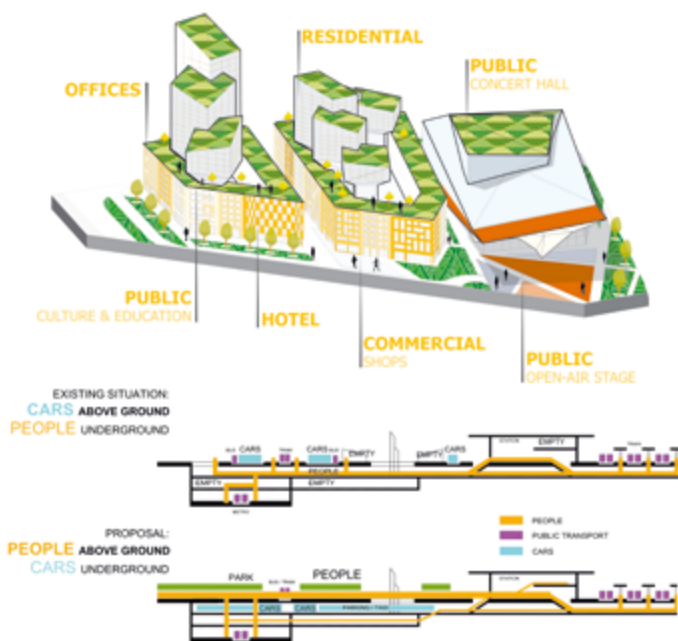
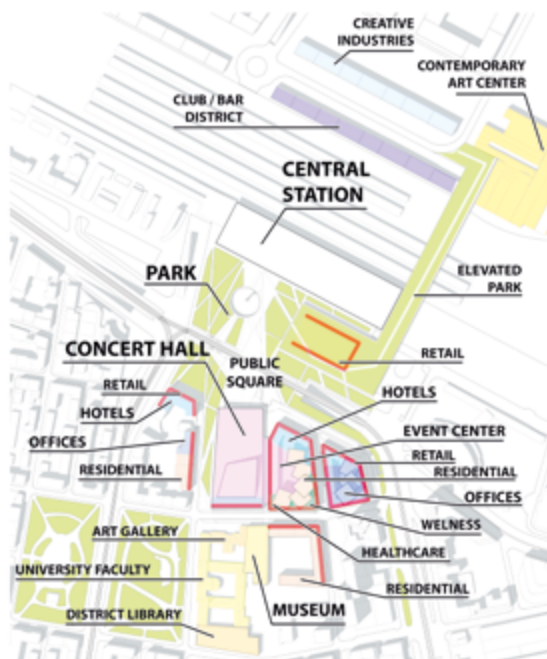
office@tcarch.bg
София 1700, ж.к. "Студентски град",
ул. "Пътър свят" 11А, офис 3- партер

арх. Георги Цикалов, 2018 г.
arch. Georgi Tsikalov, 2018

European Architectural Awards for Bulgarian Architecture Secondary city centre Sofia

GO NORTH SOFIA!

АиА Архитекти

Основано през 2005 г. от арх. Асен Милев и арх. Ангел Захариев, бюрото търси индивидуален подход и съобразяване с контекста на средата в архитектурните и урбанистичните си проекти. Стреми се да създава проекти с голяма добавена стойност за архитектурата и обществото.

A&A Architects

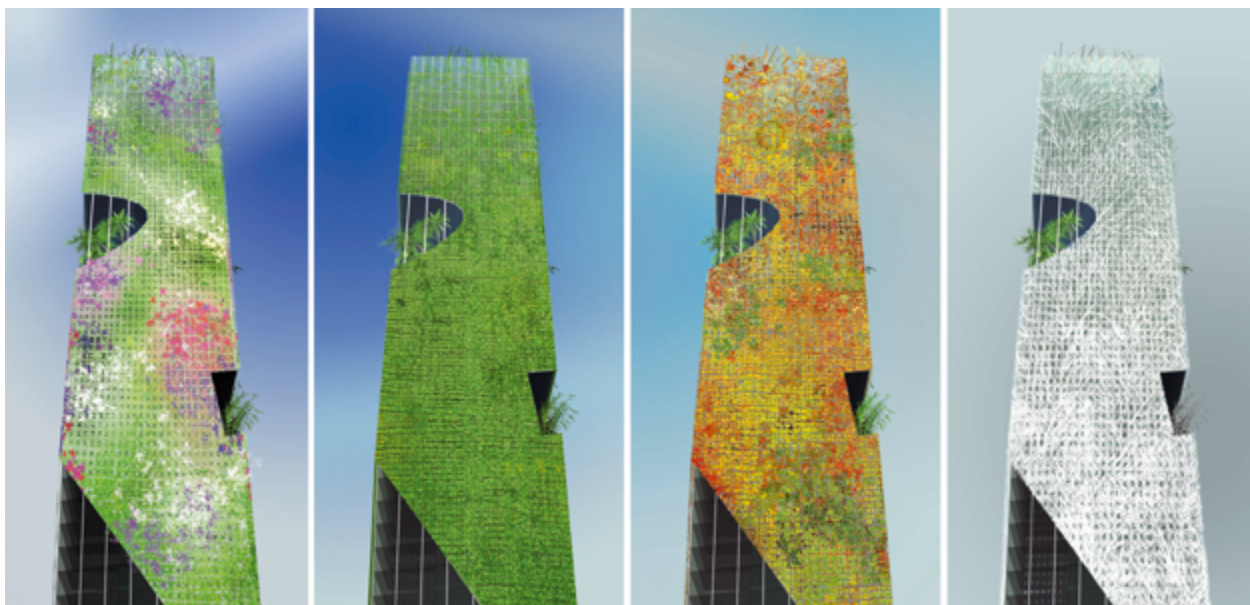
Founded in 2005 by architects Assen Milev and Angel Zahariev, the bureau is searching for an individual approach considering the local context in its architectural and urban-planning projects. The architects strive to create projects with high value added for architecture and society.

Бизнес Парк София
Сграда 1А, ет.3

Business Park Sofia
Building 1A, 8.3
Sofia, Bulgaria

office@aaa.bg
www.aaa.bg

Преггаров площад - София, А и А Архитекти, 2018 г.
"Predgarov Square" Sofia – AiA Architects, 2018

*„Първият небостъргач“ – четири сезона, арх. Н. Симеонов, 2005 г.
 „The First Skyscraper“ – four seasons, arch. N. Simeonov, 2005*

VIZAR – EUROPEAN AWARDS FOR BULGARIAN ARCHITECTURE

Prof. arch. Boyko Kadinov, D.Sc.

"When is the next VIZAR?" is the question that architects, specialists, institutions and media often ask.

Over the years, hundreds of projects by thousands of Bulgarian architects working in Bulgaria and abroad have been presented at the National Art Gallery – „Battenberg Square,, Sofia.

Some of the topics of the competitions were - "The First Skyscraper", "Alternative Architecture", "Sofia's Central station Square", etc.

Among the members of the international jury we could mention the founder of OMA London - arch. Elia Zangelis, arch. Dante Bannini - Italy, Helle Juhl - Denmark, and many, many others. It is no coincidence that the VIZAR Foundation is recognized as a partner of the Mies van der Rohe Foundation.

The main task of this forum is to present in the public space the role, quality and achievements of contemporary Bulgarian architects not only in Bulgaria, but also around the world.

Bulgarian society needs this interdisciplinary approach and this is the meaning and philosophy of action of the creators of the VIZAR Foundation - prof. Ivaylo Znepolski, assoc. prof. Georgui Lozanov and prof. Boyko Kadinov.

„СГРАДА НА ГОДИНАТА“ – АРХИТЕКТУРНИ КОНЦЕПЦИИ И ИНОВАТИВНИ АДАПТАЦИИ

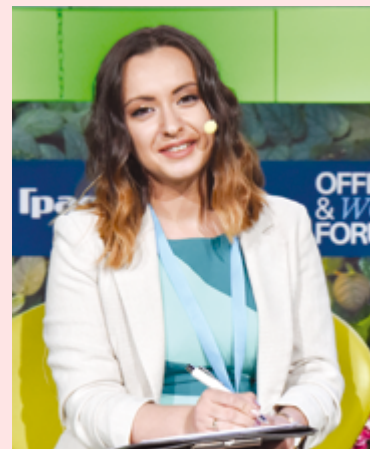
Веселина Спасова

Веселина Спасова е част от екипа на Градът Медиа Груп като редакционен директор. Тя е дипломиран специалист в областта на медиите, продуцентството и комуникациите с дългогодишен журналистически опит в радио, телевизия и печат. Интересите ѝ са насочени към областите икономика, инвестиции и пазари, като следи отблизо real estate сектора в страната и по света.

Започва кариерата си в медийната индустрия преди повече от 14 години, като трупа опит в престижни компании в сегмента. Отразява икономическа тематика от 2016 г. Преминавала е през редица обучения по бизнес журналистика, комуникационен мениджмънт, медийно планиране и маркетинг.

През годините е проучвала области като икономика, социална политика, бюджет и финанси, регионално развитие, автомобилна индустрия. Но склонността ѝ към капиталовите пазари и инвестиционните активи я отвежда към Bloomberg TV Bulgaria, където е била водещ, продуцент и автор на няколко рубрики.

Отразявала е дейността на институции и компании в банковия и финансов сектор, фондови пазари, недвижими имоти, строителство и архитектура.

Сградата се превръща в архитектура само когато умът на човека съзнателно я вземе и се опита с всичките си средства да я направи красива, да вложи в нея хармония и съпричастност към природата. След това имате архитектура. Така американският архитект Франк Лойд Райт (1867-1959) говори за творческата дейност, насочена към строителството и художествено-то оформяне на сгради. Самата архитектура вдъхва живот – вчера, днес, утре, представя ежедневието в чиста форма и не се страхува да експериментира.

Необходимо е да се говори за архитектура, тъй като тази професионална дейност пряко засяга ежедневието. Живеем в комплекси, работим в сгради, обитаваме обществени пространства, грижим се за здравето си в медицински съоръжения. Видът на физическата среда оказва въздействие върху цялостната концепция за модерен начин на живот. А делото на предприемачи, проектанти и експерти, заели се с нелеката задача да подобрят средата, не остават незабелязани.

Учреден през 2002 г. Национален конкурс „Сграда на годината“ е най-популярното и престижно събитие в сферата на инвестиционните проекти, строителството и архитектурата в България. Целта на конкурса е да отличава най-добрите постижения при реализация на съвременни сградни проекти през съответната година, както и свързаните с реализацията им инвеститори, архитекти и строители.

Конкурсът се организира от ГРАДЪТ Медиа Груп под патронажа на Министерството на регионалното развитие и благоустройството. Събитието се осъществява с подкрепата на индустрията, академичните и браншовите организации в областта на инвестициите, проектирането и строителството в България – УАСГ, КСБ, КАБ, КИИП, БААИК. Медият партньор на събитието е Българската национална телевизия. Официалната церемония по назраждаването на отличените сгради в Национален конкурс „Сграда на годината“ се провежда през декември във формат галавечеря в присъствието на над 400 гости и се излъчва по БНТ в края на всяка година.

Събитието има задачата да представи красотата и хармонията на сградите в България. Ето защо при анализа на проектите акцент се поставя върху няколко елемента – естетика, функционалност, техническо изпълнение и контекст. Анализират се визуалната красота и хармония на сградата или пространството, разглежда се създаването на качествени площи, които отговарят на нуждите на съвременния обитател, както и се взема предвид околната среда, културното наследство и екологичните аспекти. Не на последно място е важно и на строителните технологии, материали, конструкции и съответствие със стандартите и законодателните норми.

Наградите в Национален конкурс „Сграда на годината България 2024“ се определят от авторитетно жури, което традиционно включва изяви представители на институционалните, професионалните и академичните общности в страната, както и водещите компании от бизнеса. Журирането стартира още през ноември и протича на два етапа. На първия етап се избират по три или повече номинации за победител във всяка категория. На втория етап на присъствено заседание след обсъждане от номинираните се избират победителите в съответните категории.

Традиционно в конкурса участват над 60 проекта. А само в рамките на изданието през 2024 г. списъкът наброяваше над 100 проекта в различни категории. Основната сегментация е на база функционалност - офис и корпоративни сгради, жилищни сгради, жилищни комплекси, хотели и ваканционни комплекси, производствени и логистични сгради, търговски сгради, социална инфраструктура, зелени сгради, проекти, свързани с развитието на градовете. Обществеността също получава своя глас чрез вот в рамките на „сграда на публиката“. На база пазарна динамика и в зависимост от кандидатурите след консултация на организаторите с журито могат да бъдат учредени нови категории.

Всички сгради, кандидатури и участниците в тяхното реализиране получават широка популярност и престиж сред професионалните среди и широката общественост чрез множество комуникационни инструменти и платформи.

Традиционен акцент в конкурса са проектите със значимо социално въздействие и принос, свързани с развитието на градовете, социалната инфраструктура, здравеопазването, образованието и културата.

Участниците в реализацията на всяка отличена сграда - инвеститор, архитект и строител, получават, съгласно регламента, статуетка и

грамота, както и правото да използват логото на „Сграда на годината“ при популяризиране на наградата на отличената сграда.

Авторът на статуетката за наградите „Сграда на годината“ е Петко Москов (1953-2004), български скулптор, известен с повече от 50 монументални творби. Неговото произведение „Св. св. Кирил и Методий“ е подарено на папа Йоан Павел Втори при посещението му в България през 2002 г.

Добре познатата статуетка за наградите на Национален конкурс „Сграда на годината“ може да бъде видяна в офисите на водещите компании в строителния сектор и в областта на архитектурата.

Трофеят изобразява елегантна и модерна скулптурна форма на мъжка фигура, която символизира постиженията в строителството и архитектурата. В целостта си включва абстрактни елементи, свързани с концепцията за устойчива и иновативна архитектура. Изработена е от благородни и устойчиви материали, които отразяват високата стойност на наградата. Статуетката е проектирана така, че да подчертае значимостта на качеството и иновациите в строителния сектор. Наградата е знак за престиж и успех за компанията или екипа, който стои зад отличения проект.

Естествен елемент за „Сграда на годината“ е, че заедно с партньори инициират и подкрепят дарителски акции, свързани със знакови сгради в България, известни със своите архитектурни качества. Сред тях са както Боянската църква, така и музеят на Уста Колю Фичето в Дряново.

При подбора и анализа на проектите се вземат предвид инвестиционните характеристики на сградата и приносът, който тя има към обществото и градската среда. Анализира се въпросът сградата отговаря ли на съвременните изисквания на таргет групата, за която е предназначена. Локацията, транспортното обезпечение и достъпът до мястото, както и наличието на социалната инфраструктура оказват ефект за подбора на отличените.

Но архитектурата, дизайнът и функционалността в градоустройствен аспект се анализират с приоритет. Причината е приносът към средата, в която се реализира сградата, както и предизвикателствата и постиженията при архитектурното проектиране на сградата. Възприемането на естетика, ефективност, ергономия и качествен дизайн на екстериорните, функционалните и интериорните решения - типове етажи, общи части, фасади, покрив, подземен паркинг, вертикална планировка и паркова зона, оказват значително въздействие върху подбора на проекти.

*Статуетки от церемонията по връчване на награди „Сграда на годината“, 2024 г.
Statuettes from the "Building of the Year" Awards Ceremony, 2024.*

Качеството на функционалните, екстериорни и интериорни решения на сградата, постигнато чрез използване на съответните съвременни продукти и сградни решения е основен компонент в оценката на сградите. А за целите на енергийната ефективност особено внимание се обръща на екологичността и устойчивостта като задължителен елемент при таргетирането на съвременни обитатели.

Екстериорните решения и околното пространство на сградата, постигнато чрез използване на съответните съвременни строителни продукти и сградни решения дават акцент на завършеност при избора на победител в съответните категории.

Конкурсът има своето влияние върху архитектурното творчество и строителния сектор в България. Ако вземем предвид ключовите възможности за приложение на резултатите в архитектурната практика, то перспективата е на положителна територия.

Сред основните позитиви е популяризирането

на добри практики. Конкурсът изтъква примери за иновативни и качествени проекти, които служат като модел и могат да окажат пряко влияние в определянето на тенденциите в сектора. В резултат това стимулира и повишаването на стандартите в строителството и архитектурата, като се набляга на функционалност, естетика и устойчивост.

Отличените сгради често демонстрират приложение на нови технологии и материали. С това конкурсът заявява, че разпознава иновациите, които имат пряко влияние върху съвременния начин на живот. В резултат се насърчава експериментирането и внедряването на нови сградни решения, като интелигентни фасади, енергийна ефективност и адаптивен дизайн.

Фокусът се поставя и върху устойчивото строителство. Категориите и оценките все повече се съсредоточават върху екологичните аспекти на архитектурата. Чрез подобни решения се повишава осъзнатостта за значимостта на енергийната ефективност, зелените покриви,

рециклируемите материали и устойчивото градско планиране.

Повишаването на обществената култура за сектора дава допълнителна тежест на наградите. Отличените проекти привличат вниманието на широката публика. А в резултат обществото става по-осъзнато за ролята на добрата архитектура в ежедневието, което създава по-високи очаквания и стимулира пазарното търсене на качествени обекти.

Не на последно място конкурсът е начин за стимулиране на професионалното сътрудничество. „Сграда на годината“ събира архитекти, инженери, инвеститори и изпълнители, които обменят опит и идеи. Създават се условия за по-добра колаборация и междупрофесионално съдействие, което повишава качеството на проектите.

Възможностите за приложение на идеи и примери в архитектурното творчество са много. Въдъхновение от победителите за новаторски подходи в проектирането е една от тях. Като пример можем да посочим приложение на уникални фасадни решения, адаптация на устойчиви материали или нови форми в интериорния дизайн.

Наградените проекти често са стимул и за ускоряване на технологичната интеграция. Чрез проучване на използваните технологии в отличените сгради архитектите могат да въведат подобни решения в своите практики. Участни-

ците в конкурса могат да се възползват от обратната връзка и да подобрят своите подходи към проектирането и изпълнението.

За пример могат да се вземат дейности, свързани със залагане на повече синергия между обществени пространства и частни инициативи, както успешна интеграция в градската среда.

В обобщение можем да посочим, че наградите „Сграда на годината“ служат като пример за насърчаване на устойчиво мислене. Конкурсът подчертава значението на тенденции, които стимулират архитектите да мислят дългосрочно за въздействието на проектите им. Това дава основа за повишаване на конкурентоспособността. Участието в конкурса и получаването на статуетка увеличава репутацията на архитектите и инвеститорите. Това води до повече възможности за реализиране на мащабни и престижни проекти.

Полето се разширява и по линия на общественото въздействие. Проектите, които акцентират върху социалния принос, като културни центрове или зелени пространства, могат да бъдат адаптирани и мултиплицирани, с което обхватът на действие се обогатява.

Днес „Сграда на годината“ не е просто конкурс, а платформа за обмен на идеи и въдъхновение, насочена към устойчивото и качествено развитие на архитектурата и строителството в България.

"BUILDING OF THE YEAR" - ARCHITECTURAL CONCEPTS AND INNOVATIVE ADAPTATIONS

Veselina Spasova

Following text is dedicated to the National Competition "Building of the Year" and highlights new concepts and innovative adaptations in architectural practices through the lens of the projects participating in the awards. Established in 2002, the competition is the most prestigious event in the field of architecture, construction, and investments in Bulgaria. It recognizes the best achievements in the realization of contemporary buildings, as well as their investors, architects, and builders. The competition is organized by "The City Media Group" under the patronage of the Ministry of Regional Development and Public Works, with the support of professional and academic organizations. The competition categories include office and residential buildings, hotels, commercial and logistics centers, green buildings, and social infrastructure. The public also votes for their favorite project.

Projects are analyzed based on aesthetics, functionality, technical execution, and context. The jury evaluates visual harmony, the creation of quality spaces, sustainability, and compliance with legislative norms. Attention is also given to location, social infrastructure, energy efficiency, and the adaptability of the buildings. The competition contributes socially and environmentally, promoting best practices and innovations in the sector while encouraging professional collaboration.

The purpose of this publication is to analyze the functional scope, potential applications in architectural creativity, and ideas for the development and enhancement of the competition.

НАГРАДАТА „АРХИТЕКТОН“

Приз „Архитектон“, В. Старчев – скулптор
„Architekton“ Prize, V. Starchev – sculptor

СТАТУТ

на Национална награда за архитектура на САБ „АРХИТЕКТОН“
(приет от УС на САБ с решение № 3.1/13.12.2016 г; изм. от УС на САБ с решение № 3.1/ 25.03.2022 г; изменен от УС на САБ с решение № 10/ 11.09.2024 г)

1.Националната награда „АРХИТЕКТОН“ е учредена от Управителния съвет на Съюза на архитектите в България с Решение № 3.4/02.12.2014 г. по повод 50-годишнината от създаването на САБ.

2.(1) Националната награда „АРХИТЕКТОН“ се присъжда веднъж на всеки две години (биенално) за значителни постижения в областта на архитектурата, на тържествена церемония на Световния ден на архитектурата (първият понеделник на месец октомври).

3.Носителят на наградата се определя чрез конкурс.

4.(1) Националната награда се присъжда за реализирана сграда, или за одобрен градоустройствен проект, или за издадена архитектурна публикация.

(2) Сградите, градоустройствените проекти и архитектурните публикации, представени в конкурса за Наградата, трябва да бъдат осъществени на територията на страната или извън нея, но под нейна юрисдикция, или чийто собственик и/или възложител е българско физическо или юридическо лице.

(3) Носители на наградата могат да бъдат физическите лица – автори на представените произведения. Отличие то може да бъде връчвано индивидуално и при съавторство.

•(1) Наградата има морален и материален израз:

а) материалният израз е пластика, изработена по проект на проф. Валентин Старчев, грамота и парична сума от 10 000 (десет хиляди) лева.

б) моралният израз се състои във връчване на почетна грамота и популяризация на автора чрез средствата на САБ и спонсорите и чрез периодиката на МСА и САЕ/АСЕ и във високия професионален престиж на самата награда.

•Средствата за наградата се обезпечават от специално учреден фонд към САБ, от ежегодния бюджет на Съюза, от спонсори и дарения.

•Организиране на конкурса за определяне на носителя на наградата:

•Националната награда „АРХИТЕКТОН“ се администрира от УС на САБ.

•Провеждането на конкурса за определяне на Наградата се подпомага от тричленна техническа комисия от членове на САБ, назначена със Заповед на Председателя на УС на САБ.

•Техническата комисия се ангажира с подготвяне на предстоящия конкурс и работата ѝ приключва с приключване на конкурса или с изготвянето на каталог на представените произведения.

•Техническата комисия определя свои вътрешни правила за работа.

6. Процедура за номинации за наградата „АРХИТЕКТОН“

(1) САБ оповестява обявяването на конкурса чрез интернет-страницата си и бюлетина „Български архитект“ или по друг подходящ начин, не по-късно от 30 април на съответната година (преди датата на връчване на наградата).

(2) Предложения за участие в конкурса могат да правят:

•Дружествата на Съюз на архитектите в България;

•Регионалните колегии на Камара на архитектите в България;

•Централното ръководство на Съюз на урбанистите в България;

•Академичните ръководства на архитектурните факултети в България (към УАСГ, НБУ, ВСУ „Любен Каравелов“, ВСУ „Черноризец Храбър“);

•Главни редактори на печатни и електронни медии с архитектурен профил

Самономиниране на авторите не се приема.

(3) Предложенията за участие в конкурса се правят до петнадесет дни преди обявената за съответната година дата чрез деловодството на САБ или на електронната поща на САБ sab@bularch.org, с надслов „За конкурса „Архитектон““.

(4) Предложенията трябва да съдържат:

а) кратко представяне на автора, с мотивация какъв е приносът на конкретния проект за подобряване на жизнената среда и развитието на българската архитектура;

б) мащабен носител с файлове в .pdf или .jpeg формат, с достатъчно добра резолюция – за

последващо разпечатване на хартия, картон или винил. Файловете да съдържат до пет табла 96,5/96,5 см, изясняващи детайлно проекта, за който е номиниран съответният автор.

в) Декларация за съответствие на представените обекти на условията на конкурса.

(5) Журито взема решение за присъждане на наградата поне три дни преди датата на церемонията по връчване на наградата и информира за решението си Председателя на УС на САБ;

•Всички материали, участващи в конкурса, се представят на изложби в ЦДА и в страната, и се популяризират по други подходящи начини;

•Всички участници в конкурса получават грамота.

7. Определяне на носителя на наградата

(1) Носителят на наградата се определя от жури;

•Професионалното жури в състав от 15 (петнадесет) души, включващо изявени архитекти и урбанисти, практики и теоретици на архитектурата, хабилитирани лица и лица с академична степен, преподаватели, вкл. представители и на други културни области, се определя от УС на САБ и се назначава със заповед на Председателя на УС;

•Журито избира председател измежду членовете си и организира работата си в съответствие с правилата на настоящия статут. Гласовете на членовете на журито са равностойни;

•Журито заседава в ЦДА, гр. София, ул. „Кракра“ № 11. Заседанията му се считат за редовни, ако на тях присъстват най-малко 8 (осем) от неговите членове. Окончателните решения се вземат с обикновено мнозинство от целия състав на журито.

•Заклучителният протокол с решението за победителя в конкурса трябва да съдържа подписите на всички членове на журито.

8. Церемония по награждаването

(1) Наградата се връчва в тържествена обстановка;

(2) За церемонията по награждаването се търси широко популяризиране на присъдената награда, вкл. с привличането на медийни партньори;

(3) Церемонията включва публична лекция на лауреата като израз на творческите му разбирания.

2015

арх. ИВАЙЛО МИШЕВ,
Архитектурно студио АТМ

arch. IVAYLO MISHEV,
ATM Architectural Studio

„Пречиствателна станция за отпадни води” – Сангански / "Wastewater Treatment Plant" - Sandanski

2016

арх. ЛИЛО ПОПОВ
ателие „Сгружени архитекти”

arch. LILO POPOV,
studio "Associated Architects"

„UVA Nestum Wine & SPA” – Гоце Делчев / Gotse Delchev

„Изнесени информационни офиси – соларни дървета“ – Бургас
"Relocated information offices - solar trees" – Burgas

„Sunny Garden“ – Драгалевци, София / Dragalevtsi, Sofia

2019

арх. МАРИЯ ДАВЧЕВА, арх. ОРЛИН ДАВЧЕВ
Пламена Георгиева, Веселина Мирчева, Мартина
Станковска, Архитектурно студио „Miodesign“

arch. MARIA DAVCHEVA, arch. ORLIN DAVCHEV,
Plamena Georgieva, Vesselina Mircheva, Martina
Stankovska, Architectural Studio "Miodesign"

Хотелски комплекс „Aqua Paradise Resort“ – Несебър / Hotel complex "Aqua Paradise Resort" – Nessebar

2020

арх. КОНСТАНТИН ПЕЕВ
фирма „Екса“

arch. KONSTANTIN PEEV
company „Exa“

„Късноантична средновековна крепост Акве Калиге Термополис“ – Бургаски минерални бани
Late Antique-Medieval Fortress "Aque Calide Thermopolis" - Burgas's Mineral Baths

„БЪЛГАРСКИ АРХИТЕКТУРНИ НАГРАДИ“

Нина Танчева

Архитект магистър - УАСГ София

Председател на Регионална колегия на КАБ Хасково

Член на УС на КАБ (Камара на архитектите в България)

Председател на Дружество Хасково на САБ

Организатор и участник в първите в Хасково Архитектурни изложби

Организатор на архитектурен конкурс „Арт зона Хасково“, съвместно с Община Хасково

Член на комисия Нормативи към КАБ

Автор на публикации в списание „Архитектура“

Участник в организацията на архитектурния конкурс „Български архитектурни награди“ на КАБ 2023 и 2024

Член на журито на националния конкурс „Сграда на годината“ 2023, 2024

Член на партньорска група на архитекти от ЕС за обучение за архитектурните награди към ACE 2022-2024

Участник в група за гускусия Директива Planning Services Directive – Strategy към ACE 2025

Професионален опит: автор на много православни храмове и параклиси, камбанарии, административни, жилищни и промишлени сгради, хотелски комплекси, благоустроявания и паркове и др.

Традиционно за 6-а поредна година „Български архитектурни награди“ (БАН) 2024 показват най-добрата съвременна архитектура не само като материален образ, но и като философия, идея и тенденции за развитието и качеството на съвременния живот на обществото в България през последните 3 години.

Това определя и огромната заслуга и отговорност на създателя и организатор **Камара на архитектите в България (КАБ)**.

Определяща за Европа в 21. век е твърдата тенденция за качествена, устойчива, социализираща и съобразена с климатичните промени архитектура.

Основна цел на КАБ чрез архитектурния конкурс е да защитава, насърчава и популяризира постиженията в архитектурното творчество и качествените произведения на архитектурното изкуство като актив от обществен интерес.

„Български архитектурни награди“ се отличава

и се налага като знаков със своя некомерсиален и високпрофесионален профил.

Посланието е за качествена архитектура, която има силата да трансформира средата и да променя живота на хората, да повишава комфорта на обитаване, да въздейства на светогледа и настроението, да възпитава и да вдъхновява.

Събитието има за цел не само да отличи и оощри авторите на най-стойностните реализации, но и да повиши разбирането и чувствителността на обществото към принципите на добрата архитектура.

Общо 34 проекта участваха в конкурса „Български архитектурни награди“ 2024. Тази година бяха присъдени награди в две категории, определени от две отделни журита. Първата категория е „Нови проекти за съвременна архитектура“, а втората категория е „Опазване на културно-историческото наследство“.

Журиго „Нови проекти заседава“ / The jury New projects is in session

(Подробно може да се информирате за регламента, условията, критериите, журиране и отминалите издания на БАН на сайта: <https://baa.kab.bg> или чрез QR кода.)

Безспорно ролята на журиго в архитектурния конкурс е голяма, затова ще представя накратко членовете му. Това са водещи и признати професионалисти в България и чужбина и в двете категории.

В категория „Нови проекти“ журиго е международно:

Председател

Арне Емерсън - партньор в Morphosis Architects – мултидисциплинарна архитектурна и гизайнерска практика, базирана в Лос Анджелис и Ню Йорк. Автор е на множество културни, обществени, здравни, търговски и жилищни проекти, както и на генерални планове, реализирани в 15 държави на 4 континента. Разработва проектите на Музея за природа и наука Perot в Далас, Тексас; централата на ENI в Сан Донато, Италия; новия кампус на посолството на САЩ в Бейрут, Ливан; хотелска кула 7132 във Валс, Швейцария и много други. Арне е активен преподавател и изнася лекции в Държавния университет в Монтана и Академията за млади архитекти в Италия. Участва в президентския комитет по изкуство и архитектура в държавния университет на Монтана.

Членове

Петер Пихлер - основател и партньор в Peter Pichler Architecture, Италия. Екипът се ръководи от крегото, че разбирането на традицията е ключът към радикалната еволюция. Поради това проектите на Peter Pichler Architecture се базират на тясно познаване на местната култура и уважение към природната среда.

Джудит Кимпиан – архитект и експерт по екологична политика към ACE с 20-годишна проектантска практика, включително 5 години като директор по устойчива архитектура и изследвания в AHR Architects, Великобритания.

Бусра Ал – архитект и основател на PLUG Office, Турция. Екипът използва методите на интердисциплинарния и критичен подход в процеса на разработване на многобройните си проекти, отличени с престижни награди.

Георги Кътов – архитект, I/O архитекти. Носители на голямата награда в петото издание на „Български архитектурни награди“ за проекта DOT Sofia.

Журиго за категория „Опазване на културно-историческото наследство“ е следното:

Председател

Проф. арх. Тодор Кръстев г. а. н., авторитетен експерт на ЮНЕСКО и ИКОМОС (Международния

*Журието „Опазване на културно-историческото наследство“ заседава
The Jury Cultural-Istorical Heritage is in session*

съвет за паметници на културата и забележителните места). Експерт на Съвета на Европа и на Европейския съюз. Автор на урбанистични проекти за културното наследство на София, Пловдив, В. Търново и др. Лауреат на национални и международни конкурси, между които: за центъра на Бургас, за центъра на Карлсруе, Германия и др.

Членове

Йорданка Кандулкова – архитект, експерт на ИКОМОС, доктор и професор по опазване на архитектурното наследство в УАСГ

Чавдар Георгиев – архитект, бивш зам.-министър на културата

Анета Василева – архитект, архитектурен критик и историк, член на БНК на ИКОМОС

Венета Иванова – архитект, член на БНК на ИКОМОС, външен експерт на НИНКН

Тържествената церемония по награждаване се проведе на 19 септември 2024 в РЦСИ „Топлоцентрала“. Гала вечерта откри арх. Владимир Милков, председател на КАБ, който поздрави специалните гости, членовете на журието, участниците в конкурса, журналистите и всички присъстващи на събитието с добре дошли и подчерта:

„Искам да ви уверя, че това е най-професионалната награда, която се дава от професионали-

сти на професионалисти. Великият архитект Франк Лойд Райт е казал, че архитектурата е майка на всички изкуства и душа на всяка една цивилизация. Неслучайно Министерството на културата определи КАБ със статут на културна организация“. Арх. Милков прочете поздравителен адрес от министъра на културата г-н Найденов, както и поздравителен адрес от министъра на регионалното развитие и благоустройство инж. Виолета Коритарова.

В рамките на конкурса бяха присъдени общо 7 специални отличия и 2 големи награди в „Нови проекти“ и „Опазване на културно-историческото наследство“. Проф. г-р арх. Иван Никифоров получи голямата награда на КАБ за цялостно творчество. Главен медиен партньор на събитието бе Българската национална телевизия, която излъчи филм за церемонията. Всички номинирани след първия етап на журирането получиха грамота. Всички наградени със специална награда и голямата награда, определени при втория етап на журирането, получиха специално изработената статуетка и грамота, придружена от сертификат с рецензиите от съответното жури.

По традиция наградените с голямата награда проекти се номинират за участие в най-престижния конкурс на Европейския съюз за съвременна архитектура „Мис ван дер Рое“. Премияните проекти и в двете категории са крачка

напред и водещият модел на заобикалящата ни среда, хармонизират с нея и носят идеала, към който да се стреми обществото. Те стимулират развитието на културния, икономическия и социален живот на общностите, социализират и допринасят за оформянето на съвременната визия на 21. век.

Тук ще се спра детайлно на рецензиите на журито, които подчертават достоинства и акцентират значението на съответния проект.

Започвам с категория „Нови проекти“.

Специална награда - Апартамент М+, София – автор Ателие Инджова Ангелов (арх. Деница Инджова-Ангелова и арх. Емил Ангелов) и сътрудник арх. Мария Михайлова - дизайнер

„Проектът е внимателно обмислена композиция на материала, текстурата и светлината, който отразява наследството на заобикалящата го среда. Журито оценява съержаната палитра от материали, която създава топла и привлекателна атмосфера.“

Наградата връчиха арх. Джудит Кимпиан и Иво Тодоров – ръководител в Профилинк.

Специална награда - Хийлинг айлънд, Бургас - автор Think Forward (арх. Моника Маринова, арх. Недко Николов, арх. Галина Милкова, арх. Кристина Янева)

„Успешна трансформация на една занемарена площ в оживено обществено пространство, достъпно за всички, което допринася за физическото и психическото здраве на общността и на пациентите от околните болници. Журито смята, че този проект представлява чудесен пример за това от какво градовете се нуждаят, повече места за всички възрасти, където хората да имат възможност да се отпуснат, да изразят и да общуват.“

Наградата връчиха арх. Бусра Ал и Кристиан Иванов – търговски директор на „Баумит“ България.

Специална награда - Хотел „Хелоу“, Пловдив – автор Simple Architecture (арх. Александър Йончев, арх. Соня Петрова)

„Един добре замислен проект на творческо повторно използване на съществуваща сграда, което е важно в днешния свят на постоянен стремеж да се строи ново. Проектът е успешен пример за използване на материали и детайли за създаване на съгласувана идея, интегрирана на дневна светлина, и лични пространства с ограничен бюджет.“

Наградата връчиха арх. Петер Пихлер и Джовани Мартинели – зам.-председател на Конфиндустрия България.

Специална награда – МИР Офис сграда, София – автор Вигеаи XII (арх. Петър Торньов, арх. Милена Филчева)

„Еlegantно изпълнен проект, отворен и гостоприемнен на всички нива, който приканва обществеността да се включи в пространствата на частната сграда. Проектът успешно интегрира структура, материали, дневна светлина и гледки в архитектурен израз, който е уникален, но и отговаря на контекста на заобикалящата го среда.“

Наградата връчиха арх. Георги Кътов и Веселин Симов от „Рока“ България.

Голямата награда – Фермерски пазар Благоевград с автор UNITED MASTER ARCHITECTS (арх. Димитър Паскалев, арх. Аспарух Марков)

„Навесът на фермерския пазар успешно преобразява градското пространство в града в неформално празненство на общността чрез спокойно и тихо архитектурно изразяване. Журито оцени високо интегрирането на структура, материали, дневно и нощно осветление в цялостна композиция, която допринася за развитието на общността. Смятаме, че това е много успешен проект.“

Наградата беше връчена от арх. Арне Емерсон и Яна Генова - зам.-кмет по култура на Столична община и Тодор Фиганов - изп. директор на „Етем“.

Председателят на журито Арне Емерсон се обърна към всички в залата:

„За мене беше чест да бъда част от това мероприятие заедно с останалите членове на журито и да разгледаме всички проекти тук. Видяхме, че в България се работи на невероятно високо ниво. Беше много впечатляващо. Така че всички вие трябва да се гордеете, че сте част от такъв невероятен работен колектив тук в България. Това е наистина показателно за качеството на работа и критичното мислене, с което разполагате тук. Беше изключително приятно да наблюдаваме това.“

Ето и нагадените в категория „Опазване на културно-историческото наследство“.

Специална награда - Хотел „Бизар“, Варна – автор ARHIS PROJECT (арх. Георги Бачев, арх. Добринка Петкова)

„Проект, който постигна съвременен архитектурен образ, толерантен към оригиналната културна ценност и неговата художествена изява в интериорните и екстериорните решения.“

Наградата връчиха арх. Чавдар Георгиев и арх. Нина Танчева.

Специална награда – Реставрация и социализация на Хераклея Синтика, в м. Рупите до гр. Петрич – автор АРХИКА ЕООД (арх. Милена Каменова)

„Проект, който прояви уважение към оригинала, неговото опазване, интерпретация и социализация със съвременни архитектурни средства.“

Наградата връчиха арх. Венета Иванова и арх. Мартин Христов.

Първа специална награда – Консервация, реставрация и социализация на Тракийска гробница и култов комплекс Оструша – автор „Виртуално наследство“ ООД (арх. Петкана Бакалова)

„За проявеното уважение към автентичността на недвижимата археологическа ценност, за научния подход и високите постижения в консервацията и интерпретацията на оригинала.“

Наградата връчиха проф. арх. Йорданка Кандулкова и Георги Шопов – председател на Националната асоциация на строителните предприемачи.

Голямата награда – Реконструкция и преустройство на Централни хали София – Инт Арх ООД, НОРА – арх. Мария Попмаркова, арх. Ирена Белчева, арх. Андрей Ходкевич и сътрудници арх. Боряна Ненчева и арх. Цвета Нисторова

„За високо професионално отношение при реставрацията и консервацията на недвижимата културна ценност, с респект към автентичността на оригинала, съчетано с активна социализация за устойчиво развитие и качество на живот. Журито оценява верността на авторите към идеите на арх. Наум Торбов от миналия век за характера и структурата на вътрешното пространство на халите, респекта към оригиналните фасади, върнати в тяхното величие, разкриването на историческата стратификация от древната история на мястото, въвеждането на нови градски културни функции, проведенения диалог с една мощна търговска верига за да бъдат достигнати тези качества. Важното е, че е създадено едно жизнено градско средище със запазена търговска функция.“

Наградата връчиха Амелия Гешева – зам.-министър на културата и проф. г-р арх. Тодор Кръстев.

Проф. арх. Тодор Кръстев изказа общото си впечатление от конкурса за опазване на културно историческото наследство:

„Журито се обедини около идеята да бъдат поощрени проекти, които утвърждават позитивни тенденции в опазването на недвижимото културно наследство в България, постижения в научната консервация и реставрация на недвижими културни ценности, които респектират с автентичността на оригинала, творчески намеси в културните ценности и ги социализират, правят ги жизнени, достъпни и комуникативни в съвременното общество.“

Амелия Гешева, зам.-министър в Министерство на културата, което е патрон и с финансова подкрепа на събитието БАН, поздрави архитектите с думите:

„Вярваме, че архитектурата е изкуство. Тя

е израз на нашата култура, на нашата идентичност, на нашата история. Благодарим за вдъхновението, за експертизата и за професионализма. Архитектурата е с особена отговорност към българското общество. Пожелавам на тези, които се занимават с наследство да не губят чувството си за мяра и отговорност, но да имат вдъхновение да продължават, защото това е тежка кауза. А на всички, които творят съвременната архитектура – вдъхновение, вдъхновение и пак вдъхновение.“

Награда за цялостно творчество, която се връчва всяка година от КАБ, се присъди на проф. г-р арх. Иван Никифоров, който оставя ярка следа в българските градове от втората половина на 20. век до днес. Творческият му път е свързан с областта на градоустройството с изработването на много общи устройствени планове, проекти за градски централни части, жилищни райони, курортни обекти, сложни многофункционални градски зони, наситени с индивидуален облик, исторически, културни и търговски средища и много други у нас и в чужбина. Награждаван е многократно за творчески постижения.

Наградата връчиха председателят на УС на КАБ арх. Владимир Милков и проф. арх. Борислав Борисов, зам.-председател на УС на КАБ, който изтъкна:

„Егва ли в залата има архитект, който да не познава проф. арх. Никифоров, който тази година навърши 90 години. Малцина са онези български архитекти, които имат такава творческа биография, свързана не само с общи устройствени планове на много градове, включително на столична община, той е ръководител на колектива, за което получи и почетния знак на София, така и на Варна и беше удостоен със специалната награда на Варна. Като типичен представител на онова щедро на своето творчество поколение от втората половина на 20. и началото на 21. век, той работи върху много архитектурни проекти, голяма част от които са реализирани. Ние всички помним онези пешеходни зони на областните градове, които са творческо решение на колективи с ръководител проф. Никифоров. Не може да пропуснем да кажем, че той е дългогодишен преподавател в УАСГ София. Той е един от малкото доктори на архитектурните науки с най-високи постижения в областта на науката с много публикации. За нас е чест да удостоим проф. г-р арх. Иван Никифоров с голямата награда за цялостно архитектурно творчество.“

Неговата дъщеря доц. г-р архитект Мила Никифорова получи престижната награда.

Сред поканените гости на събитието беше и арх. Фани Данаджиева, един от най-успешните български архитекти в чужбина, обявена за жена архитект на годината на САЩ, автор на много

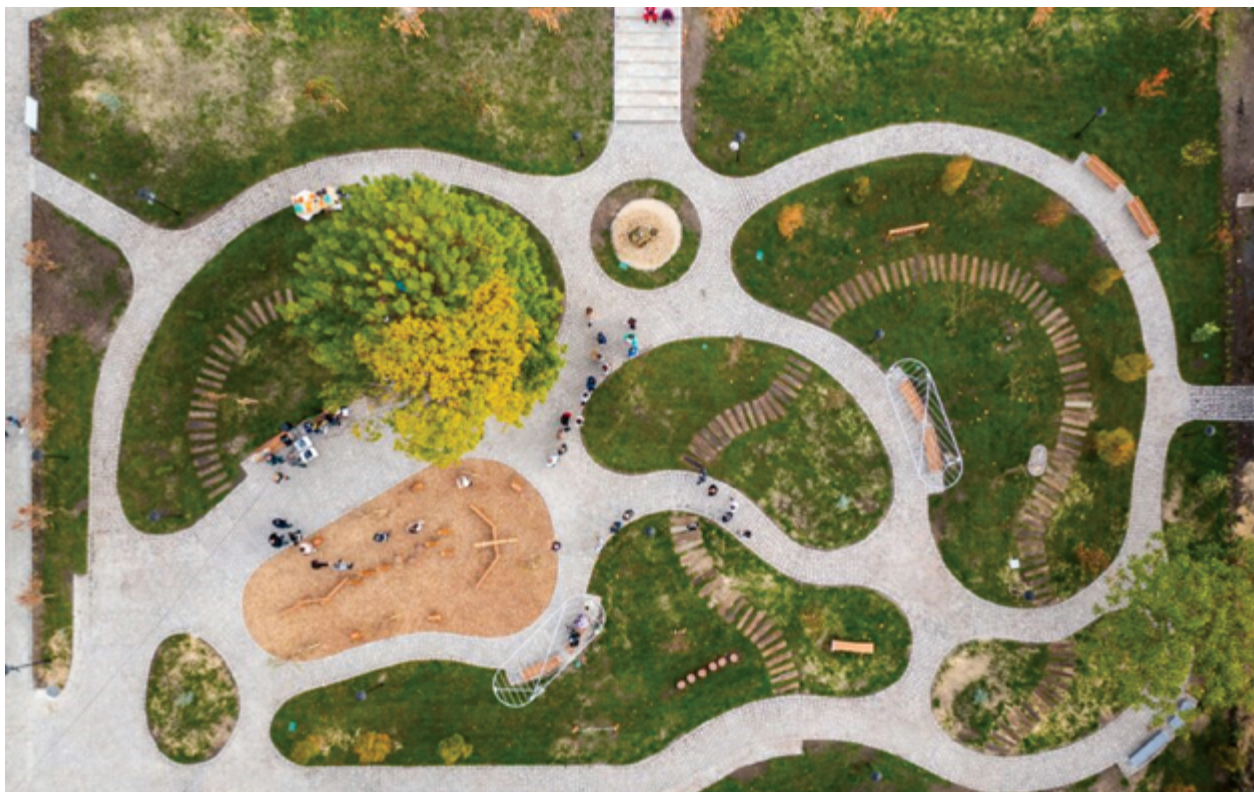

Голямата награда „Нови проекти“ Фермерски пазар Благоевград
Grand Prize New Projects Farmers' Market Blagoevgrad

Специална награда „Нови проекти“ Апартамент М+ София / Special Award New Projects Apartment M+ Sofia

Специална награда „Нови проекти“ Хийлинг айланг Бургас / Special Award New Projects Healing Island Burgas

Специална награда „Нови проекти“ Хотел „Хелоу“ Пловдив / Special Award New Projects Hotel Hello Plovdiv

Специална награда „Нови проекти“ МИР офис сграда София / Special Award New Projects MIR Office Building Sofia

Голямата награда „Опазване на културно-историческото наследство“ Централни хали София
Grand Prize Cultural Historical Heritage Central Market Hall

Специална награда „Опазване на културно-историческото наследство“ Хотел „Бизар“ Варна
Special Award Cultural Historical Heritage Hotel Bizzare Varna

Специална награда „Опазване на културно-историческото наследство“ Реставрация и социализация на Хераклея Синтика
Special Award Cultural Historical Heritage Restoration and Socialization of Heraclea Sintica

Специална награда „Опазване на културно-историческото наследство“ Култов комплекс „Оструша“
Special Award Cultural Historical Heritage Cult complex Ostrusha

проекти за обществени центрове, автор, избран с конкурс за довършването на проекта на Франк Лойд Райт в Сан Рафаел, Калифорния.

Трябва да отбележа, че всички колеги, които организираха и подготвиха цялото събитие, работиха с огромно желание и амбиция. Ще добавя и малко, така да се каже, от „кухнята“, тъй като това подчертава колко зазълбочено, професионално и отговорно е отношението на журиращите и в двете категории към оценката на проектите. Един от основните организатори, арх. Мартин Христов, зам.-председател на УС на КАБ, спогели:

„За шести път участвам в организацията на БАН и имам възможност да наблюдавам дискусии на журито, които винаги са много интересни. През годините е имало най-различни случаи на големи обрати в решенията и доста разпален спор между членовете. Този път журито на „Нови проекти“ беше сравнително единно в критериите и мненията си, но въпреки това трудно стигна до съгласие и заседава два поредни дни вместо предвидения един. Окончателното решение стана ясно буквално час преди церемонията. През първия ден авторите на всички 15 номинирани проекта имаха възможност да ги представят лично в залата на САБ. След презентациите журито отново прегледа подробно всички проекти и определи с гласуване кратък списък от 8 проекта. В следващия етап трябваше да определят петте финалисти, на които да бъдат връчени награди. Тук дискусии продължиха много по-дълго от

обикновено. В продължение на часове списъкът с фаворитите се променяше и в него се добавяха и изваждаха проекти, някои от които по няколко пъти. Мога да кажа, че почти всички от 8-те проекта в краткия списък в определен момент от дискусията се оказваха сред наградените заради някое от качествата си.

Един от фаворитите за голямата награда беше реконструкция на фермерския пазар в Благоевград на UNITED MASTER ARCHITECTS. Журито хареса универсалното решение за покритието на пазара, представляващо хоризонтална плоча, стъпила само на 6 колони, с максимално погпорно разстояние между тях. Строгата и минималистична визия беше постигната с детайли и иновативност. Най-много им хареса гъвкавостта на решението, която позволява постройката да спомогне мястото да е подходящо не само за пазар, но и за много други дейности и в същото време да стои добре и да продължава да е полезна в отсъствието им. В крайна сметка решението големият победител да е пазарът в Благоевград беше взето единодушно след дълга дискусия, която приключи малко преди церемонията по награждаването.“

По подобен начин с много дискусии и огромен респект към професионалните и научни принципи при проектирането на обекти за опазване на културно-историческото наследство протече журирането в тази категория. И тук имаше два фаворита за голямата награда, които блесяха с неоспорими качества при показване на културната ценност, нейното впитане в съ-

Обща снимка за край на Гала Вечерта / Group photo to end the Gala evening

временното мислене и визия и възможности за социализация и след дълга дискусия бе определен проектът за Централни хали София за носител на голямата награда.

Камера на архитектите в България с архитектурния конкурс „Български архитектурни награди“ изпълнява своята основна мисия - да подчертава и популяризира огромното значение на архитектурното проектиране на градската и природната среда като ключов елемент, който допринася за качеството на живот и благосъстоянието на хората, както и за обществения интерес.

„Български архитектурни награди“ 2024 се провежда под патронажа на Министерството на регионалното развитие и благоустройството и Министерството на културата.

Събитието се организира с финансовата подкрепа на Министерството на културата.

Златен спонсор на „Български архитектурни награди“ 2024 е ЕТЕМ, сребърни Хигромат, ВАУМИТ и Линкин, бронзови – НАСП, Laufen, GTT и Confindustria Bulgaria.

Главен медиен партньор е БНТ. Медийни партньори са и БНР, Градът Медиа Груп и Stroiinfo.

„BULGARIAN ARCHITECTURAL AWARDS“

Arch. Nina Tancheva

Traditionally, for the 6th consecutive year, the Bulgarian Architectural Awards /BAA/ 2024 showcase the best contemporary architecture, not only as a material image, but also as a philosophy, idea and trends for the development and quality of contemporary life in Bulgaria over the last 3 years.

This also determines the enormous merit and responsibility of the creator and organizer, the **Chamber of Architects in Bulgaria /CAB/**.

What is defining for Europe in the 21st century is the strong trend for quality, sustainable, socializing and climate change-adapted architecture.

The main goal of CAB through the architectural competition is to protect, encourage and popularize achievements in architectural creativity and quality works of architectural art as an asset of public interest.

The Bulgarian Architectural Awards stands out and establishes itself as a landmark with its non-commercial and highly professional profile.

The message is for quality architecture, which has the power to transform the environment and change people's lives, to increase the comfort of living, to influence the worldview and mood, to educate and inspire.

The event aims not only to distinguish and encourage the authors of the most valuable realizations, but also to increase the understanding and sensitivity of society to the principles of good architecture.

A total of 34 projects participated in the "Bulgarian Architectural Awards" 2024 competition. This year, awards were awarded in two categories, determined by two separate juries. The first category is New Projects for Contemporary Architecture, and the second category is Preservation of Cultural and Historical Heritage. The members of the jury are leading and recognized professionals in Bulgaria and abroad in both categories.

Within the framework of the competition, a total of 7 Special Awards and 2 Grand Prizes were awarded in „New Projects“ and „Preservation of Cultural and Historical Heritage“.

The awarded projects in both categories are a step forward and the leading model of our surrounding environment, harmonize with it and carry the ideal to which society should strive. They stimulate the development of the cultural, economic and social life of communities, socialize and contribute to shaping the contemporary vision of the 21st century.

The award for overall creativity, which is presented every year by the CAB, was awarded to Prof. Dr. Arch. Ivan Nikiforov, who left a bright mark on Bulgarian cities from the second half of the 20th century to the present day.

The Chamber of Architects in Bulgaria, with the architectural competition Bulgarian Architectural Awards, fulfills its main mission, namely - to emphasize and popularize the enormous importance of architectural design of the urban and natural environment as a key element that contributes to the quality of life and well-being of people, as well as to the public interest.

You can find out more about the regulations, conditions, criteria, jury and past editions of the Bulgarian Architectural Awards on the website: <https://baa.kab.bg> or via the QR code.

ГОДИШНИ АРХИТЕКТУРНИ НАГРАДИ „АРХИНОВА“

Дияна Кинова

Инж. Дияна Кинова завършва 1987 г. ВИАС. От 1993 г. досега работи в сферата на медиите и специализирани информационни услуги в архитектурно-строителния бранш. Тя и Иванка Божинова са собственици на Специализираните онлайн медии за архитектура и строителство: списанията „ОЩЕ ЗА КЪЩАТА“, с присъствие на пазара от 2005 г., и THE BUILDING - 2008 г.

Валери Маринов и Нели Найденова като съорганизатори на „Архинова“ са представители на платформата Citybuild, водеща началото си от 2006 г.

Д. Кинова, ИВ. Божинова, В. Маринов и Н. Найденова

Ние, организаторите на ARCHINOVA ARCHITECTURE AWARDS, осъществихме този архитектурен конкурс, вярвайки, че въпреки всички периоди на трудности и предизвикателства, които среща строителният сектор, архитектурата е творчески процес, неподвластен на кризи и се развива успешно във времето. Като всяка творческа професия архитектите имат нужда от стимул и вдъхновение, обективна оценка и популяризация на техния труд във всеки етап на тяхното развитие.

Именно с тази основна цел създадохме ARCHINOVA. Убедени сме, че показването на добри практики, проекти с мисъл и идея, функционалност и дързост ще помогне за „сверяването на часовниците“ на специалистите в бранша.

ARCHINOVA в авторитетен ежегоден некомуercialен архитектурен конкурс в България, с голям принос към архитектурата, заобикалящата среда и обществото ни. ARCHINOVA отличава качествената архитектура, иновативните архитектурни и технически решения, приложени

в проектите на българските архитекти и популяризирането им сред инвеститори и предприемачи.

Целта на ARCHINOVA е да насърчава архитектите и ландшафтните архитекти да останат верни на своите възгледи и едновременно с това да работят за обществото, средата и природата.

Така през 2014 г. издателите на три медии, специализирани в архитектурата и строителството и с дългогодишна издателска практика в бранша „Къщата“, The-Building и citybuild се обединихме и създадохме конкурса ARCHINOVA и платформата archinova.bg. Това беше момент след голямата криза в строителството от 2008 г., когато браншът започна да „надига глава“. До момента в България нямаше архитектурен конкурс, насочен към архитектите и оценяващ качествата на самите проекти.

ARCHINOVA е непрекъснато развиващ се проект и се надгражда всяка година. Стартира през

*Приз на „Архинова архитектурни награди“ за 10-годишнината на конкурса
Prize of the "Archinova Architectural Awards" for the 10th anniversary of the competition*

2014 г. като конкурс с различни теми и от 2019 г. обхваща всички видове сгради. От 2023 г. към конкурса освен направление „Архитектура“ добавихме и направление „Урбанизъм, ландшафтна архитектура, дизайн на градска среда“. При над 100 участващи проекти всяка година постигнахме и втората си цел - конкурсът да е и преглед на българската архитектура и нейното ниво през различните години.

В ARCHINOVA участват както утвърдени архитекти и архитектурни студиа, така и млади, талантиливи и амбициозни архитекти с голям потенциал. В конкурса могат да участват и студенти по архитектура в специалната категория – „Концептуални проекти“. Това за младите е голям стимул и трамплин за бъдеща успешна реализация в проектирането.

Членовете на журито на ARCHINOVA са български архитекти, ландшафтни архитекти и урбанисти и се канят от организаторите. Те са авторитетни архитекти, работещи към момента и с отлична практика в проектантския

процес. Изборът е винаги сред архитекти от различни възрастови групи и пол. Всяка година журито е в различен състав. От 2022 г. към журито са привлечени и успешни български архитекти с практика в цял свят. Архитекти на административни длъжности в държавата и общините и съсловните организации не могат да бъдат членове на жури с цел по-обективно оценяване на проектите в конкурса. Организаторите на ARCHINOVA не участват в журирането.

Журито оценява проектите в 2 етапа. На първия етап се оценяват проектите съобразно критериите по точкова система. На втория етап журито заседава на живо, обсъжда и отличава с награди и номинации най-достоините проекти. След ковид кризата от 2020 г. журито заседава онлайн.

Победителите в конкурса ARCHINOVA получават приз и грамота, а номинираните получават грамота. Получаването на приза на ARCHINOVA е голям престиж за всеки победител в едно неза-

Двата състава на журито – 2024 г. / The two jury panels – 2024

Наградени 2024-2025 г. / Winners 2024-2025

висимо оценяване от авторитетно жури с високи творчески и морални критерии. По повод юбилейното десето издание на конкурса през 2023 г. създадохме нов приз и нов брандинг на конкурса.

Всички проекти се състезават в две направления с различен състав на журито – направление „Архитектура“ и направление „Урбанизъм, ландшафтна архитектура и градски дизайн“ с общо над 20 категории.

Официални партньори на ARCHINOVA ARCHITECTURE AWARDS са САБ (Съюз на архитектите в България, КАБ (Камара на архите-

ките в България), СЛА (Съюз на ландшафтните архитекти), СУБ (Съюз на урбанистите в България), УАСГ (Университет по архитектура, строителство и геодезия), ВСУ „Любен Каравелов“, ВСУ „Черноризец Храбър“ (Варненски свободен университет „Черноризец Храбър“), НБУ (Нов български университет), ЛТУ (Лесотехнически университет), ИЕЦ (Интер Експо Център), Асоциация на производителите на растения в България, Дибла.

ARCHINOVA ARCHITECTURE AWARDS продължава своето развитие вече 12 години. Ние организаторите работим винаги отговорно и с любов и градус доверие.

„ARCHINOVA“ ARCHITECTURE AWARDS

Eng. Diana Kinova

As organizers of the ARCHINOVA ARCHITECTURE AWARDS, we have held this architectural competition believing that, despite all the difficulties and challenges facing the building and construction sector, architecture is a creative process that is unaffected by crises and continues to develop successfully over time. Just like any creative profession, architects need motivation and inspiration, as well as objective evaluation and recognition of their work at every stage of their development.

We founded ARCHINOVA for this very purpose. We are convinced that highlighting good practices, thoughtful and innovative projects, as well as functionality and bolder ideas, would assist in aligning the objectives of industry professionals.

ARCHINOVA is a reputable annual non-commercial architectural competition in Bulgaria, with a significant impact on architecture, our environment, and society. ARCHINOVA rewards architectural excellence, the innovative architectural and technical decisions applied in the projects created by Bulgarian architects, and their promotion among investors and entrepreneurs.

ARCHINOVA's objective is to encourage architects and landscape architects to remain true to their convictions while working for the benefit of society, the environment, and nature.

This is how, in 2014, the publishers of three media outlets specializing in architecture and construction, each with many years of publishing experience in the industry, Кабтата, the-building and citybuild united and created the ARCHINOVA competition and platform archinova.bg

ARCHINOVA is a continuously developing project that is enhanced each year. It was launched in 2014 as a competition with various topics, and since 2019, it has covered all types of buildings. Since 2023, we have added „Urbanism, Landscape Architecture, Urban Environment Design“ to the „Architecture“ category. With over 100 participating projects annually, we have achieved our second objective — to provide an overview of Bulgarian architecture and its level of development over the years.

ARCHINOVA attracts both renowned architects and architectural studios, as well as young, talented, and ambitious architects with considerable potential. The competition is also open to architecture students in the special category – Conceptual Projects. This is a great opportunity and jumping-off point for young people to get ahead in the design world.

ARCHINOVA ARCHITECTURE AWARDS has been developing for 12 years now. And, as organizers, we always work respectfully and with love, establishing trust.

НАГРАДИТЕ „ЛАНДШАФТЕН АРХИТЕКТ НА ГОДИНАТА“

Веляна Найденова

Доц. г-р ланд. арх. Веляна Найденова е възпитаник на Лесотехническия университет /ВЛТИ/, 1971 г. Дългогодишен експерт и проектант в КНИПИ „СОФПРОЕКТ“ от 22.09.1971, „СОФПРОЕКТ-СОФИЯ 21“, ОП „Софпроект“-ОГП 2019 г., отговарящ за зелената система на София и устройство на крайградската зелена зона на София. Лицензиран експерт по ОВОС за „растителен свят, ландшафт, културно-историческо наследство“. Участва в надзорна фирма „Комплект консулт“ ООД.

Проектира самостоятелно като член на САБ и проектанска фирма ЕТ „ВЕКОНА“, както и в „Сектор за проучване и проектиране“ към ВЛТИ/ЛТУ/.

През 1983 г. получава научна степен „кандидат на техническите науки“ Понастоящем е преподавател в департамент „АРХИТЕКТУРА“, дисциплини „ЛАНДШАФТНА АРХИТЕКТУРА“, „ФИТОДИЗАЙН“, „ЛАНДШАФТЕН дизайн“ в НБУ и УАСГ.

Като председател на УС на СЛА е представител на България в международното жури.

Носител е на наградата на САБ „Златна значка“ и за цялостен принос към професията „Златна значка с циркон“, приз „Кристална купа“ от „Флора Бургас“, грамота и почетен плакет „Сто години независима България“, наградата на Съюза на ландшафтните архитекти за цялостен принос към ландшафтната архитектура, почетен знак и грамота за активна творческа, научна и обществена дейност в продължение на повече от 50 години.

Цел на конкурса за присъждане на годишни награди „Ландшафтен архитект на годината“

Съюзът на ландшафтните архитекти в България (СЛА) е доброволна и независима професионална организация. Учреден през 2004 г., той е приемник и продължение на Научно-техническия съюз за периода от основаването му 1949 до 1965 г., както и на Националния клуб „Ландшафтни архитекти“ при Съюза на архитектите в България.

Съюзът на ландшафтните архитекти в своята цялостна дейност се стреми да поставя стандарти за високо професионално ниво, да насърчава творчеството и развитието на ландшафтните архитекти в посока създаване на екологични и функционални зелени пространства. От 1 януари 2012 г. Съюзът на ландшафтните архитекти в България (СЛА) е член

на EFLA и от юни 2012 г. – колективен член на международната организация IFLA Europe. Представява се на различни събития (конференции, форуми и пр.) от делегати – председателя на съюза и избран от Управителния съвет представител, отговарящ за тази дейност. Ландшафтната архитектура като комплексна, художествена и утилитарна дейност разглежда, устройва и подобрява качествата на средата за живот на обществото във всичките ѝ аспекти в неделимо единство с архитектурата. В този контекст целта на конкурса за присъждане на годишните награди „Ландшафтен архитект на годината“ е в него да бъдат представени творци и проекти в отделните направления и категории, да бъдат споделени най-добрите професионални идеи, проекти и умения в реализацията и поддържането на ландшафтните обекти.

Приз „Ландшафтен архитект на годината“ / "Landscape Architect of the Year" Award

Мотиви за организиране на конкурса

Конкурсът за присъждане на наградата „Ландшафтен архитект на годината“ беше конституиран от Управителния съвет на Съюза на ландшафтните архитекти през 2019 г. като национален и ежегоден. Основното съображение е това, че устройството на околната жизнена среда и нейните качества пряко се влияят от създаване и поддържане на ефективна, екологична, функционална и естетична зелена инфраструктура. Идеята на конкурса е да се популяризира професионалната дейност на ландшафтните архитекти във всичките ѝ направления - проектантска, научна, преподавателска, по изграждане и поддържане на ландшафтни обекти и пр., както всред колегията, така и всред по-широка аудитория от обществото.

Организация на конкурса

По време конкурсът е решено да се провежда ежегодно в рамките на световния месец на ландшафтната архитектура – месец април. За целта на конкурса първоначално през 2019 г. бяха определени и гласувани от Управителния съвет на съюза две годишни награди:

1. Награда „За цялостен принос към ландшафтната архитектура“

2. Награда „Ландшафтен архитект на годината“ за проекти

В организацията на конкурса ежегодно от УС на съюза се определя и ден на ландшафтната архитектура за България, свързан с конкретни събития в тази област. Едно от тези събития за 2022 г. беше по случай 200 г. от рождението на Ф. М. Олмстед, бащата на ландшафтната

Връчване на приз „За цялостен принос към ландшафтната архитектура“ на проф. д-р Йордан Кулеуев, 2019 г.
Presentation of the prize "For overall contribution to landscape architecture" to Prof. Dr. Yordan Kuleliev, 2019

Победители в конкурса / Contest winners

СЛА ЕЖЕГОДЕН НАЦИОНАЛЕН КОНКУРС ЛАНДШАФТЕН АРХИТЕКТ НА ГОДИНАТА 2023

20.02.2024 - начало на конкурса

31.03.2024 - краен срок за предаване на проекти

15.04.2024 - обявяване на резултатите

26.04.2024 - церемония по награждаване

СЪЮЗ НА ЛАНДШАФТНИТЕ АРХИТЕКТУ В БЪЛГАРИЯ **Hunter**

www.vla-bg.com | www.facebook.com/съюз-на-ландшафтните-архитекту-СЛА | www.hunterindustries.com

архитектура. За церемонията по награждаване беше обявен денят 9 април. С цел привличане на студенти по ландшафтна архитектура в дейността на СЛА се обяви конкурс за идеи и дизайн на плакат на тема „Ден на ландшафтната архитектура“. След журиране на представените проекти призът получи студентът от УАСГ - Архитектурния факултет - Александър Презгов в III курс, специалност ЛАЛП - в качеството му на първопредиан!

Така се роди и идеята за всяка годишна награда да се създават тематични плакати, покани за събитието, както и други графични материали с логото на СЛА. Организира се и вътрешен конкурс с предложения за визията на почетния знак-награда на конкурса и се стигна до идеята за използване на символа на дълговеността и на професията – дървото.

Конкурс за наградата „За цялостен принос към ландшафтната архитектура“

В конкурса могат да участват всички ландшафтни архитекти с диплома (магистър) от акредитираните висши учебни заведения в България. Кандидатът трябва да има дългогодишен принос към ландшафтната архитектура, над 15-20 години. Редът, по който се провежда конкурсът, се определя от правила, критерии и времетраене, гласувани от УС на СЛА, на базата на които се извършва подборът и номинирането на участниците. Те се предлагат от председателите на регионалните дружества на съюза със съответната обосновка за всеки предложен номиниран участник.

Конкурсът за наградата „За цялостен принос към ландшафтната архитектура“ включва набор от критерии, които определят значимостта на цялостната дейност на кандидата, приносите, личностните качества и професионални дейности, които в продължителен период от време са допринесли за утвърждаване на професията „Ландшафтен архитект“, нейното популяризиране, развитие и защита на интересите на гилдията.

Оценката на кандидата трябва да отчита цялостната му творческа, приложна, научна и обществена дейности, рефлектиращи в повишаване престижа на ландшафтноархитектурната професия.

Към кандидатурата се прилагат следните материали:

- значими проекти, приноси статии или фактологична информация
- снимков материал
- професионална биография, грамоти, награди
- друга информация, доказваща заслугите на кандидата

Журито е тричленно и се състои от председателя на съюза и от двама членове на Управителния съвет. Церемонията по награждаването става в деня, определен за Ден на ландшафтната архитектура през месец април, който за всяка поредна година е различен. Наградата е утвърденият почетен знак със символа на дълговеността и на професията – дървото, и грамота.

За първи път на тържествена церемония, учредената от УС на СЛА награда „За цялостен принос към ландшафтната архитектура“ беше връчена през 2019 г. с дълбока признателност на проф. д-р Йордан Кулелиев за пълната му отгаденост към науката и професията във всичките ѝ направления. Основател е на Съюза на ландшафтните архитекти през 2004 г. и негов почетен председател, дългогодишен член на САБ и на Националния клуб „Ландшафтна архитектура“ към него, преподавател в Лесотехническият университет и носител на почетното звание Доктор хонорис кауза.

Носителят на наградата „За цялостен принос“ 2020 е ланд. арх. **Ганчо Бакалов**, първият председател на СЛА от 2004 до 2010 г., положил много усилия за обединяване и разширяване обхвата на членовете на съюза в цялата страна, за издигане авторитета на гилдията с цялостната си професионална дейност.

Почетна награда „За цялостен принос“ към професията и гилдията бе присъдена посмъртно на доц. д-р Владимир Щилиянов за заслугите към професията и Съюза на ландшафтните архитекти, както и към обучението на студентите.

Носителят на наградата „За цялостен принос“ 2021 е ланд. арх. **Веселин Василев**, колега с неуморен дух и всеотдаен интереси. Участник в обществени професионални форуми на САБ и КАБ. Зам.-председател и член на УС на СЛА в определени мандати.

Носителят на наградата „За цялостен принос“ 2022 е ланд. арх. **Стамо Стамов**, обеди-

няваща фигура за колегите си, привличайки ги за каузата въпреки поколенческите различия. Отличен с почетния знак на гр. Пловдив за заслуги към зелената система на града - 2004 г. **Годишната награда в категория „Цялостен принос в ландшафтната архитектура“ 2023** с гласуване на УС на СЛА беше присъдена на **ланд. арх. Тачо Пеев** за цялостната му професионална дейност, член на САБ и на Националния клуб „Ландшафтна архитектура“ към него, активен участник в обществена дейност в защита на професията. **Наградата „Цялостен принос в ландшафтната архитектура“** е едно признание и висока оценка за комплексната дейност, усилията и енергията, с които наградените колеги са представляли и защитавали професията ландшафтен архитект и дейността на съюза от самото му създаване във всички негови позиции и публични изяви!

Конкурс „Ландшафтен архитект на годината“ - проект. С обявяването на този конкурс Съюзът на ландшафтните архитекти си поставя основната цел да провокира колегията да покаже най-доброто от своето творчество – проекти и реализации, с което да експонира и популяризира сложната и многостранна дейност по изготвяне на проекти и реализация на ландшафтните обекти - устройствена и биологична. Конкурсът претърпява развитие в посока включване освен на проекти и на награда за реализирани такива, както и за студентски проекти.

Условията за кандидатстване в конкурса за наградата „Ландшафтен архитект на годината“ - **проект** е необходимо да отговарят на определени условия:

Критерии към участниците

1. Право на участие в конкурса имат само лица, които са български граждани и са дипломирани ландшафтни архитекти - магистри в акредитирани учебни заведения.
2. Проектите трябва да са творба (лично дело) на кандидатстващия ландшафтен архитект.
3. Всеки участник има право да участва с 1 проект.
4. Ако проектът е дело на екип от ландшафтни архитекти, кандидатстващият изрично да е посочен от останалите членове на колектива като водещ проектант.

Критерии за проектите

1. Проектите могат да бъдат без и със реализация.
2. За участие се допускат проекти, изготвени или реализирани в рамките на последните 5 години, считано от датата на обявяване на конкурса.
3. С един и същи проект не може да се кандидатства две поредни години.
4. Обектите могат да бъдат: обществени или частни обекти от всякакъв тип (паркове и градини и зелени зони към производствени, жилищни и обществени сгради, спортни, развлекателни и туристически комплекси, учебни или детски заведения, реконструкция и/или възстановяване на паметници на градинско-парковото изкуство, археологически обекти, рекултивация или консервация, зелени покриви (покривни градини), обекти свързани с транспортната инфраструктура, интериорен ландшафтен дизайн и др.

Представяне на проектите

1. Конкурсът е явен и в заявлението за участие се вписват имената на участника.
2. Проектът трябва да има кратко и конкретно заглавие.
3. Към материалите се представя текст с кратко описание на проекта, както и обосновка на основните му достойнства със 175 думи или по-малко.
4. Описание на проектното решение до 1500 думи или по-малко местоположението, година на проектиране, година на реализация (ако е изграден), обхват и размер, въздействие върху околната среда и др.

5. Изображения на графичните материали - минимум 5 и максимално 16 изображения. С поне една (1) ситуация. Таблата трябва да с размери 100 x 70 см и да бъдат изпращани в цифров формат PDF с резолюция на образите мин. 200 dpi.

Критерии за оценка на проектите: журито оценява идейното решение, обществената значимост, устойчивостта и влиянието върху околната среда, климатична адаптация и устойчивост, иновативност - използване на нови материали и решения, биологично разнообразие и не на последно място дизайна и цялостното представяне на проекта

20 ГОДИНИ СЪЮЗ НА ЛАНДШАФТНИТЕ АРХИТЕКТИ В БЪЛГАРИЯ

ЛАНДШАФТЕН АРХИТЕКТ НА ГОДИНАТА 2023 - РЕАЛИЗИРАН ОБЕКТ
1 МЯСТО

СЪЮЗ НА ЛАНДШАФТНИТЕ АРХИТЕКТИ - КОНКУРС "ЛАНДШАФТЕН АРХИТЕКТ НА ГОДИНАТА 2023"
**РЕКОНСТРУКЦИЯ НА ЧАСТ ОТ ОКОЛНОТО ПРОСТРАНСТВО КЪМ
48-МА ДЕТСКА ГРАДИНА "БРАТЯ ГРИМ"**

М1:200 ПРОЕКТНО РЕШЕНИЕ ЗА РЕКОНСТРУКЦИЯ

ПРОЦЕС НА ИЗПЪЛНЕНИЕ

2.

РЕАЛИЗАЦИЯ

ланд. арх. Цветан
Цветанов

UNIVERSITY
BOTANIC
GARDENS

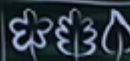
УНИВЕРСИТЕТСКИ
БОТАНИЧЕСКИ
ГРАДИНИ

Hunter
АВТОМАТИЗИРАНИ ПОЛИВНИ СИСТЕМИ
www.hunterindustries.com

© 2004 Blackwell Publishing Ltd, *Journal of Internal Medicine* 255: 111–118

ЛАНДШАФТЕН АРХИТЕКТ НА ГОДИНАТА 2023 - ПРОЕКТ - І МЯСТО
ланд.арх. Петър Петров

ЛАНДШАФТЕН АРХИТЕКТ НА ГОДИНАТА 2023 - ПРОЕКТ - І МЯСТО
ланд.арх. Петър Петров

УНИВЕРСИТЕТСКИ
БОТАНИЧЕСКИ
ГРАДИНИ

Hunter

АВТОМАТИЗИРОВАНА ПОДРЪЖКА СИСТЕМИ
www.hunterindustries.com

СЪЮЗ НА ЛАНШАФТНИТЕ АРХИТЕКТИ В БЪЛГАРИЯ www.lia-bg.com | www.facebook.com/sъюз-на-ландшафтните-архитекти-сда

СТА 20
СЪЮЗ НА ЛАНДШАФТНИТЕ АРХИТЕКТИ

20 ГОДИНИ СЪЮЗ НА ЛАНДШАФТНИТЕ АРХИТЕКТИ В БЪЛГАРИЯ

ЛАНДШАФТЕН АРХИТЕКТ НА ГОДИНАТА 2023
СПЕЦИАЛНА НАГРАДА - ЗА ЕКОЛОГИЧЕН ПОДХОД

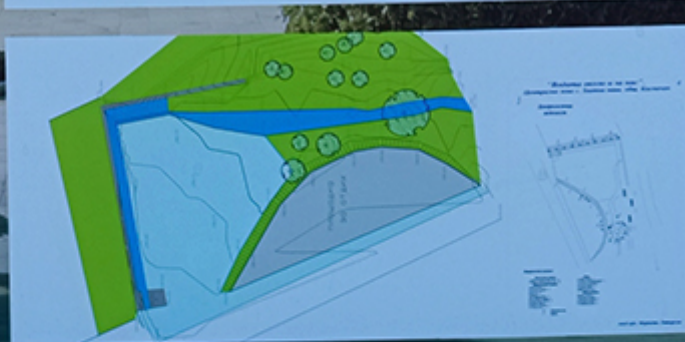
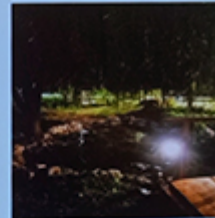
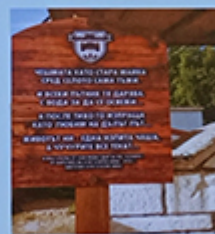

ланд.арх. Мариета Литарска

"Водата около и за нас",
Централна зона с. Златна нива, общ. Каспичан 5

Снимков материал

UNIVERSITY
BOTANIC
GARDENS

УНИВЕРСИТЕТСКИ
БОТАНИЧЕСКИ
ГРАДИНИ

Hunter®
АВТОМАТИЗИРАНИ ПОЛИВНИ СИСТЕМИ
www.hunterindustries.com

СЛА 20
ОБЩАТА АСОЦИАЦИЯ НА ЛАНДШАФТНИТЕ АРХИТЕКТИ В БЪЛГАРИЯ

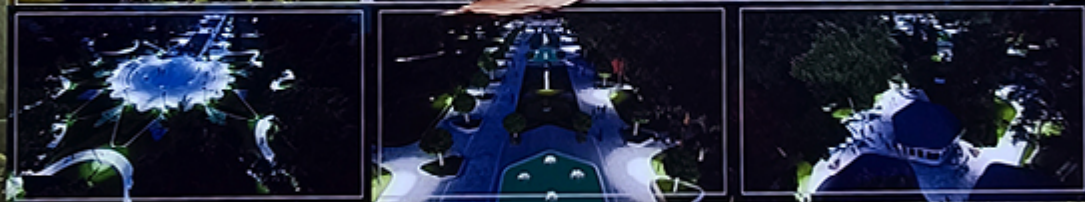
20 ГОДИНИ СЪЮЗ НА ЛАНДШАФТНИТЕ АРХИТЕКТИ В БЪЛГАРИЯ

ЛАНДШАФТЕН АРХИТЕКТ НА ГОДИНАТА 2023 - ПРОЕКТ - II МЯСТО
СПЕЦИАЛНА НАГРАДА - ЗА КОНЦЕПТУАЛНО РЕШЕНИЕ

ГРАДИНИТЕ НА СВЕТА ГРАД ПАЗАРДЖИК

главен проектант: ландшафт. арх. д-р Веселин Рангелов

ланд. арх. Веселин Рангелов

UNIVERSITY
BOTANIC
GARDENS

УНИВЕРСИТЕТСКИ
БОТАНИЧЕСКИ
ГРАДИНИ

Hunter

АВТОМАТИЗИРАНИ ПОЛИВНИ СИСТЕМИ
www.hunterindustries.com

СЪЮЗ НА ЛАНДШАФТНИТЕ АРХИТЕКТИ В БЪЛГАРИЯ www.ula-bg.com | www.facebook.com/съюз-на-ландшафтни-архитекти-СЛА

При оценяването всеки критерий има различна тежест, която се изразява в определен брой точки от 0 до 10. Проектите се оценяват и премират от първо до трето място.

Първоначално конкурсът включва в своя обхват само награда „Ландшафтен архитект на годината“ 2020 г. за **ПРОЕКТ**, за обекти от последните пет години, отговарящи на горните условия.

На тази база, според определените срокове за предаване и разглеждане, журито оценява проектите, които са допуснати до конкурса.

В конкурса за 2020 г., с идеята в бъдеще да бъдат привлечени в този конкурс повече млади колеги, УС на СЛА гласува участие и на студенти дипломанти. Журито в състав с председател доц. г-р ланд. арх. Веляна Найденова определи и присъди две награди:

- награда „Ландшафтен архитект на годината 2020“ за проект на ландшафтен архитект беше присъдена на ланд. арх. Иван Узунов - Градски парк в Хасково.
- награда за студентски проект беше присъдена на студента Преслав Янчев за проект на покривни градини в жилищна среда.

За 2021 г. ланд. арх. Добромира Лулчева спечели приза за ландшафтен архитект на годината с един изключително иновативен и екологичен проект за вертикален парк „Кристалните градини на NV TOWER“ в София.

През 2022 г. в конкурса наградата „Ландшафтен архитект на годината“ за проект получи ланд. арх. Мария Грозева за зелено пространство около жилищна сграда HARMONY RESIDENCE, като залага освен на естетика и функционалност и на икономическата целесъобразност.

За първа година СЛА добавя категория „Реализиран проект“, която се учредява съвместно с АПДРБ и техен представител се включва в журито, определено за оценка.

Първо място и носител на приза „Ландшафтен архитект на годината“ в категорията „Реализиран обект“ се присъди на ланд. арх. Александър Калев за проект „Паркоустройство на жилищна сграда Флора 4“.

В категория „Студенти“ първо място и носи-

тел на приза „Ландшафтен архитект на годината“ се орпедели за Мартина Владимирова.

За поредна, пета година УС на СЛА реши в конкурса ежегодно да се определят и номинират участниците в три категории награди:

1. Награда „Ландшафтен архитект на годината“ 2023 за **ПРОЕКТ**
2. Награда „Ландшафтен архитект на годината“ 2023 за **РЕАЛИЗИРАН ОБЕКТ**
3. Награда „Ландшафтен архитект на годината“ 2023 за **СТУДЕНТ**

За да отличат победителите, бяха сформирани два екипа за журиране, като всяка категория имаше строги критерии за оценяване, обявени в регламента на конкурса. Официалната церемония по връчване на наградите „Ландшафтен архитект на годината 2023“ се състоя на 26 април 2024 г. в салоните на САБ. Наградата „Ландшафтен архитект на годината 2023“ за **ПРОЕКТ** и за **РЕАЛИЗИРАН ОБЕКТ** беше определена от жури с председател доц. г-р ланд. арх. Веляна Найденова и членове гл. ас. г-р ланд. арх. г-р Десислава Данчева и ланд. арх. Корнелия Маторова. При оценяването журито акцентира на идейното решение, устойчивостта и влиянието върху околната среда, обществената значимост и иновативност на проектите.

Наградата „Ландшафтен архитект на годината 2023“ за **ПРОЕКТ** беше присъдена на ланд. арх. Петър Петров за парк „Парашутна кула“ гр. Пловдив - I място със специален знак и грамота.

Наградата „Ландшафтен архитект на годината 2023“ за **РЕАЛИЗИРАН ОБЕКТ** -

I място беше спечелено от ланд. арх. Цветан Цветанов за проект „Реконструкция на част от околното пространство към 48-ма детска градина „Братя Грим“, гр. София.

По преценка на журито беше присъдена специална награда „Екологичен подход“ на ланд. арх. Мариета Литарска за реализиран проект „Водата около и за нас“ - централна зона, с. Златна нива, гр. Каспичан.

Също така беше присъдена и още една специална награда – „Концептуално решение“ на доц. г-р ланд. арх. Веселин Рангелов с проект „Градините на света“, гр. Пазарджик, също реализиран.

Награда „Ландшафтен архитект на годината 2023“ за СТУДЕНТСКИ ПРОЕКТ беше връчена на Весела Славеева, която участва с дипломната си разработка за Учебно-опитно поле със сектор за градско градинарство „Драгалевци“ към СУ.

В продължение на изминалите пет години в наградените проекти бяха представени екологични и иновативни решения, интересни концепции, нови зелени пространства и идеи, разработени да служат на обществото, за по-добра жизнена среда, по-големи възможности за рекреация и за по-екологичен подход към бъдещето на планетата.

Анализът на резултатите от краткото време, в рамките на пет ежегодни конкурсни събития в отделните категории, могат да отчетат няколко положителни резултата.

Наградата в категория „За цялостен принос“ популяризира дейността и значимостта на изтъкнати ландшафтни архитекти във всички направления на тяхната професионална, научна и обществена дейност и приноса им за развитието и защитата на професията ландшафтен архитект. Тя е заслужено признание за многогодишната им отдаденост и отстояване на позиции в услуга на основните принципи и политики по отношение мястото и значимостта на професията ландшафтен архитект в общия контекст на устройството на жизнената среда.

Наградите в категории „Проект“ и „Реализиран проект“ определят най-добрите достижения при ландшафтни проекти от всички конкурсни категории и ги правят достойни всред професионалните среди.

Споделянето и представянето на иновативни концепции и идеи, на съвременни изисквания при устройство на ландшафта, на използване на екологични и енергийно ефективни материали и нови технологии при растителното оформяне стимулират прилагането им за подобряване на качеството на проектиране. Предиизвиква се състезателният дух и желанието всред колегията за участие в ежегодния конкурс „Ландшафтен архитект на годината“, както и стремеж за постигане на най-добро представяне на проектите.

Включването на категория „Студенти“ в конкурса и награждаване на техните проекти

предполага повишаване интереса на бъдещите колеги ландшафтни архитекти за участие и представяне в конкурсното състезание.

СЛА като член на Международната федерация на ландшафтни архитекти IFLA EUROPE и IFLA World ежегодно информира за организирането, провеждането и резултатите от конкурса. Така дейността и нивото на достижения в областта на ландшафтната архитектура стават достояние в европейската професионална общност. На някои от събитията чрез специална онлайн връзка се включват представители на IFLA Europe с кратко експозе за общите задачи и поздравления към участниците.

При реализиране на събитията конкурсът ежегодно се провежда с подкрепата на партньори и фирми с производства и дейности, свързани с ландшафтната архитектура. Поредното издание на конкурса „Ландшафтен архитект на годината 2024“ беше гласувано от УС на Съюза на ландшафтни архитекти да се проведе през месеца на ландшафтната архитектура, на 26 април 2025 г. в София.

За популяризиране на дейността важна роля имат и медиите и техните партньори, отразяващи резултатите от конкурса - онлайн списанията „Още за къщата“; „The Building“ и Архитектурно-строителната платформа – Строители БГ. Com

В петгодишния период на провеждане на конкурса с всяко следващо издание се анализираха и отчитаха от Управителния съвет на съюза някои слабости в организацията, наборът от критерии и тяхната оценка, условията за участие и др., като последователно в процеса на развитие част от тях бяха допълнени или коригирани за следващите конкурси.

В условията за участие и предаване на проектите се допълни правото да представят свои проекти в конкурса и български фирми за ландшафтна архитектура поради факта, че много от значимите проекти са дело на колективи и екипи от няколко ландшафтни архитекти.

Разширява се възможността всеки участник да кандидатства с до 1 проект във всяка от обявените категории, като за всеки се изисква отделна регистрация чрез попълване на съответната форма. В случай че категорията е

СЛА 20
Съюз на ландшафтните архитекти

20 ГОДИНИ СЪЮЗ НА ЛАНДШАФТНИТЕ АРХИТЕКТУ В БЪЛГАРИЯ

ФЛОРА 4

ЛАНД.АРХ. АЛЕКСАНДЪР КАЛЕВ

ЛАНДШАФТЕН АРХИТЕКТ НА ГОДИНАТА 2022 - ИЗГРАДЕН ОБЕКТ

UNIVERSITY
BOTANIC
GARDENS

УНИВЕРСИТЕТСКИ
БОТАНИЧЕСКИ
ГРАДИНИ

Hunter

АВТОМАТИЗИРАНИ ПОЛИВНИ СИСТЕМИ
www.hunterindustries.com

СЪЮЗ НА ЛАНДШАФТНИТЕ АРХИТЕКТУ В БЪЛГАРИЯ www.ula-bg.com | www.facebook.com/съюз-на-ландшафтните-архитекту-СЛА

СЛА 20

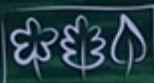
20 ГОДИНИ СЪЮЗ НА ЛАНДШАФТНИТЕ АРХИТЕКТИ В БЪЛГАРИЯ

ЛАНДШАФТЕН АРХИТЕКТ НА ГОДИНАТА 2022 - ПРОЕКТ

UNIVERSITY
BOTANIC
GARDENS

УНИВЕРСИТЕТСКИ
БОТАНИЧЕСКИ
ГРАДИНИ

Hunter

АВТОМАТИЗИРАНИ ПОЛИВНИ СИСТЕМИ
www.hunterindustries.com

СЪЮЗ НА ЛАНДШАФТНИТЕ АРХИТЕКТИ В БЪЛГАРИЯ www.ula-bg.com | www.facebook.com/с-юз-на-ландшафтните-архитекти-с-ла

© 2005 THE UNIVERSITY OF CHICAGO
ALL RIGHTS RESERVED

20 ГОДИНИ СЪЮЗ НА
ЛАНДШАФТНИТЕ АРХИТЕКТИ В БЪЛГАРИЯ

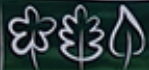

ЛАНДШАФТЕН АРХИТЕКТ НА ГОДИНАТА 2021

ланд. арх. Добромира Лулчева

UNIVERSITY
BOTANIC
GARDENS

УНИВЕРСИТЕТСКИ
БОТАНИЧЕСКИ
ГРАДИНИ

Hunter®

АВТОМАТИЗИРАНИ ПОЛИВНИ СИСТЕМИ
www.hunterindustries.com

СЪЮЗ НА ЛАНДШАФТНИТЕ АРХИТЕКТИ В БЪЛГАРИЯ www.ula-bg.com | www.facebook.com/съюз-на-ландшафтните-архитекту-СЛА

неподходяща, по преценка на журито проектът може да бъде преместен в съответна подходяща категория, при информирано съгласие на участника.

Студенти от специалност „Ландшафтна архитектура“ имат право да участват само в категория „Концептуални проекти“ с материали, изготвени в рамките на обучението на студента, включително дипломен проект.

Обмисля се и въвеждане на подкатегории с оглед при бъдещо разширяване на конкурса и заявки

от повече участници с проекти с различно предназначение и обществена значимост да бъдат най-изчерпателно и обосновано оценявани и класирани от журито. Също така се мисли в посока разширяване състава на членовете на журито, както и привличане на колеги от сродни браншови и професионални организации в него, с което би се повишило качеството и значимостта на конкурса „Ландшафтен архитект на годината“, както и неговата популярност.

THE AWARDS "LANDSCAPE ARCHITECT OF THE YEAR"

Assoc. Prof. Land. Arch. Velyana Naydenova, Ph.D.

The competition for the award "Landscape Architect of the Year" was established by the Management Board of the Union of Landscape Architects in 2019 as a national and annual one. The main consideration is that the design of the living environment and its qualities are directly influenced by the creation and maintenance of an effective, ecological, functional and aesthetic green infrastructure. The idea of the competition is to promote the professional activity of landscape architects in all its directions - design, scientific, teaching, construction and maintenance of landscape objects, etc., both among the college and among a wider audience of society.

During the competition, it was decided to hold it annually during the World Landscape Architecture Month – April. For the purpose of the competition, two annual awards were initially determined and voted on by the Union's Board of Directors in 2019:

1. Award „For Overall Contribution to Landscape Architecture“
2. Award „Landscape Architect of the Year“ for projects.

In the five-year period of holding the competition, with each subsequent edition, the Union's Management Board analyzed and reported on some weaknesses in the organization, the set of criteria and their evaluation, the conditions for participation, etc., and consistently in the development process, some of them were supplemented or corrected for the following competitions.

Our media partners, covering the results of the competition - the online magazines "More about the House"; "The Building" and the Architectural and Construction Platform - Stroiteli BG. Com - also play an important role in promoting the activity.

СТУДЕНТСКИЯТ АРХИТЕКТУРЕН КОНКУРС „ПРОЕКТ НА ГОДИНАТА“

Стефан Аспарухов

Арх. Стефан Аспарухов е доцент в Архитектурния факултет на УАСГ при катедра „Индустриални сгради“ и проектант на свободна практика. Завършва магистратура със специалност „Управление на международни проекти“ в УНСС през 2010 г. По-късно защитава докторска дисертация в УАСГ.

В академичната си работа арх. Аспарухов е титуляр на дисциплините „Енерго-ефективна архитектура и човешко здраве“, „Архитектура“ – за специалност ССС, „Индустриални сгради – II проект“. Научните му интереси са свързани с периурбанизационните процеси, индустриалните територии и сгради и енергийната ефективност на сградите.

Самостоятелно и в съавторство е участвал в над 40 публикации.

Два пъти е носител на академичните студентски награди ХАОС – за най-добър преподавател в Архитектурния факултет – през 2022 г. и през 2024 г.

Обучението по специалност „Архитектура“ в Университета по архитектура, строителство и геодезия на всеки пет години се акредитира от престижния Кралски институт на британските архитекти (RIBA), което през последните две десетилетия се утвърди не само като емблема за качество на образованието в Архитектурния факултет, но и като вътрешен механизъм за мониторинг върху придържането към наложени през годините традиции.

Едно от изискванията на RIBA е по всяка дисциплина в края на семестъра, независимо от специфичните изисквания на катедрите, да се представят и албуми в единен формат. Албумите са с точно определен обхват и съдържание и показващи прогреса на работа през семестъра. Чрез този стандарт могат лесно да се съпоставят силните и слабите проекти, както и да се проследи развитието на бъдещия архитект през годините. До момента много от младежите подхождаха формално към оформлението на тези албуми.

При дипломирането на студентите присъждането на професионална квалификация „Архитект“ е споделена отговорност към бъдещето, която задължава преподавателския състав

да поставя основите за всеки обучаван при формирането на неговите професионални ценности. А след това ангажиментът по надграждане на ценностите у младия архитект се поема от бизнеса.

Професионалният кодекс на Камарата на архитектите в България не е актуализиран от почти 16 години, което показва отношението ни като колегия към нас самите. Може уверено да се твърди, че кодексът е ирелевантен към съвременните не само специфични за архитекта, но и общи професионални отношения в пазарната среда. Текстовете засягат опростено темата за професионалните ценности, като те са систематизирани в три раздела според вида отношения – с обществото, с възложителя и с колежите. По-задълбочен съдържателен анализ показва, че думи (или техни производни) като „етика“, „честност“, „почтеност“, „стандарт“, „комуникация“, „точност“ (или „прецизност“), „сътрудничество“, „развитие“, „устойчивост“ и други, които са свързани със социалната отговорност, както и в противоположност – думата „корупция“, не се споменават никъде в професионалния кодекс, а думите „качество“ и „конкурс“ са употребени само веднъж.

Свидетелство за неприложимостта на кодекса към неговия предмет е например единственият текст (от 2008 г.) за архитектурните конкурси: „Архитектът не следва да се ангажира със задача, за възлагането на която е задължително провеждането на архитектурен конкурс, ако тя не е била обявена по съответния ред и в необходимите срокове, изисквани по закон, както и ако предвиденото възнаграждение не отговаря на приетата от КАБ методика за определянето му“. При тази сложна конструкция на текста, който е със забранителен характер и при няколко поставени условности в него, може да се постави логично въпрос, дали изобщо е възможно участието в архитектурен конкурс, без да се нарушава професионалният кодекс?

В своята дейност през 2024 г. Дружеството към САБ при УАСГ измести ракурса от проблемите на конкурсите за професионалистите архитекти, като го насочи към студентските конкурси за специалността „Архитектура“.

Наблюденията върху извънаудиторните инициативи в Архитектурния факултет показват, че след пандемичната обстановка от 2020/21 г. *конкурсът* е все по-често срещана форма за интегриране на бизнеса или специфични общности с университетското архитектурно образование.

Според своята водеща цел студентските архитектурни конкурси могат да се **категоризират в две групи**:

- конкурси, които са свързани с подбор на персонал, и
- конкурси, които са свързани с набиране на идеи за конкретен проблем.

И двата вида конкурси успешно се интегрират в образователния процес.

Конкурсите от първия вид най-често се задават от конкретна компания, като съответната катедра ги адаптира за целите на подходяща семестриална дисциплина – например за ограждащи конструкции, фасадни системи, покривни решения и т.н. Тези конкурси са предвидени за националната специфика на местоположение, норми и традиции.

Конкурсите от втория вид обикновено се задават от публични организации, като тяхното валидиране в образователния процес е сложен процес. Разработването на подобни задачи често се интегрира към специализиращите (преддипломни) курсове или към дипломните проекти. Тези конкурси често са международни, което е сериозно предизвикателство за вписването им в учебните програми.

Обща черта и на двете групи конкурси е, че имат конкретна цел и задачи за решаване, с предварително зададени критерии за оценяване – приложими за оградена група студенти.

Исхождайки от тази позиция, беше решено, че

е приемливо **да се организира студентски конкурс от трети вид** – с разширен обхват, т.е. конкурс, в който се съревновават вече разработени студентски проекти с различни задания. Водещ мотив бе да се използва вече вложеният студентски труд за разработване на гореспоменатите албуми за RIBA, така че с минимални усилия да се постигне максимален ефект. Още повече че с инициативата би могло да се направят допълнителни анализи и изводи за образователните и организационните процеси на по-високо факултетно равнище.

Така се роди **идеята за студентския архитектурен конкурс „Проект на годината“** – нова инициатива, която бе учредена от Общото събрание на дружеството на 10 октомври 2024 г. Нагпреварата е поставена в търсене на най-силно изявените идеи в 16 проектантски дисциплини от трети и четвърти курс на обучение.

Конкурсът цели най-малкото да се насърчат бъдещите архитекти и техните творчески способности, да бъдат отличени и да им се даде трамплин за по-бърза реализация на пазара на труда, да се популяризира дейността на Съюза на архитектите в България сред младежите в архитектурното творчество и занаят.

Според утвърдените правила подборът за най-добър студентски архитектурен проект се извършва в три фази.

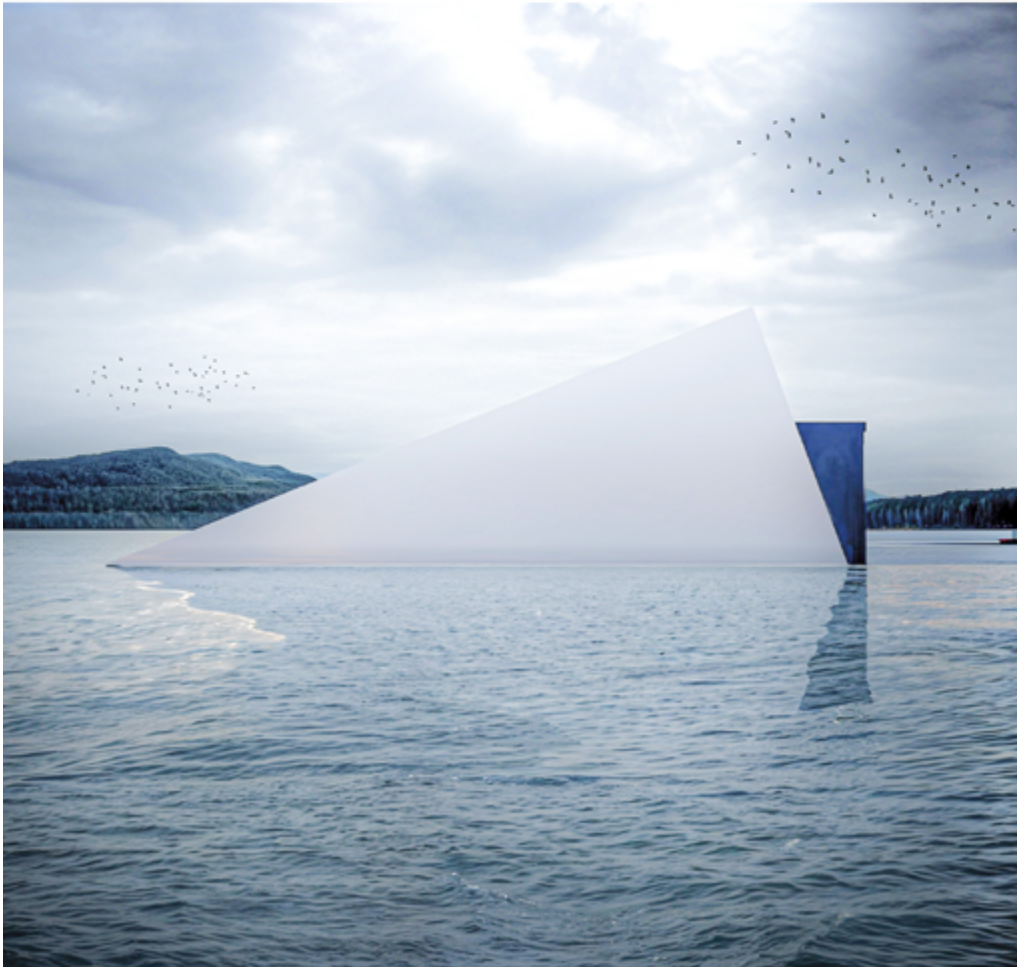
Първата фаза е свързана с оценяването на проектите от преподавателите в Архитектурния факултет по съответната дисциплина през предходната учебна година, като единственото условие в нея е проектите да са оценени с оценка „Отличен 6.00“.

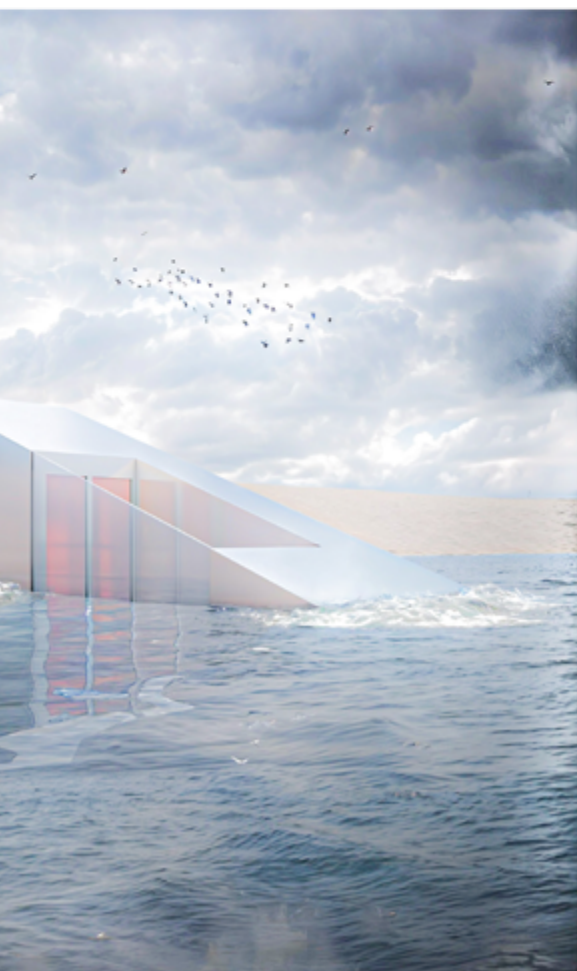
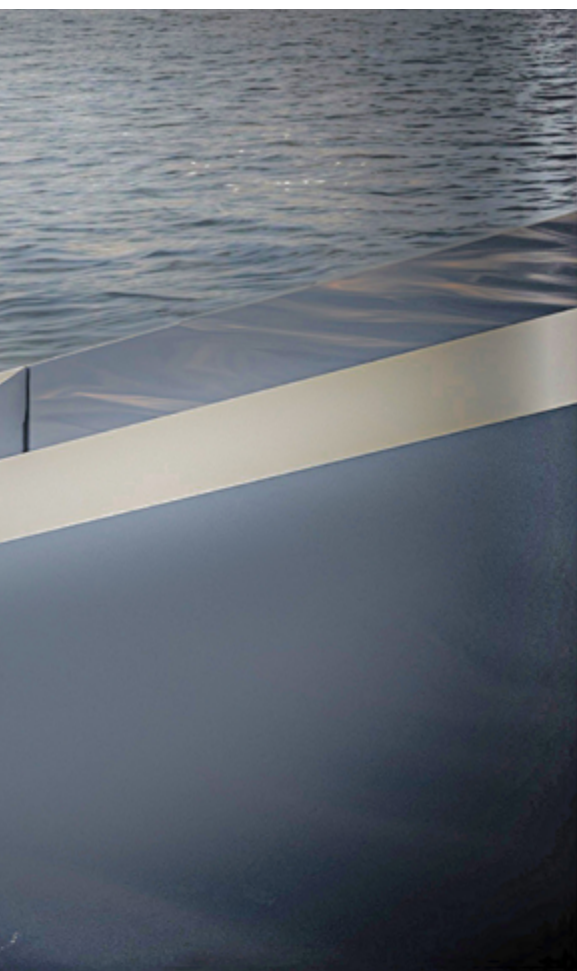
Втората фаза дава насока към личния студентски избор, като всеки студент заявява участие само с един проект в случай, че има повече от един проект с отлична оценка. След проверка за допустимост на първите две условия служебно се задават кодове на всеки кандидат с оглед провеждане на анонимна процедура в третата окончателна фаза.

В първото издание на конкурса бяха заявени 61 проекта и **допуснати до оценяване 51 проекта**. Всички 61 членове на дружеството имаха право да оценяват изпратените албуми в продължение на две седмици.

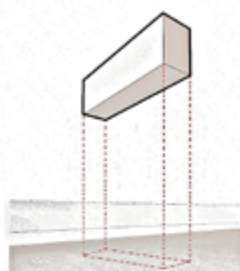
Най-засилен интерес за участие в конкурса имаше към проектите по три дисциплини от трети курс – Жилищни сгради (I проект); Индустриални сгради (I проект) и Архитектурни конструкции (I проект). Те съставляваха почти половината от номинациите. Това обуслови и дялово отношение 3 към 2 между участващите с проекти от 3. курс спрямо тези от 4. курс. Разпределението по полов признак на участниците представляваше абсолютна извадка от структурата в двата курса на обучение по специалността (1:1).

GRAVITY

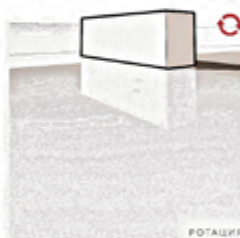

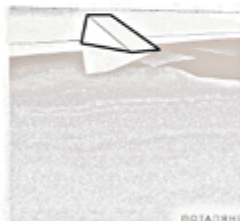
ЛОКАЦИЯ

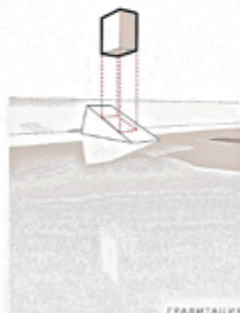
ГРАВИТАЦИЯ

РОТАЦИЯ

ВОТАЛИНЕ

ГРАВИТАЦИЯ

ИЗВАЖДАЧЕ

21 век. Голям град. Градът пулсира с енергия, колите бръмчат, а небостъргачите се извисяват към небето. В този свят на скорост и консуматорство живеее вие. Работата ви е монотонна, а градският шум ви задушавя. Чувствате се като зъбчатка в машина, а не като човек.

Лятното слънце е все още приятно в ранните часове на деня, докато вървя по брега на язовира. Наслаждавам се на гледката, седнал на канък, потънал в мисли. Изведиъж забелязвам лодка да се приближава в далечината. В нея стои скромно облечен мъж, с лице, изписано с бръчки от слънцето и вятъра. Лодката акостира на брега и мъжът слиза, носейки малка кошница.

Неудържимото любопитство ме привлича към него. Заговарям го, като го питам дали е ходил на риболов или просто се е разхождал. Мъжът, чиито очи са пълни с мъдрост, ми разказва своята история. Оказва се, че е рибар, но истинският му дом е от другата страна на язовира, където живее със съпругата си. До мястото им няма път - единственият начин да се стигне е по вода. Те са избрали да живеят близо до природата, като отглеждат животни и зеленчуци в собствената си градина. Животът им е прост, лишен от електричество, водопровод и други модерни удобства. Но в очите им има щастие.

Разговорът с мъжа ме оставя с много въпроси. Как е възможно човек да се откаже от всички удобства, за да живее в такава изолация? Какво е истинското щастие? Какво липсва в моя живот?

Разположена на границата между водата и сушата, къщата има площ само 25 квадратни метра. Концепцията ѝ е изградена около темата за прехода от вътрешно към външно пространство. Построена е с максимално използване на рециклирани материали.

Къщата е поставена върху пневматичен понтон, който я държи над водата. По този начин тя се адаптира към променящото се ниво на водата в язовира. Специална система следи нивото на водата, като гарантира, че къщата винаги е на оптималното ниво. Метални пилоти, забити в дъното на язовира, служат като стабилизиращи елементи. Те не са част от конструкцията, но са оборудвани с плъзгачи, които позволяват на къщата да се движи вертикално, компенсирайки люлеенето при вълни или движение на водата. Стананената конструкция осигурява здравина и стабилност, а рециклираните титанови листове за външната облицовка гарантират водонепропускливост и устойчивост на атмосферни влияния.

Къщата има собствена сонда за питейна вода на брега, а отпадните води се събират чрез тръби под къщата и се транспортират с водна помпа, която изпомпва водата нагоре по други тръби към биологична пречиствателна станция с микроорганизми за напояване на градината. Соларни панели със система за съхранение на енергия до 15 KWh осигуряват електричество, а газов генератор, разположен в малко помещение близо до входа, служи като резервен енергиен източник при лошо време. За да се постигне нормална температура вътре и през зимата, и през лятото, е осигурен конвектор, свързан със система за оползотворяване на топлината. Водата от терасата се пренасочва към тръба, свързана с втора водна помпа. Тази помпа връща водата директно в язовира, като гарантира естествения ѝ цикъл.

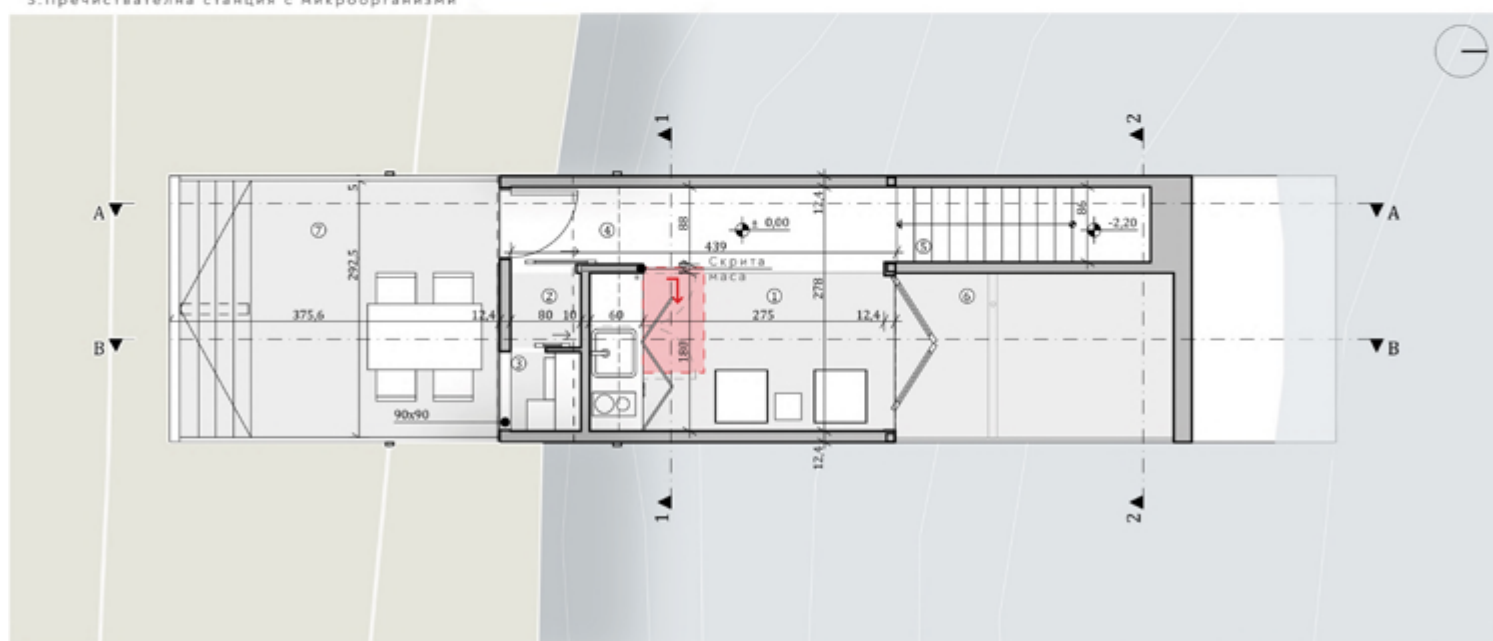
Язовир Кърджали, България

1. Водна сонда
2. Соларни панели
3. Пречиствателна станция с микроорганизми

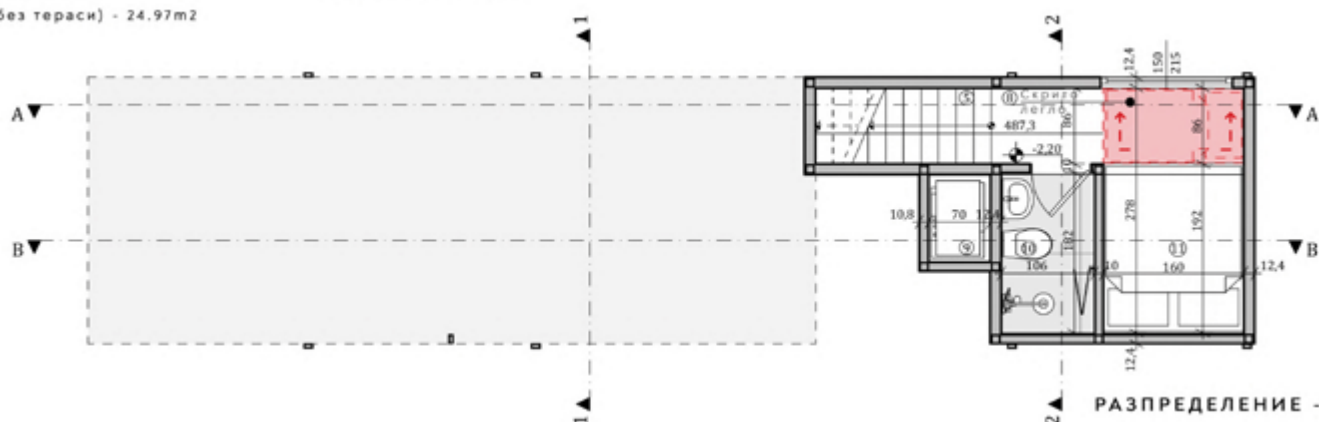
СИТУАЦИЯ M1:250

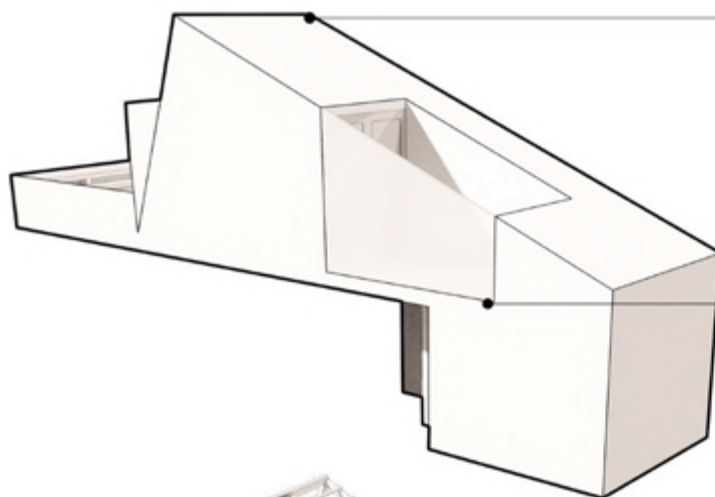
РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ 0 M1:50

1. Дневна зона - 8.82m ²	7. Тераса външна - 10.64m ²
2. Техническо помещение 1 - 0.73m ²	8. Коридор 2 - 1.11m ²
3. Склад - 0.67	9. Техническо помещение 2 - 0.69m ²
4. Коридор 1 - 1.33m ²	10. Баня - 1.91m ²
5. Стълби - 1.72m ²	11. Спалня - 4.45m ²
6. Тераса - 6.08m ²	Площ на стени - 3.54m ²

РЗП (без тераси) - 24.97m²

РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ -1 M1:5

Рециклиран титан

Ползи за околната среда:
Рециклирането на титан намалява
нуждата от добив и обработка на нова
титанова руда, което може да спести
енергия, вода и да ограничи
замърсяването.

Икономически ползи: Рециклираният
титан е по-евтин от новия титан, което
може да спести пари на бизнеса.

Сигурност на веригата на доставките:
Рециклирането на титан помага да се
намали зависимостта ни от вносен
титан, което може да подобри
сигурността на веригата на доставките.

Поликарбонат

Висока якост: Издържа на удари,
натиск и драскотини в сравнение със
стъклото.

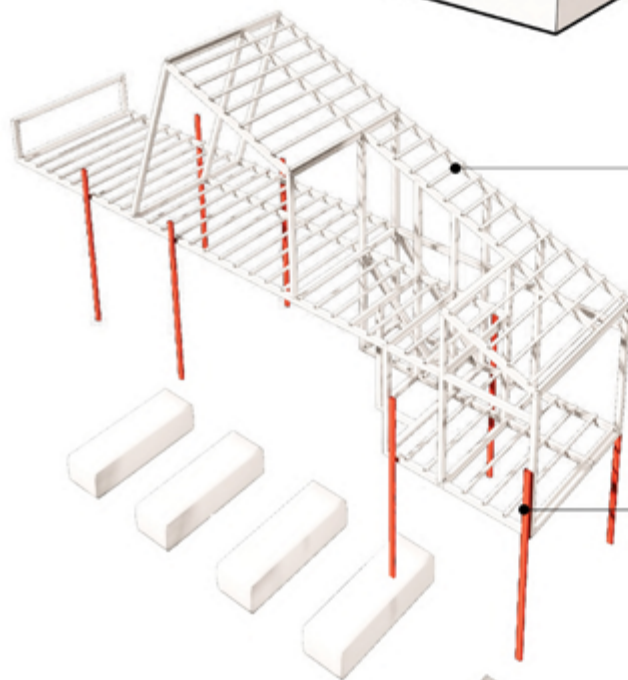
Лека: Прави боравенето и
подводната инсталация лесни.

Кристална прозрачност: Гарантира
отлична **видимост** под вода.

Устойчивост на UV лъчи: Остава
здрава и **устойчива на избледняване**
под вода.

Лесна обработка: Сгъва се, реже се
и се оформя за **конструиране по**
поръчка.

Екологична: **Нетоксична** и безопасна
за морския живот.

Стоманена конструкция

Намален въглероден отпечатък:
Трайни, рециклируеми материали.

Ефективно използване на ресурсите:
Леки конструкции, по-малко
обезлесяване.

Удължен жизнен цикъл: **Трайни,**
намалени ремонти и отпадъци.

Универсалност и издръжливост:

Адаптивни, устойчиви на бедствия,
Енергийна ефективност: Изолация,
вентилация, по-ниски разходи.

Плъзгащ компенсатор

Компенсатори на движение играят
ключова роля в различни системи,
включително сгради, като **абсорбират**
вибрации, напрежения и термични
разширения, които възникват по време
на работа.

Плъзгащите компенсатори са
специфичен тип компенсатори на
движение, които използват
телескопични тръби, които се плъзгат
една в друга, за да се приспособят към
движението.

Пневматичен понтон

Леки и преносими: **Леката им**
конструкция и преносимост позволяват
лесен транспорт и разгръщане на
различни места.

Бърз монтаж и демонтаж: Модулният
дизайн на пневматичните понтони
улеснява **бързото сглобяване** и
разглобяване.

Регулируем товароносимост:

Товароносимостта на пневматичните
понтони може да бъде съобразена със
специфичните нужди чрез промяна на
броя и размера на използваните
понтони. Тази гъвкавост отговаря на
широк кръг от изисквания за
товароносимост.

Устойчивост на корозия: Използването
на материали, **устойчиви на корозия,**
като алуминий или поцинкована стомана,
гарантира **дълготрайна издръжливост** и —
защита срещу сурови атмосферни
условия.

Екологичност: Пневматичните понтони
работят **без нужда от гориво** или
електричество, което свежда до минимум
тяхното въздействие върху околната
среда и насърчава устойчивите практики.

РАЗРЕЗ 2 M1:50

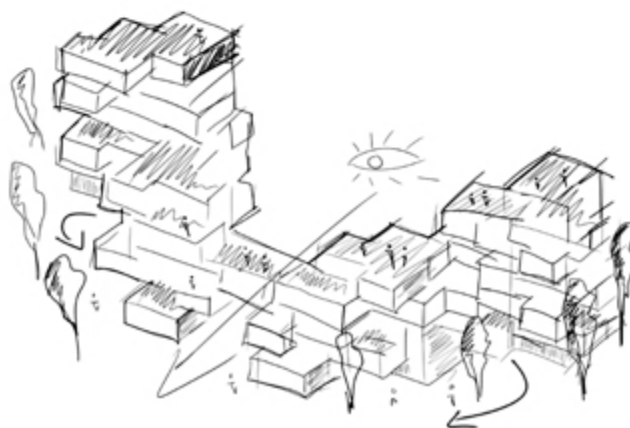
Проект „Къща до 25 кв.м“ - конструкция, разрез
Project "House up to 25 sq m" - construction, section

КОНЦЕПЦИЯ

ФИЛОСОФИЯТА НА ПРОЕКТА Е ДА РЕИНТЕРПРЕТИРА КОНЦЕПЦИЯТА ЗА ЖИЛИЩНА СГРАДА, ПОСТРОЕНА НА ПРИНЦИПА НА ТИПИЗИРАНИТЕ ПРЕДВАРИТЕЛНО ИЗГОТВЕНИ КОНСТРУКТИВНИ ПАНЕЛИ(ПАНЕЛНИЯТ БЛОК), И ДА ГИ ПРЕДСТАВИ ЧРЕЗ НОВ ПОГЛЕД, ИНКОРПОИРАЩ ПРОСТРАНСТВА ПРЕДРАЗПОЛАГАЩИ РАЗВИТИЕТО НА ОБЩНОСТ СРЕД ЖИТЕЛИТЕ НА СГРАДАТА.

ФОРМООБРАЗУВАНЕТО ПРОИЗЛИЗА ОТ ЖЕЛАНИЕТО ЗА СЪОБРАЗНОСТ С ОКОЛНАТА СРЕДА И СЪЩЕСТВУВАЩИТЕ СГРАДИ, ЗАПАЗАЙКИ ВИЗУАЛНАТА И ФИЗИЕСКА ВРЪЗКА НА ПРОСТРАНСТВОТО. ПИРАМИДАЛНАТА КОНФИГУРАЦИЯ НА МОДУЛИТЕ ПОЗВОЛЯВА ПОКРИВНИТЕ ПРОСТРАНСТВА НА МОДУЛИТЕ ДА СЕ ПРЕВЪРНАТ В ОБИТАЕМИ ТЕРАСИ, ЧАСТ ОТ КОИТО СА ОБЩИ, ИНИЦИИРАЙКИ ПОТЕНЦИАЛНИ ИНТЕРАКЦИИ И ВЪЗМОЖНОСТ ЗА ПРОВЕЖДАНЕ НА СОЦИАЛНИ МЕРОПРИЯТИЯ.

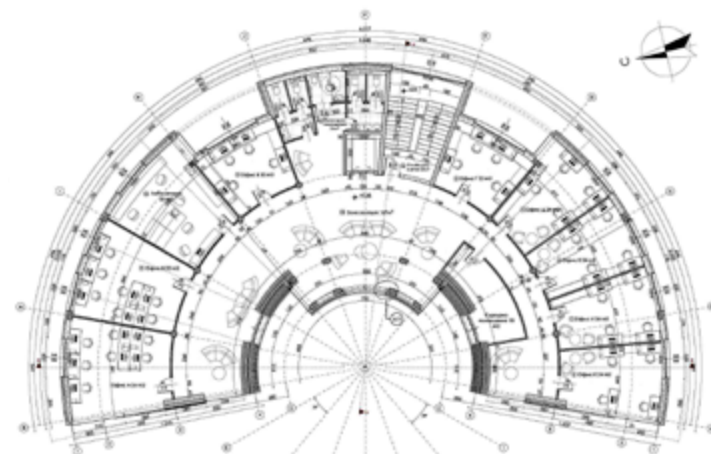
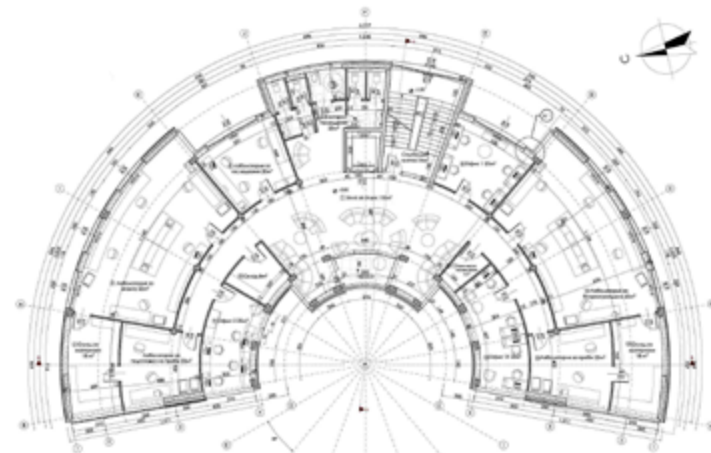
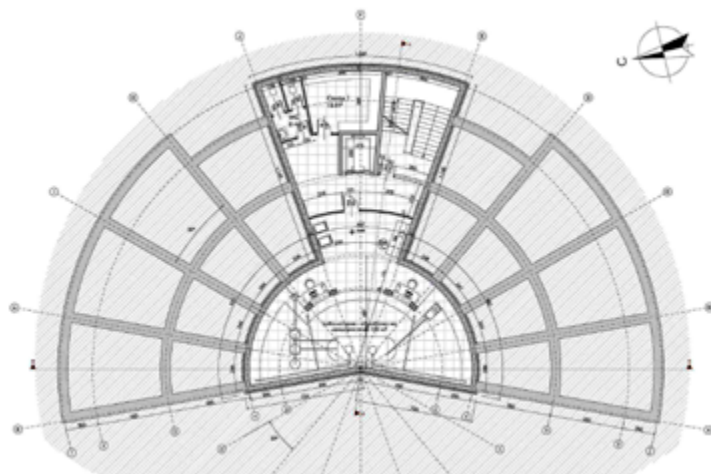
„Апартаментна жилищна сграда” - Второ място, автор Христо Тилев
"Apartment Residential Building" - second place, author Hristo Tilev

ЦЕНТЪР ЗА ЧИСТИ ТЕХНОЛОГИИ

Център за чисти технологии – трето място – изглед, разпределения
 Clean Technology Center – third place – view, layouts

От правото да журират се възползваха 26 архитекти. Оценяването се извърши по петобална система, с цяло число от 1 до 5. Автоматизирано условие към всеки член на журито, за да се приеме оценяването, бе да се оценят всичките проекти.

Съставът на сформираното жури бе на възможно най-високо професионално равнище и с огромен сборен опит в областта на архитектурното познание и занаят, възлизащ на над 512 години – достойна възраст за обективна оценка на архитектурния замисъл и продукт. Разликата между най-възрастния журьор и най-младите колеги, които дръзнаха да оценяват бе впечатляваща – 55 години.

Погрегени по време на оценяване, от първия към последния, проектите оцениха: арх. Гичка Кутова-Каменова; арх. Валери Иванов; арх. Никола Миронски; арх. Панайот Савов; арх. Дамян Дамов; арх. Пламен Методиев; арх. Константина Христова; арх. Румен Александров; арх. Михаил Арнаудов; арх. Диляна Влахлийска; арх. Десислава Косева-Ковачева; арх. Димитър Андрейчин; арх. Снежина Георгиева; арх. Стела Скрижовска; арх. Михаил Тилев; арх. Доница Георгиева; арх. Антони Димитров; арх. Евгения Димова-Александрова; арх. Ваня Манева; арх. Изнат Тодоров; арх. Елица Деянова; арх. Цветан Цинзев; арх. Иво Капков; арх. Дарена Милкова; арх. Емил Михов; арх. Ангел Мазников.

По петобална скала средноаритметичната оценка за проектите възлезе на 3,018 пункта, при най-ниска – 2,385 и най-висока 4,192.

На 4 декември Дружеството организира скромна церемония по връчване на наградите „Проект на годината“ за учебната 2023/24 г. На нея бяха обявени 10-те най-добри проекта и техните автори, като някои от позициите в класирането бяха споделени поради равен брой точки. Сертификати за участие и аплодисменти получиха проектите на Йоанна Дрънгова, Людмила Чибукчиева, Инна Бойнова, Моника Дацова, Омайкан Юзеир, Петя Савова и Звезделина Малчева.

Третото място се присъди на Кристиана Николова за проекта ѝ „Център за чисти технологии“ (3,769 пункта) по дисциплината Архитектурни конструкции – I проект и ръководител гл. ас. д-р арх. Теодора Пейкова.

Второто място в конкурса получи Христо Тилев за проекта му „Апартаментна жилищна сграда“ (4,000 пункта) по дисциплината Жилищни сгради – II проект и ръководител гл. ас. д-р арх. Константина Христова.

Наградата на Дружеството към САБ при УАСГ „Проект на годината“ за 2024 г. бе присъдена на **Николай Димитров** за проекта му „Къща до 25 кв.м – конкурсно задание“ по дисциплината Интериор и оценен с 4,192 пункта. Ръководител на студента е арх. Пенка Станчева, а наградата и специално изработената за конкурса статуетка бяха връчени от председателя на УС на САБ арх. Петър Диков.

Правилата за надпреварата съзнателно се разграничиха от някои общоприети модели и имаха до известна степен експериментален характер.

С оглед разграничаване от вече наложилите се професионални награди, които не винаги биха могли да се отчетат като модели за пограждане, организаторите на „Проект на годината“ предварително начертаха задачи предизвикателства, които бяха насочени и към студентите, и към оценяващите, и към външната среда:

- Да се премахнат тематичните граници за архитектурата – най-често срещани според направлението – по типове сгради, градоустройство, опазване, интериор, дизайн или друго;

- Да се оценява без конкретен критериален апарат; критерият е един – архитектурата;

- Да се обвърже самооценката на участниците с резултата, т.е. личният избор на бъдещите архитекти да бъде решаващ за вероятността за евентуален успех;

- Участието в журирането да бъде право, а не задължение;

- Да се разсее разбирането, че качеството задължително е функция на опита, т.е. да бъдат вдъхновени и мотивирани студенти от по-голям курс, чиито проекти са получили по-високи оценки спрямо проектите от по-горен курс; и обратно – отличените проекти в горния курс да бъдат образец за качество в бъдещата работа на долния курс;

- Да се отключи потенциалът на студентската жизненост – за постоянни проверки за личното им равнище чрез участие в конкурси и самоусъвършенстване; за ускорено съграждане на професионалните ценности (вж. по-горе думите, които липсват в професионалния ни кодекс).

Основният дефицит, който беше отчетен до момента се отнася до явната необходимост от обособяване на допълнителна категория за проекти в сферата на градоустройството. Обратната връзка със студентите показва, че в личния си избор за участие – с проект за сграда/интериор или с проект за градоустройствен план, при всички обстоятелства надделява решението за участие със сграден проект.

Инициативата „Проект на годината“ възбуди разговора за състоянието и бъдещето на САБ в университетските среди. Подобни прояви биха могли да се реализират под егидата на САБ във ВСУ „Черноризец Храбър“ и в Нов български университет, така че в близко бъдеще да станем свидетели на учредяването на младежки архитектурен форум или друг формат – за действително подмладяване на състава на съюза.

Съветът на Дружеството към САБ при УАСГ отправя благодарности към членовете на Дружеството за гласуваното доверие, към всички участници в конкурса, към журьорите за отделеното време и към партньорите от ИПА архитекти и УСО към ВОН.

*Обща снимка с авторите на отличените студентски проекти
Group photo with the authors of the awarded student projects*

THE STUDENT ARCHITECTURAL COMPETITION "PROJECT OF THE YEAR"

Assoc. Prof. Arch. Stefan Asparuhov, Ph.D.

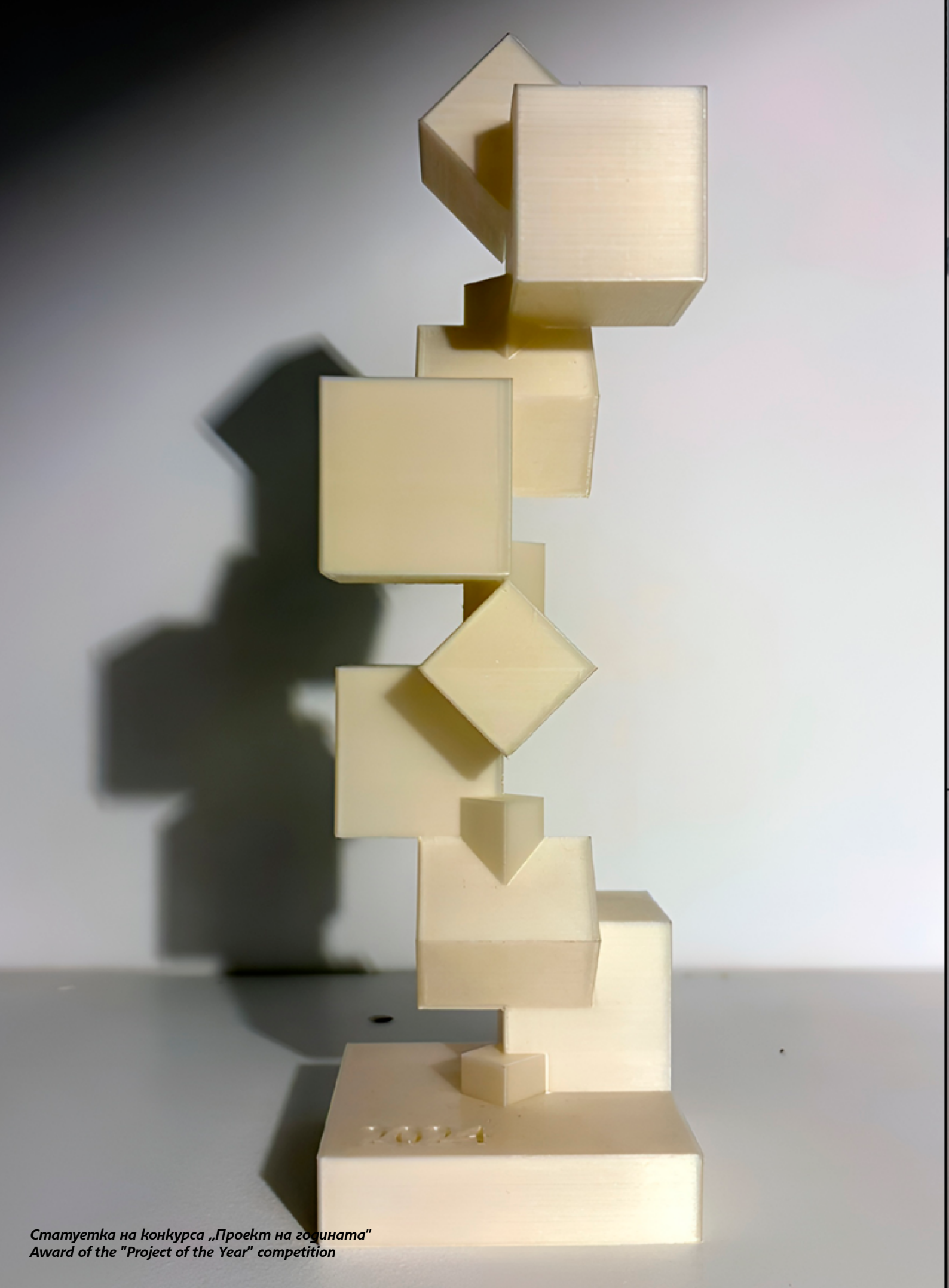
According to their main goal, student architectural competitions can be categorized into two groups: 1) competitions related to personnel selection, and 2) competitions related to gathering ideas for a specific issue.

Both types of competitions are successfully integrated into the educational process in the Architectural Faculty of University of Architecture, Civil Engineering and Geodesy (UACEG).

In 2024, the idea of organizing a new initiative „Project of the Year“ (a third type of student architectural competition) was born in the Society of the Union of Architects in Bulgaria (UAB) at the UACEG. The competition is set in search of the most outstanding ideas in 16 design disciplines from the third and fourth year of study in the specialty „Architecture“.

The competition aims at least to encourage future architects and their creative abilities, to be distinguished and to give them a springboard for faster realization on the labor market, to popularize the activities of the UAB among young people in architectural creativity and craft.

The organizers of "Project of the Year" set some challenges in advance to the students, the evaluators, and the external environment: 1) to remove the thematic boundaries for architecture; 2) to tie the self-assessment of the participants to the result; 3) to make participation in the jury a right, not an obligation; 4) to evaluate without a specific criteria apparatus; 5) to unlock the potential of student vitality - for constant checks of their personal level through participation in competitions.

Статуетка на конкурса „Проект на годината“
Award of the "Project of the Year" competition

СВЕТОВНИ АРХИТЕКТУРНИ НАГРАДИ

арх. Марина Василева
чл.-кор. проф. арх. Атанас Ковачев, д.а.н.
арх. Стефан Добрев
арх. Евгения Кукушева
доц. д-р арх. Анета Василева
арх. Мартин Христов
арх. Божидар Хинков
арх. Жаклин Димитрова

МЕЖДУНАРОДНИ АРХИТЕКТУРНИ НАГРАДИ „ИНТЕРАРХ“

Марина Василева

Арх. Марина Василева завършва УАСГ през 2012 г. През 2016 г. получава докторската си степен по професионално направление "Общо инженерство", научна специалност "Ергономия и промишлен дизайн" в Технически университет – София. В периода 2014 – 2015 г. разработва част от дисертацията си в Пекиния институт по технологиите, Китай, където провежда и стаж в архитектурно студио ArchHarmony.

От завършването си работи във фирма „Главпроект екип В“, като разработва архитектурни и дизайнерски проекти. От 2017 г. е и Главен секретар на Международна академия на архитектурата (МАА), където отговаря за организацията на Световното биенале на архитектурата „Интерарх“ и всички международни събития, изложби, конкурси и прояви.

Международните архитектурни награди, връчвани по време на Световното биенале/триенале на архитектурата „Интерарх“ София са неразделна част от програмата му още от първото му издание през 1981 г. Събитието се провежда на всеки две години до 1991 г., а оттогава до 2018 г. на всеки три. „Интерарх“ се превръща в най-значимото събитие в дейността на Международната академия на архитектурата (МАА) и е под егидата на Международния съюз на архитектите и ЮНЕСКО. Съорганизатори на събитието през годините са Съюзът на архитектите в България и Университетът по архитектура, строителство и геодезия, София.

Първото биенале е определено от неговия инициатор - акад. Георги Стоилов - като „крупно явление в международния архитектурен живот“, включващо богата гама от лекции, дискусии, изложби и конкурси. Неговите цели са „... формулирани като една широко отворена програма за отразяване и стимулиране на съвременното архитектурно творчество. Тези цели са насочени към формиране на нови архитектурно-пространствени структури, към развитие на пластичния език на архитектурата – към ут-

върждаване на нови насоки на архитектурното мислене. Биеналето не е конкурс за решаване на конкретна архитектурна или градоустройствена задача, а панорама на съвременната архитектура”¹.

Основен акцент се поставя върху традиционните за събитието конкурси с международни награди: Изложба-конкурс на архитектурни проекти и реализации, Изложба-конкурс на архитектурни книги и списания, Конкурс за филми с архитектурна тематика - Награди на видеоклуб „Архиглоб“, Изложба-конкурс по време на Международния форум на младите архитекти, Изложба-конкурс на студентски дипломни проекти, Гран При на Международната академия на архитектурата и Годишна награда на Международната академия на архитектурата за най-добър архитектурен проект или реализация.

Изложба-конкурс на архитектурни проекти и реализации

Най-внушителната проява в рамките на „Интерарх“ през всички години е Изложбата-конкурс

¹ Стоилов, Г., сп. „Архитектура“, бр. 9, 1981, с. 39.

Официално Връчване на наградите „Интерарх“, 2012 г. / Official presentation of the Interarch Awards, 2012

на архитектурни проекти и реализации, която, както и биеналето до този момент, е провеждана петнадесет пъти, а последното издание е през 2018 г., след която настъпва глобалната пандемия и сложните политически отношения в региона. Конкурсът първоначално се провежда в осем тематични групи: Общи архитектурни концепции; Териториално планиране и градоустройство; Обществени сгради и комплекси; Жилищни сгради и комплекси; Производствени сгради и комплекси; Синтез на архитектурата с монументалните изкуства; Интериор и дизайн и Архитектурно наследство, а от 2000 г. в пет: Архитектурни структури на бъдещето; Иновации и традиционна архитектура; Архитектурна идентичност; Архитектура и екология и Устойчиви градове.

За периода на провеждането си в този всеобхватен конкурс участват хиляди архитектурни проекти от всички краища на света. След журирането на проектите от второто издание на конкурса през 1983 г. Ханс Герике (ГДР) казва: „Журирането на изложбата беше силно преживяване за нас. Струва ми се, че досега в света не е имало конкурс с такъв огромен брой

проекти...“². По това време в изложбата участват 1200 творци с 381 проектни пана от 36 страни. Наградени са около 40 проекта, като са присъдени 3 големи награди, съответно: Голяма награда на Международния съюз на архитектите; Голяма награда на Световната федерация на побратимените градове и Голяма награда на председателя на Съюза на архитектите в България и много Специални награди, сред които награди на Комитета по култура; Министерството на строителството и архитектурата; Централния съвет на българските профсъюзи, както и на международни институции, посолства, кметове на различни градове по света, общини и др. През същата година се обявява и специален раздел: „Хюма – 2000“ – конкурс за монумент-символ на хуманизма, мира, разбирателството в чест на настъпващия 21. в. До 1989 г. наградите в конкурса освен златни, сребърни медали, дипломи, предметни награди, произведения на изкуството и творчески пътувания са били и парични.

Своеобразен рекорд за участие в този конкурс

² Герике, Х., сп. „Архитектура“, бр. 10, 1983, с. 32.

Изложба на конкурсните проекти по Време на „Интерарх“ 2018 г.
Exhibition of the competition projects during Interarch 2018

е поставен през 1989 г., когато участват 1219 автори с 478 проектни панела от 37 страни. Тогава международното жури в състав: председател – Георги Стоилов (България), членове – Джай Ратан Балла (Индия), Феликс Кандела (Испания), Хорхе Гонзалес Клаверан (Мексико), Ханс Герице (ГДР), Ян Хоогстаг (Холандия), Юрий Платонов (Съветски съюз), Ян Седлачек (Чехословакия), Ролан Симуне (Франция), Рандал Фосбек (САЩ), секретар – Румен Тихчев (България), има нелеката задача да презгледва всички проекти и да присъди 4 големи награди: Голяма награда на Международната академия на архитектурата; Голяма награда на министъра на културата, науката и просветата на България; Голяма награда на Международния съюз на архитектите и Голяма награда на председателя на Съюза на архитектите в България, както и 25 специални награди. В последното издание на конкурса през 2018 г. участват 170 архитекти с 250 проектни панела от 19 държави.

Изложба-конкурс на архитектурни книги и списания

Международната изложба-конкурс на архитектурни книги и списания е другият конкурс, който се провежда от първото издание на „Интерарх“. Интересът към него през годините е много голям, като участват стотици автори и произведения от всички континенти.

Сред участващите книги са не само единични издания, но и поредици от един и същ автор. Наградите се разделят в два раздела: Книги и Списания като обикновено са раздавани златни, сребърни медали, дипломи и до 1989 г. парични награди. Най-голям брой участващи книги и списания има по време на третото и четвъртото издание на „Интерарх“, когато участват съответно през 1985 г. – 138 книги от 22 страни и 22 списания от 14 страни и през 1987 г. – 122 книги от 26 страни и 31 списания от 17 страни.

Конкурс за филми с архитектурна тематика – Награди на видеоклуб „Архиглоб“

Конкурсът за филми с архитектурна тематика, впоследствие – Награди на видеоклуб „Архиглоб“, е бил включен в програмата на „Интерарх“ до 1991 г. В рамките на конкурса са представяни научнопопулярни, документални и хроникални филми от България и чужбина. Още на първото издание на конкурса през 1981 г. са представени 29 филма от 9 страни – СССР, Полша, Унгария, Румъния, Япония, Португалия, Франция, САЩ и България. Международно жури в състав: Стефан Енчев – директор на студио „Екран“ към Българската телевизия, Василий Давидчук – режисьор в Съветската телевизия, Магда Мюлер – наблюдател на Унгарската телевизия, засл. арх. Евлоги Цветков – секретар на Съюза на архитектите в България, з. г. к. Борис Янакиев – от Съюза на

Проект: Карлин мост, Прага - концепция, арх. Франческо Скиавело - награда на Международната академия на архитектурата и посолството на Мексико, 2018 г. / Project: Karlin Bridge - concept, Prague, architect Francesco Schiavello - prize of the International Academy of Architecture and the Embassy of Mexico, 2018

филмовите дейци в България, Стефан Матеев – от Комитета за култура, Марнелена Лампелла – продуцент от Финландия, отличава 5 филма, като голямата награда на Българската телевизия – диплом, златен медал и парична премия - е присъдена на българския филм „Втората природа“ – сценарист Васил Златаров, режисьор Александър Рупчин и оператор Димитър Кафеджийски. В следващите издания на конкурса интересът расте и са показвани и журирани по-голям брой филми, като през 1987 г. са участвали най-много – 37 филма от 15 страни.

Изложба-конкурс по време на Международния форум на младите архитекти и Изложба-конкурс на студентски дипломни проекти

Дейността на младите архитекти в рамките на „Интерарх“ е обхваната в Изложба-конкурс по време на Международния форум на младите архитекти, който от 1994 г. се преименува в Изложба-конкурс на студентски дипломни проекти. Началото е поставено по време на „Интерарх“ '85, когато е проведен II Световен форум на младите архитекти. В изложбата-конкурс на тема: „Нови концепции за масовото жилище“ участват 42 проекта на млади творци от 13 държави. Журито в състав: председател Род Хакни (Великобритания) и членове Йозеф Смида (Чехословакия), Маркос Баргил (Кипър), Георги Станишев (България) и Кристиан Миленов

(България), присъждат 4 специални награди и 4 бронзови медала и почетни грамоти на млади архитекти от Чехословакия, България, Корея, ГДР, СССР и Румъния. През годините в Изложбата-конкурс на студентски дипломни проекти участват стотици проекти от цял свят, които представят най-добрите проекти на студентите от водещите архитектурни университети. През 2018 г. участват 30 студенти с 55 панела от 6 държави.

Гран При на Международната академия на архитектурата (МАА)

На заседанието на Академичния съвет на Международната академия на архитектурата на 23 февруари 1992 г. се утвърждава правилникът за присъждане на Гран При на МАА с награда кристален глобус, проектиран и изработен от академик Педро Рамирес Васкес (Мексико) и почетен диплом на МАА. Наградата се присъжда на всеки три години, разглеждайки архитектурното развитие в иновативен, социален, екологичен и естетически характер. Номинации за носител на наградата се правят от всички академици и професори на МАА, като един архитект може да получи наградата само веднъж. Притежател на наградата от създаването ѝ са: Пиер Вазо, Норман Фостър, Кийонори Кукутаке, Оскар Нимайер, Пол Андреу, Дъглас Кардинал, Даниел Либекинг, Масимилиано Фуксас и Георги Стоилов.

Проект: Карлин мост, Прага – Визуализация / Project: Charles Bridge, Prague – visualization

Годишна награда на Международната академия на архитектурата за най-добър архитектурен проект или реализация

През 2002 г. Академичният съвет на Международната академия на архитектурата създава награда под заглавието „Годишна награда на МАА за най-добър архитектурен проект или реализация“. Предвид бързото развитие на световната съвременна архитектура, новите идеи и концепции, отразени в архитектурните проекти и строителни работи и желанието да се насърчи всяка нова архитектурна идея и съзнавайки значението на моралната подкрепа на творчеството на архитектите, членовете на съвета създават правила, според които се присъжда наградата на индивидуални архитекти или ръководители на екипи (членове на МАА), които независимо от националния произход са автори на проекти или произведения (от предходната година) със съществен принос за развитието на световните архитектурни идеи както на теоретично, така и на философско ниво. Сред носителите на престижната награда през годините са: Сантяго Калатрава, Манфреди Николети, Франк О'Гери, Тоёо Ито, Марио Бота, Жан Нувел, Теодоро Гонзалес де Леон и Агустин Ернандес Наваро, Рем Колхаас, Рикардо Лезорета, Даниел Либекин, Ричард Инглан, Ричард Майер и Ренцо Пиано, Фумихико Маки, Дейвид Чайлдс.

Основен мотив за провеждането на всички конкурси, включени в програмата на „Интерарх“ е глобалното представяне на изкуството архитектура във всичките му фази, форми и аспекти и анализирането на дейността на хора от цял свят, които творят в различни условия, мащаби, спазвайки съответните нормативни уредби. Концепцията на тези конкурси не предполага конкретен резултат от всяко тяхно издание, а възможност публиката да се запознае с най-новите проекти и идеи и да научи повече за техните автори. Конкурсите на „Интерарх“ дават поле за изява и създаване на международни професионални контакти между академици и професори на Международната академия на архитектурата, международни архитекти, студенти и дейци в архитектурната сфера.

През годините конкурсите получават и критики, основно насочени към факта, че се търси голямо участие и се присъждат голям брой специални награди, съпътстващи основните, вместо да бъдат структурирани в по-малко на брой, но по-големи награди.

Бъдещето на тези конкурси до голяма степен ще се определи от динамичното развитие на архитектурата и технологиите и това как съвременният човек търси и намира информация, създава контакти и представя работата си. Навярно следващото издание на „Интерарх“ ще се опита да даде отговори на тези въпроси.

Проект: Карлин мост, Прага – Визуализация / Project: Charles Bridge, Prague – visualization

„INTERARCH” INTERNATIONAL ARCHITECTURE AWARDS

Arch. Marina Vasileva

The international architectural awards presented during the World Biennial/Triennial of Architecture "Interarch" – Sofia have been an integral part of its program since its first edition in 1981.

The main emphasis is placed on the traditional competitions for the event with international awards: "Exhibition-Competition of Architectural Projects and Realizations", "Exhibition-Competition of Architectural Books and Magazines", "Competition for Films with Architectural Themes - Awards of the Video Club "Archiglob", "Exhibition-Competition during the International Forum of Young Architects", "Exhibition-Competition of Student Diploma Projects", "Grand Prix" of the International Academy of Architecture and Annual Award of the International Academy of Architecture for the Best Architectural Project or Realizations.

The main motive for holding all competitions included in the "Interarch" program is the global presentation of the art - architecture in all its phases, forms and aspects and the analysis of the activities of people from all over the world who work in different conditions, scales, observing the relevant regulatory frameworks. The comprehensive concept of these competitions does not imply a specific result from each of their editions, but an opportunity for the audience to get acquainted with the latest projects and ideas and to meet their authors. "Interarch" competitions provide a field for expression and the creation of international professional contacts between academicians and professors of the International Academy of Architecture, international architects, students and activists in the architectural field.

The future of these competitions will largely be determined by the dynamic development of architecture and technology and how modern man searches for and finds information and creates contacts and presents his work. Perhaps the next edition of "Interarch" will try to provide answers to these questions.

МЕЖДУНАРОДЕН АРХИТЕКТУРЕН ФЕСТИВАЛ „ЗОДЧЕСТВО“, МОСКВА

Атанас Ковачев

Фиг. 1. Екстериор на Манежа с главните входи от площада
Exterior of the Manege with the main entrances from the square

Преди повече от три десетилетия, в далечната 1993 г., в Москва започва своя път Международният архитектурен фестивал „Зодчество“. Преминал през много трудности и кризи конкурсът се оказва изключително устойчив и продължава без прекъсване своя път. Провежда се ежегодно, обикновено през месец ноември, и отчита активностите в областта на градоустройството и архитектурата за предшестващите две години.

Ако трябва да представя накратко визитната му картичка – „Зодчество“ е конкурс на гра-

доустройствено-архитектурното творчество в много широки проявления - събитие от национален мащаб със световен отзвук и значение. Той прави преглед на постиженията в областта на градоустройствената и архитектурната дейност на регионите и градовете на Руската федерация.

Учредител, вдъхновител и организатор на Международния архитектурен фестивал „Зодчество“ от създаването му до днес е Съюзът на архитектите на Русия (САР). Форумът се провежда с подкрепата на Министерството

на строителството на Руската федерация, Комитета по архитектура и градоустройство на Москва, Руската академия на архитектурата и строителните науки и други институции. Това показва отношение към гилдията на архитектите, към техния труд, към ролята им за развитие на обществото.

Фестивалът се провежда най-често в голямата и представителна изложбена зала на Русия – в известния Манеж на Манежния площад срещу Кремълския ансамбъл в Москва – изключително подходящо място за такъв конкурс, особено след последната му успешна реконструкция, превърнала го в едно от постиженията на архитектурната мисъл в руската столица (фиг. 1; 2). В огромната по площ зала с оригиналния стъклен купол са ситуирани изложбени площи на различни нива (фиг. 3), сцена и амфитеатър за провеждане на различни мероприятия (фиг. 4).

Имах честта през годините да бъда член на Международното жури или участник и лауреат в конкурсите за „книги по градоустройство и архитектура“ с различни мои монографични издания. Това ми позволява да познавам отблизо и в подробности мащабната творческа проява, приемана за най-авторитетния преглед на градоустройствено-архитектурната практика, реализирана на огромната територия на Руската федерация.

Целта на „Зодчество“ е:

- Изявяване на най-добрите примери на градоустройствената и архитектурната политика и практика в регионите и градовете на Русия;
- Активизиране на градоустройствената дейност в Руската федерация;
- Популяризиране на архитектурните практики, оригиналните концепции и иновативните решения в градоустройството и архитектурата;
- Системно повишаване на нивото на жизнената среда.

На „Зодчество“ се представят най-новите произведения на градоустройствено-архитектурното творчество на отделни архитекти; творчески колективи и ателиета, организации и фирми. Форумът има значение за разширяване на професионалните контакти на творците в Руската федерация.

На фестивала се връчва престижната награда - Руската национална премия „Кристален Дегал“

Фиг. 2. Московският манеж. Интериор
The Moscow Manege. Interior

Фиг. 3. Московският манеж. Експозиция на „Зодчество“
The Moscow Manege. Exposition of "Architecture"

Фиг. 4. Московският манеж – амфитеатър
The Moscow Manege – Amphitheater

Фиг. 5. Експозиция на градоустройствени разработки, макет / Exposition of urban development developments, model

В областта на архитектурата и в областта на градоустройството „Гран При“ - те са резултат от решението на т.нар. Голямо жури, в което влизат известни руски и чуждестранни архитекти. Връчват се още златни, сребърни и бронзови отличия в отделните категории, както и специални дипломи.

Журието в конкурса има право да препоръча творби, удостоени с награди в различните конкурси за получаване на Държавната награда на Руската федерация в областта на архитектурата и изкуството. Страната запази в годините на прехода към пазарни отношения високите лауреатски звания („Заслужил архитект“ и „Народен архитект“) за върхови постижения на творците. Това е индикация, знак на внимание и уважение, на почит и признание за труда на архитектурно-градоустройственото и научното поприще.

Учредени са и се връчват и други награди на: Министерството на строителството на Руската

федерация; Руската академия на архитектурата и строителните науки; Международната академия на архитектурата; Съюза на архитектите на Русия и др. Международното жури не винаги обаче връчва всички обявени награди, ако не намери силни проекти и реализации.

През годините се учредяват нови награди, които обогатяват палитрата от отличия. Например през 2010 г. бяха учредени и връчени нови почетни награди:

- Премия „Владимир Татлин“;
- Премия „Ехото на Леонидов“ за оригинална интерпретация и развитие на идеите на Иван Леонидов - едно от големите имена на архитектите новатори от първите десетилетия на XX век;
- Премия на името на арх. Сергей Кисельов - един от ярките творци в съвременната руска архитектура, без време отишъл си от този свят и др.

Фиг. 6. Експозиция на инвестиционни проекти / Exposure to investment projects

Последният засега XXXII Международен архитектурен фестивал „Зодчество“ се провежда от 12 до 14 ноември 2024 г.

Форумът отчете резултатите на градоустройствено-архитектурната колегия през периода 2022-2024 г. Всеки форум има водеща тема. Тя обикновено е една дума, въплътена в себе си важен потенциал за развитие на градоустройството и архитектурата в богатата палитра от дейности. Темата на приключилия през 2024 г. фестивал беше „ПРОБИВ“. През годините е имало сгъзи теми. Например темата на фестивала „Зодчество“ 2010 беше „**НУЖНОТО**“. Девизът на фестивала „Не към новото, не към старото, а към нужното“ е познатият лозунг на големия руски художник Владимир Татлин, автор на един от най-известните проекти на XX век Паметника на III Интернационал – архитектурната спирала, устремена към небето.

Международният архитектурен фестивал „Зодчество“ през 2024 г. включи над 10 различни прояви:

- Изложба конкурс „Градоустройството и архитектурата на регионите и градовете на Русия“;
- Изложба конкурс „Архитектурни произведения за периода 2022-2024 г.“;
- Изложба конкурс „Творчески архитектурни студиа и колективи“;
- Изложба конкурс „Архитектурни произведения на млади архитекти“;
- Изложба конкурс „Творчество на студенти от архитектурните ВУЗ-ове“;
- Изложба конкурс „Църковна (храмова) архитектура“;
- Изложба конкурс „Детско архитектурно-художествено творчество“;
- Изложба конкурс „Екоустойчива архитектура“;

- Конкурс „Най-добра книга по архитектура и градоустройство“;
- Конкурс „Най-добра публикация в периодичния печат за архитектурата и архитектите“;
- Конкурс „Най-добър филм за архитектурата и архитектите“ и редица други.

Прегледът конкурс се провежда в два раздела „Проекти“ и „Реализации“ в няколко номинации:

Номинация „Развитие на териториите и градоустройствените решения“

- Проекти на градоустройствени ансамбли и комплекси, разработени по държавни или общински поръчки.

Номинация „Градска среда и комплексни градски проекти“

- Проекти по държавни или общински програми за: реорганизация на промишлени територии; създаване на комфортна жилищна среда; съхраняване на културното наследство; опазване на околната среда и др.
- Проекти за благоустрояване на обществени пространства: паркове и рекреационни територии и др.

Номинация „Локални архитектурни обекти“

- Проекти по регионални или общински програми, насочени към повишаване качествата на архитектурната среда, подобряване на архитектурно-художествения облик на застрояването и публичните пространства, монументално-декоративни произведения от градско значение и др.
- Проекти на жилищни, обществени и промишлени сгради и комплекси, разработени от проектантски институти, архитектурни фирми и колективи.

Всяка от изложбите конкурси включва десетки, стотици участници и творби (проекти и реализации, книги и филми) (фиг. 6).

През годините е имало и други изложби конкурси като:

- Изложба конкурс „Дървена архитектура“;
- Изложба конкурс „Ландшафтна архитектура“;
- Изложба „Жилището в Русия“ (строителство и строителни материали - стъкло, метал, камък) и др.

Освен маркираните изложби конкурси програмата на фестивала е наситена с много творчески срещи и дискусии по актуални проблеми в развитието на руската и световната архитектура; авторски презентации както на световни май-

стори на архитектурата, така и на млади архитекти; кръгли маси, семинари, презентации, лекции и др. Форумът често е съпътстван от „майсторски класове“ - презентации на водещи руски архитекти, на които се представят и дискутират крупни проекти и реализации на представителите на новата генерация в архитектурата на Русия – впечатляващи по обем и мащаби сгради и комплекси. Тези активности се провеждат освен в Голямата зала на Манежа и в Съюза на архитектите на Русия, в Московския архитектурен институт, в Централния дом на архитектите.

Част от фестивала са екскурзии в Москва с разглеждане на исторически забележителности и нови сгради и ансамбли в руската столица през годините – реконструирани зали в стария Дворец на конгресите в Кремъл; комплексите на брега на Москва река – Международния дом на музиката и Международния делови център „Москва сити“; оригиналната сграда на Съюза на архитектите на Русия; новото жилищно и обществено строителство в старата част на руската столица, продължаващо със съвременни средства традициите в руската архитектура – реализации, с които Москва се гордее на съвременния етап от развитието си.

Традиционно силно се представя прегледът конкурс по голямата тема „Градоустройствено планиране“. Той демонстрира огромната работа в егромасщабното териториално-устройствено и градоустройствено планиране и проектиране. Този раздел винаги задържа дълго вниманието и професионалния ми интерес.

В конкурса „Градовете и регионите на Русия и националните приоритетни проекти“ вземат участие редица градове и региони на Русия - Москва, Санкт Петербург, Екатеринбург, Нижни Новгород, Брянск, Тамбов, Ульяновск, Иркутск, Красноярският, Хабаровският и Краснодарският край, Московска, Тамбовска, Челябинска, Белгородска, Астраханска, Ульяновска, Новосибирска, Ростовска област и много други. Географията е изключително богата - от Калининград до Якутск и Южно Сахалинск.

От учредяването на „Зодчество“ през 90-те години на миналия век и до първите десетилетия на новия век активно твориха големи майстори в архитектурата - имена, известни не само в Русия, но и далеч зад пределите на страната - академици и член-кореспонденти на Руската академия на архитектурата и строителните науки - Юрий Платонов, Юрий Гнедовский, Александър Кузьмин, Евгений Розанов, Борис Тхор,

Владимен Красилников, Владимир Кубасов, Андрей Меерсон, Игор Покровский, Дмитрий Солопов, Андрей Боков и още много други. В градостроителството и териториалното устройство се издвояваха имена като Владимир Белоусов, Иля Лежава, Игор Смоляр, Юрий Бочаров.

През различни периоди от историята на „Зодчество“ изживяха звездния си миг крупни проекти и реализации, превърнали се в съвременни забележителности на Москва в началото на новото хилядолетие. Ще спомена само няколко обекта: Андреевският и Киевският мост, преместени на километри по течението на Москва река, поради това че не отговарят на съвременните транспортни изисквания и превърнати в пешеходни мостове и своеобразни изгледни площадки, както и площад „Европа“ при Киевската гара (акад. Юрий Платонов и колектив); Руският културен център (акад. Юрий Гнедовский и колектив). Впечатляващ по мащабност на замисла си проектът „Москва-Санкт Петербург - Двуглавата столица на Русия“ (акад. Юрий Платонов и колектив) е интересен опит за използване на вътрешните фактори и ресурси за развитие на огромна територия с изключително значение за развитие на Русия в новите геополитически условия.

През XXI век изгря звездата на ново поколение руски архитекти, които поемат щафетата от майсторите на руската архитектура, заявявайки силно своето присъствие в съвременния архитектурен свят не само в Русия, а и на световната сцена.

„Зодчество“ включва още през 2001 г. конкурсна изложба на тема **„Новите лидери“**, която прави равносметка в развитието на руската архитектура в края на XX и началото на XXI век. Известният руски критик на архитектурата Григорий Ревзин счита, че в началото на XX век ситуацията в руската архитектура е променена. Промяната е в това, че на архитектурното поприще са налице новите лидери – Сергей Стуратов, Александър Асадов, Михаил Мамошин, Александър Скокан, Алексей Воронцов, Владимир Плоткин, Михаил Хазанов, Андрей Чернихов, Сергей Ткаченко, Евгений Пестов, Никита Явейн, Николай Белоусов... Списъкът може да бъде продължен. Той може да се променя, към него могат да се добавят нови имена, някои могат да отпадат...

Но това, което архитектурната критика приема за факт, е наличието на нови лидери. **Архитектурата се прави не от организации, а от**

Фиг. 8; 9; 10. Нов градски парк на мястото на стария хотелски комплекс „Русия“ / New city park on the site of the old hotel complex "Russia"

Фиг. 7. Хотел „Москва“ на Манежния площад, Москва, акад. Алексей Шчусев
Hotel Moskva on Manezhny Square, Moscow, Acad. Alexey Shchusev

личности. Много от съвременните реализации в Русия днес са дело на новите имена в руската архитектура. Те формират голяма степен развитието на съвременната руска архитектура през последните десетилетия.

През годините интерес и различни оценки на „Зодчество“ получи много реализации в руската столица. Не останаха без коментар и някои решения в архитектурата и градоустройството, предприети в Москва.

Първи пример - известният хотел „Москва“ на Манежния площад, дело на акад. Алексей Шчусев, е съборен и на негово място е построен нов пет-звезден хотел, който с най-големи подробности пресъздава по запазени проектни материали същия обем, композиция, силует на стария хотел. Въпреки значимостта на стария хотел, сериозният анализ показва, че реконструирането му не е ефективно поради невъзможност от използване на подземното пространство. Главната фасада към Манежния площад е възстановена в първоначалния си вид. Паметникът продължава да изпълнява функциите си в съвременните условия (фиг. 7).

Втори пример – съборен е друг известен хотел в Москва – хотел „Интурист“, разположен в началото на ул. „Горки“, днес ул. „Тверская“. Десетилетия наред със своя висок паралелепипеден стъклен обем хотелът предизвикваше оценки в широк диапазон - той влизаше в противоречие с удивително красивата панорама на Кремълския ансамбъл, маркирана от кулите на Кремълската стена с мощната доминанта на Спаската кула, изразителната обемно-пространствена композиция на стария Дворец на конгресите, позлатените куполи на събора „Иван Велики“. Построеният днес на негово място висококатегориен хотел е изпълнен в неокласически стил. Дали това е верният подход? И тук оценките се разминават. Не може да се отрече обаче, че днес хотелът е мащабен спрямо средата.

Трети пример – огромният хотел „Русия“ (с 10 000 легла) на брега на Москва река, флагман на хотелското строителство в руската столица от втората половина на XX век, дело на арх. Д. Чечулин, също е съборен. Истина е, че и през годините той беше критикуван заради немащабната среда, която създаваше в непо-

Фиг. 11. Сградата на Съюза на архитектите на Русия, Арх. Александър Асадов
The building of the Union of Architects of Russia, Arch. Alexander Asadov

средствена близост със значими исторически ансамбли – Кремъл и събора „Св. Василий Блаженни“ на Червения площад. Днес на това място е реализиран един от най-добрите градски паркове. Създадена е среда, мащабна спрямо човека и съподчинена на Кремъл. Да проектираш в една изключителна по своята хармония и исторически напастявания среда е огромна отговорност (фиг. 8; 9; 10).

Четвърти пример – сградата на Съюза на архитектите на Русия на „Гранатный переулок“ № 12 в Москва също е съборена и фасадите ѝ с най-големи подробности са пресъздадени и включени в новия обем, елегантно експониращ характерните черти на две епохи - един съвременен обем от метал и стъкло е надвиснал над класическия двуетажен дом в старата част на Москва. И трудно може да се повярва, че някогашната сграда е съборена. Всеки, застанал пред реализацията, остава очарован от творбата на арх. Александър Асадов и избрания от него похват. Реализацията е резултат от спечелен конкурс и носи на автора престижна награда на

Съюза на архитектите на Русия (фиг. 11).

Своеобразен творчески и смислов акцент на един от Форумите беше дискусията на тема **„Накъде върви архитектурата на Русия?“**, предизвикала много въпроси, коментари, оценки - понякога противоположни и взаимно изключващи се. Търсене на национална идентичност; „Историцизъм“ и „хай-тек“ по руски; Професията на архитекта в Нова Русия – това е кръг от проблеми, обсъждани на форумите. Въпреки критичния тон към отделни прояви и явления в съвременната архитектура, прозвуча оптимизъм, че след десетилетия на ограничения и минимализъм в архитектурното творчество днес руските архитекти имат на практика неограничена свобода, която води до голямо разнообразие, може би повече от необходимото.

Конкурсът „Архитектурни произведения на млади архитекти на тема: **„Локалната утопия в глобалната дистопия“** (градовете в страните от Общността на независимите държави и перспективи за развитие) е мащабно експониран на фестивала. Смели, оригинални, разкрепо-

Фиг. 12; 13. „Зодчество“ - макети от детската изложба / "Architecture" - models from the children's exhibition

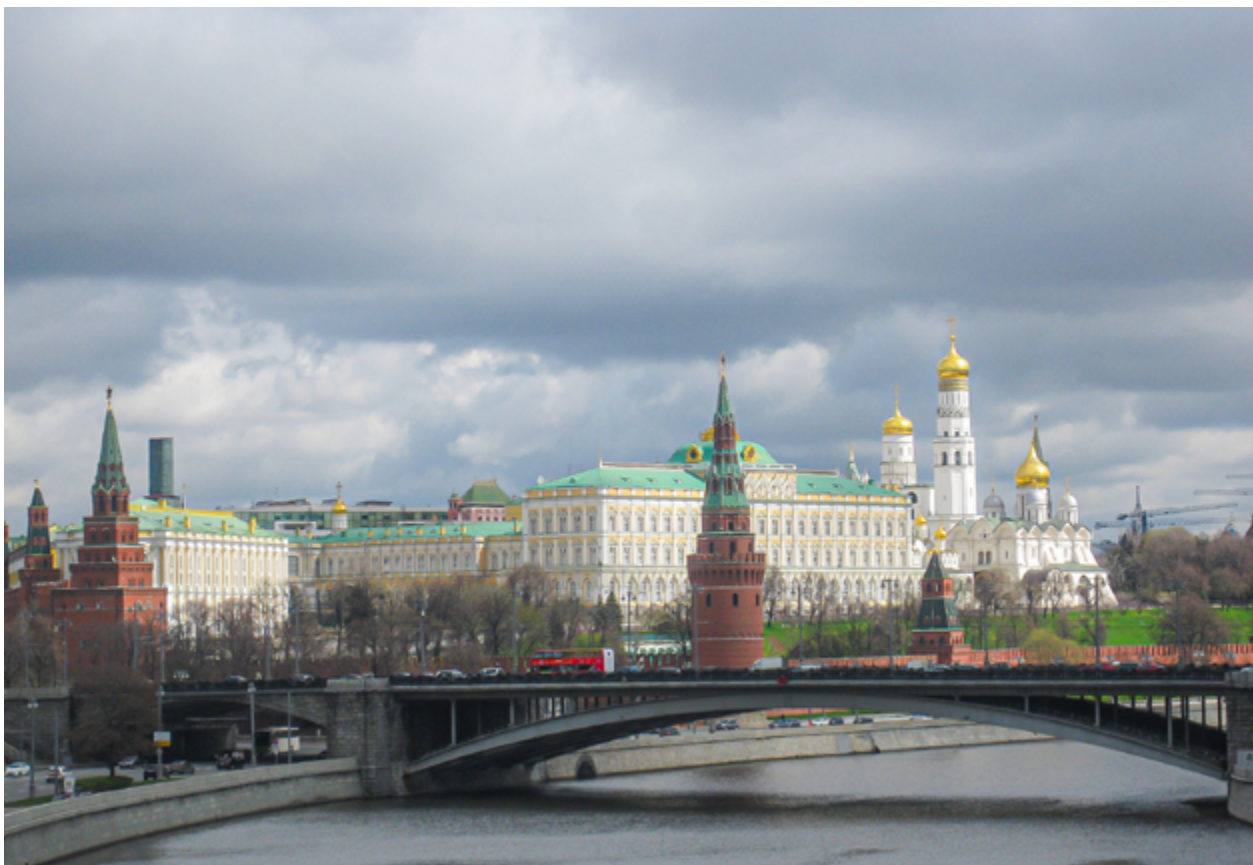
стени, концептуални, някои дори футуристични (може би това е присъщо на младостта, на гръзновението) - това е с няколко думи оценката ми за качествата на работите на студенти и млади архитекти. Това е знак, че идва ново поколение архитекти, подготвени и конкурентоспособни в съвременния глобализиращ се свят. Съюзът на архитектите на Русия отделя особено внимание и грижи към младите архитекти и това е напълно правилно - утре те ще поемат щафетата от майсторите на руската архитектура.

Винаги удивителна и впечатляваща е детската изложба с рисунки и макети на деца от десетки градове на Русия. На всеки форум я разглеждам многократно. За мен тя винаги е откритие и си остава едно от големите завоевания на фестивала - мисля, че само детското въображение може да създаде такива архитектурни фантазии. Възрастният от висотата на житейския си опит като че ли има повече ограничения, и те много често пречат. Оригинални, впечатляващи, изумителни... и най-смелите прилага-

телни подхождат за оценка на детското архитектурно творчество (фиг. 12; фиг. 13). И още нещо оригинално. Наред с журитата, включващи изявени руски и чуждестранни специалисти в своята област, работи и детско жури, което избира и награждава най-добрите творби на „големите“, на вече реализираните се архитекти. За мен беше много интересно да се запозная с оценките на децата. Разговарях с тях на различни форуми и съм впечатлен от интелектуалната им висота, от емоционалните им оценки и от зрелостта, изпреварила годините. Навярно сред тях са и някои от бъдещите звезди на голямата архитектура на новия космopolитен свят.

Списъкът на изяви и дейности може да бъде продължен...

Днес Москва е неузнаваема. Спомените ми са съхранили образа ѝ от втората половина на 70-те и началото на 80-те години на XX век, от моите далечни студентски и докторантски години в Московския архитектурен институт (днес Държавна академия), от многото ми посе-

Фиг. 19. Панорама на Московския Кремъл с река Москва и транспортно-пешеходните мостове над нея
Panorama of the Moscow Kremlin with the Moskva River and the transport and pedestrian bridges over it

щения и съвместна работа с руските колеги по различни поводи през изминалите години и десетилетия. И всеки път откривам нещо ново, оригинално, запомнящо се - внасящо нови щрихи в образа на града.

През първите десетилетия на XXI век Москва е истинска строителна площадка. Руската столица изживява своя строителен ренесанс. С смело и мащабно се реализират предвиждания на Генералния план на Москва. През последните години един след друг влизат в строя крупни градоустройствени и архитектурно-строителни реализации, част от които са тръгнали от представянето им на „Зодчество“. Сред тях са третият транспортно-комуникационен пръстен, призван да реши много от проблемите в централната градска част на многомилionenна Москва; Международният Московски делови център на брега на Москва река „Москва сити“ (фиг. 16; 17; 18). Други са още на проектантската маса - площад „Гагарин“ и деловият комплекс „Прозорец в третото хилядолетие“ и още много, много други - те със сигурност ще внесат нови щрихи в обемно-пространствената и

архитектурно-художествената композиция на столичния град.

Грандиозно по размах и мащаби е строителството в Москва - изграждат се десетки жилищни и обществени ансамбли с разгъната застроена площ от по 100-200 000 кв.м всеки. Всяка година 200 сгради се осветяват, грейнали в ярка светлина, 2000 сгради се реконструират и санират - и това е по приетата програма на московското правителство, която се изпълнява успешно.

Да се разхождаш през деня под лъчите на слънцето или през нощта по осветените московски проспекти и булеварди е истинско удоволствие - погледът маркира огромно количество от стари и нови сгради и ансамбли, всеки от които може да краси всеки световен град.

Да се анализира и представи Международният московски архитектурен фестивал „Зодчество“ в няколко страници е много трудно.

Той трябва да се посети, оцени, почувства, а защо не – и да се участва!

Фиг. 16; 17; 18. Международният Московски делови център „Москва сити“ на брега на Москва река
 The Moscow International Business Center "Moscow City" on the banks of the Moskva River

АРХИТЕКТУРНИТЕ КОНКУРСИ ВЪВ ФРАНЦИЯ

Стефан Добрев

Арх. Стефан Добрев завършва ВИАС, специалност „Архитектура“ и специализира градоустройство във Висшето училище по архитектура "Белвил" в Париж при проф. Серж Сантели на тема „Източни градове“.

Получава диплома за архитект от специализираната комисия „за стойностни архитектурни реализации“ във Франция и става член на Френския Ордер на Архитектите.

Има богата международна практика в областта на архитектурата и градоустройството. Автор на престижни проекти и реализации на обществени и жилищни сгради, а така също и градоустройствени ансамбли. Носител на многобройни международни награди от архитектурни конкурси.

През последните години участва в значими архитектурни и градоустройствени конкурси за София и има много публикации и проекти за развитието на родния му град.

Френските архитекти имат своите традиции. Законът за архитектурата постановява отпреди повече от 40 години, че архитектурното творчество е от обществен интерес и определя ролята на всяка от страните: инвеститор, строител и архитект, който ръководи целия процес на проектиране и строителство. Архитектурните конкурси се базират на тези закони.

Конкурсът е най-добрият начин да се избере архитектурен проект и следователно да се гарантира по всички критерии качеството на даден обект или сграда. Той насърчава иновациите, особено в жилищното строителство, както и качеството на околната среда. Всичко това е възможно, при условие че заданието е формулирано правилно и при наличие на компетентно жури, състоящо се от висококвалифицирани специалисти.

Но защо Франция залага толкова стриктно на обществените конкурси, на които френски архитекти защитават своите виждания от висотата на професионалните си умения и квалификация?

Всеки конкурс е съпроводен с много разходи на

време и средства и зависи от човешкия фактор и преценка. Колко по-лесна и безпроблемна би била една директна поръчка? Отговорът е, че френските архитекти са убедени, че конкурсът създава най-добрите проекти, обслужващи обществения интерес, посочен в Закона за архитектурата от 1977 г. Важен е само проектът. Конкурсът е мястото за демократичен дебат между проектантите, администрации и потребители, обединени около създаването на проект, вземащи решения в името на общото благо. Конкурсът е възможност за архитектите да надградят своите възможности, да правят иновации, както и да представят своите идеи. Колко нови колаборации се появяват благодарение на конкурсите? Голяма награда за обществото и архитектурата са такива невероятни творци като Доминик Перо, Жан Нувел и др., появили се на архитектурната сцена именно след спечелени от тях конкурси. Сега те популяризират френската архитектура по света.

Благодарение на конкурсите във Франция има съвременна обществена архитектура на високо ниво във всички области, както в градовете, така и в най-малките населени места, а и всички

Образователен спортен център „Алин и Жан Харари“ - Номиниран за „Сребърен квадрат“ за 2024 г.
Educational center „Aline and Jean Harari“ – Nominated for the 2024 Silver Square

Категория „Жилищни сгради“ - 2023, град Нант - Номиниран за „Equerre d'Argent“, Residential Buildings category, City of Nantes - Nominated for a Equerre d'Argent 2023

*Финалист за наградата Equerre d'Argent за 2022 г - социални жилища и гимназия в Париж – арх. Винсент Пиера
Vincent Parreira/AAVP - housing units and a gymnasium - finalist for the 2022 Silver Square Award*

ние като потребители сме убедени в това, че професионализмът и качеството на обществените поръчки е несъмнено по-добро от това на частните поръчки.

Във Франция над определен бюджет от 144 000 евро конкурсът е задължителен. Той е ограничен, т.е. могат да участват само фирми и колективи с необходимите референции и при предварителен подбор, като регламентът е в два кръга: журито първо избира няколко архитекти (обикновено 3) от подадените кандидатури и след това избира победител от предложените проекти. Тази втора фаза при реализацията на един проект е компенсирана с 80% от прогнозната му стойност, което за много чуждестранни колеги е недостижимо. Този факт автоматично привлича архитекти от цял свят да участват в конкурси във Франция, като това се смята за престижно. Този модел на „ограничения конкурс“, в два кръга и при финансово обезпечение, е особено актуален и с голям приоритет пред „откритите конкурси“, практикувани почти по цял свят.

Всъщност какво прави един архитект уникален?

Това са неговите идеи, разбира се, защото знае как да строи, но преди всичко въображението му. Следователно идеите му са това, което е най-ценно в професията. В един открит конкурс вие давате идеите си безплатно. Но ако идеите ни са безплатни, това много обезценява и конкурса сам по себе си, а архитектът става едва ли не безполезен. Следователно конкуренцията трябва да бъде запламена. Колко струва един открит конкурс? За „Гугенхайм“ например е имало 1715 проекта, което представлява обща цена за изработването им от над 20 милиона евро! Често се твърди, че откритите конкурси дават шанс на по-неизвестните архитектурни бюра. Вярно е, че в миналото имаше забележителни примери, по-специално с дуото Ренцо Пиано-Ричард Роджърс за Центъра „Помпиду“. Но това си остава изключение. Младите агенции участват в един конкурс, дори в два, но след това изгарят и поемат твърде много рискове поради липса на ресурси. В крайна сметка големите структури все още имат предимство: със своята работна сила и финансовата си мощ те могат да си позволят както да направят много конкурси, така и да загубят.

*Жилищни сгради „Жан и Алин Харари“ – 49, – носител на наградата „Habitat“ Silver Square“ за 2016 г.
Jean and Aline Harari Residential Buildings – 49, – winner of the Habitat Silver Square Award for 2016.*

Откритите конкурси, в идеалния случай в два кръга, трябва да останат изключение и запазени за емблематични проекти. Във Франция конкурсът е задължителен. И така, как можем да си представим отворен конкурс за всяко училище, за всяка фитнес зала? На журито ще отнеме няколко дни, за да анализира десетки, ако не и стотици проекти. Излишно е да споменаваме колко нерентабилно е това. Общностите няма да имат финансови средства да го правят и в един момент това може да се окаже край на обявяването на конкурси.

Това не означава, че във Франция всичко е регламентирано и безпроблемно, далеч не е така. Обществените поръчки рязко намаляват. Някои закони директно атакуват конкуренцията. Така строителството на социални жилища вече се извършва извън рамките на конкурсите. Глобалните пазари, oferиращи затворен цикъл проект-строителство, рязко се увеличават и стават широко разпространени. В тази ширеща се схема, в която много често строителството взема превес, архитектът се обезличава и от водеща фигура, от лице на проекта и човекът, който взема решения, той губи своята незави-

симост, като все по-често в името на строителния процес е принуден да взема абсурдни решения. Освен това само определени фирми, добри, но непознати с референции, поддържани от малък кръг „избрани“ компании, всъщност затварят поръчката за всички останали, при това правейки нереален гъмпинг.

Появиха се нови видове консултации като „Reinventing Paris“. При тези процедури, където се състезават проектантско-инвеститорски групи, местата са рядкост и архитектът носи голяма част от риска. Накратко, дори във Франция конкурсите са все по-голяма рядкост. Следователно конкуренцията между архитектите е много силна, има огромен брой участия дори за скромни проекти. Става много трудно, ако не и невъзможно, стъпващите на пазара фирми да бъдат избрани да се състезават и да получат поръчката. Авторите на проекти имат избор, те не искат да поемат рискове и предпочитат да се обърнат към потвърдени строителни фирми и така жертваме едно поколение архитекти. Следователно има нужда от много

Кът за игри, зимна градина и тенис корт, проектирано от Марк Мимрам за „Ролан Гарос“ - Специална награда на журито на наградите Equerre d'Argent 2023 / Game, greenhouses and match, by Marc Mimram at Roland-Garros, Special Jury Prize at the 2023

*Номиниран за Equerre d'Argent категория "Жилищни сгради" - 2023, град Нант
Nominated for a Equerre d'Argent 2023 in the Residential Buildings category - City of Nantes*

повече конкуренция, както в публичния, така и в частния сектор, както гласи Законът за архитектурата: „Публичните и частните инвеститори насърчават възлагането на договори за управление на проекти, имащи за цел реализирането на строителни работи, организиране на архитектурни конкурси, конкурентна тръжна процедура, която допринася за създаването и качеството на архитектурното проектиране и хармоничното интегриране на конструкциите в заобикалящата ни среда“. Затова трябва да се инвестира в работеща образователна система, за да можем да накараме хората да разберат пълната полза за обществото от прилагането на този качествен подход към архитектурното творчество. Международният съюз на архитектите и ЮНЕСКО също потвърждават единодушно, че архитектурният конкурс, независимо от неговата форма, открит, ограничен, с един или два кръга, компетен-

сиран или не, е най-доброто средство за избор на архитект и проект, като това е пътят за създаване на качествена жизнена среда в услуга на населението и потребителите.

„Сребърният триъгълник“ е награда, създадена през 1960 г. от Пол-Марсел Дюран от списание „Френска архитектура“. Присъждана е до закриването на списанието през 1974 г. Наградата е поета през 1983 г. от Доминик Буге, главен редактор на списание „Льо Монитор“ след деветгодишно прекъсване. „Сребърният триъгълник“ е награда, която се присъжда всяка година във Франция от 1983 г. насам от жури, съставено от архитекти, архитектурни критици и предприемачи. Това е награда, която награждава екип от инвеститор и ръководител на проект (архитект и инженери) за изграждането на сграда на френска земя (сграда, завършена в рамките на годината). От 1991 г. насам победителите получават бронзова скулптура от Бруно Ромеда, състояща се от кръг, триъгълник и квадрат.

*Носителите на наградата „Сребърният триъгълник“ дело на Бруно Ромеда
The winners of the Silver Triangle Award by Bruno Romeda*

ARCHITECTURAL COMPETITIONS IN FRANCE

Arch. Stefan Dobrev

Even in France, Architectural competitions are decreasing. The competition between architects is very strong, there are a huge number of requests, even for modest projects. For companies entering the market, It becomes very difficult to be selected to compete and win the contract.

Investors have choice, they don't want to take risks and prefer to hire qualified construction companies and thus we are sacrificing a whole generation of architects. That is why there is a strive for more tenders, both in the public and private sectors, as the Law on Architecture states: "Public and private investors encourage the awarding of contracts, aimed at the execution of construction works, the organization of architectural tenders, a competitive bidding process that contributes to the creation and quality of architectural design and the harmonious integration of structures into our environment. Therefore, we have to invest into a working education system, so that make people understand the full benefit for the society of applying this qualitative approach to architectural creativity."

The International Union of Architects and UNESCO also unanimously confirm that the architectural competition, regardless of its form, open or restricted, with one or two rounds, paid for or not, is the best means of selecting an architect and a project, and this is the way to create a quality living environment, in service of the population.

НАГРАДАТА „STIRLING“ НА RIBA

Евгения Кукушева

Завършива „Опазване на архитектурното наследство“, специалност „Архитектура“ в УАСГ.

Специализира „Рестаурация, методи за намеса и социализация на сгради – паметници на архитектурата“ във Франция и Испания и „Алтернативни източници на енергия и използването им“ в Испания.

Работи като проектант в „Транспроект“ и „Арх и Арт“.

Експерт в Направление „Архитектура и градоустройство“ на Столична община в отдел Градски дизайн, реклама и публични пространства. Член на комисии и експертни съвети.

В „Билборг“ е проектант и координатор на проекти.

Сега е проектант на свободна практика.

Създател на сдружение „Архитектурно наследство“ към САБ.

Прави разработки за „Културни маршрути на територията на Балканския полуостров“ към ИКОМОС, „Социологическо проучване за архитектурата на посткомунистическото общество“ към Института по социология на БАН, презентации по теми за архитектурното наследство. Пише статии за архитектурата и изкуството.

Наградата „Стърлинг“, организирана и присъжда на ежегодно от Кралския институт на британските архитекти (RIBA), е британска награда за високи постижения в архитектурата. Връчва се на „архитектите на сграда, която е допринесла най-много за развитието на архитектурата през изминалата година“. Проектантите трябва да са членове на RIBA. Именувана е на архитект Джеймс Стърлинг, спечелил Кралски златен медал през 1980 г. „В знак на признание за неговите постижения, както и за потенциала на незавършени минали и бъдещи проекти, които са неразделна част от „речника“ му“.

Наградата е основана през 1996 г. и се смята за най-престижната за архитектура в Обединеното кралство. Преди тази година е известна като награда „Сграда на годината“.

До 2014 г. предложеният обект е могъл да бъде навсякъде в Европейския съюз, но от 2015 г. на сам кандидатурите трябва да са само в Обединеното кралство. Шестте финалисти се избират от дълъг списък с получилите Националната награда на RIBA. Тя се дава на сгради, показващи „високи архитектурни стандарти и значителен принос към местната среда“. Оценява се

по редица критерии, включително дизайнерска визия; иновации и оригиналност; способност за стимулиране, ангажиране и удоволствие на обитателите и посетителите; достъпност и устойчивост; доколко сградата е подходяща за предназначението си и нивото на удовлетвореност на клиентите.

Всеки избран проект се посещава от експертно жури от наградени архитекти заедно със съответните специалисти в индустрията по устойчивост, опазване и др.

През 2000 г. няколко архитекти от Шотландия и Уелс отправят твърдения за метрополисна пристрастност, след като пет от седем проекта, избрани от журито, са разположени в Лондон. Критиците описват списъка като „лондоноцентричен“. Председателят на журито в конкурса отхвърля твърденията, заявявайки, че първата награда „Стърлинг“ е присъдена на сграда в Салфорд, Голям Манчестър.

В миналото наградата „Стърлинг“ е била в размер на 20 000 паунда, но в момента не е с парично изразен фонд. В допълнение към наградата RIBA Stirling пет други награди се присъждат на сгради в дългия списък. През 2015 г. те включват:

Национална награда на RIBA, Регионална награда на RIBA, Медал Мансер, Награда „Стивън Лорънс“ и Награда „Клиент на годината“ на RIBA.

Церемонията се излъчва по Канал 4 на телевизията.

Обявена за победител за наградата RIBA Stirling за 2024 г. е „Линията Елизабет“ – новата транспортна мрежа на Лондон. Проектът е резултат от забележително сътрудничество между архитекти, инженери и дизайнери. *Grimshaw, Maynard, Equation* и *Atkins Realis* са създали изключително приобщаваща, единна транспортна система, която вече е доказала своята социална, екологична и икономическа стойност. Чрез разширяване на капацитета, намаляване на задръстванията, подпомагане на възстановяването на цялата столица и създаване на възможности за работа – Линията Elizabeth продължава да допринася за дългосрочния растеж на града. Печелившата схема включва архитектура на платформата, пътнически тунели, ескалатори, коридори на гары, табели, мебели, фитинги, облицовки и поддържаща технология. Всяка от 10-те нови станции е проектирана отделно. Нийл Макклемънтс, партньор в *Grimshaw*, от името на целия дизайнерски екип споделя: „Линията Елизабет“ е част от инфраструктурата, която е трансформираща не само за транс-

портната мрежа на Лондон, но и за живота на много хора, подчертавайки ролята, която дизайнът играе в издигането на всеки наш ден. Това също е признание за предизвикателствата, пред които е изправена нашата професия днес – отговорността, която имаме да реагираме бързо на извънредната климатична ситуация, да декарбонизираме нашите градове и да дадем приоритет на социалната и икономическа справедливост. Знаем, че това е постижимо само чрез сътрудничество и наградата „Стърлинг“ е признание за всички дизайнерски и строителни екипи, които са се събрали, за да направят проекта успешен, какъвто е“.

Престижните награди на RIBA отразяват най-добрата архитектура в Обединеното кралство и по света, без значение от формата, размера или бюджета. Високо оценени както от обществеността, така и от професията, те имат ненадминат подход към оценяването и насърчаването на добрия проект. Подчертават изключителната работа на членовете на Кралския институт, които определят стандарта за създаване на по-хубави сгради и места. Печелившите проекти предлагат иновации, създават по-устойчиво бъдеще и демонстрират ангажимент за подобряване на живота на хората чрез обмислен дизайн.

THE RIBA "STIRLING" PRIZE

Arch. Evgenia Kukusheva

The Stirling Prize, organised and awarded annually by the Royal Institute of British Architects (RIBA), is a British award for excellence in architecture. It is presented to "the architects of a building which has made the greatest contribution to the development of architecture during the preceding year". The designers are RIBA members.

Since 2015, the proposed site must be in the United Kingdom only.

The award was founded in 1996 and is considered the most prestigious for architecture in the United Kingdom. Prior to this year, it was known as the Building of the Year Award.

The six finalists are chosen from a long list of RIBA National Award recipients. The award is given to buildings that demonstrate „high architectural standards and a significant contribution to the local environment.“ It is judged on a range of criteria, including design vision; innovation and originality; ability to stimulate, engage and delight occupants and visitors; accessibility and sustainability; fitness for purpose and customer satisfaction.

In the past, the Sterling Prize was worth £ 20,000, but it is currently no monetary dimension.

Наградата „Сграда на годината“

1987 - Джейн и Дейвид Дарбишир - Хоспис „Свети Осуалд“, Нюкасъл ъпон Тайн

1988 - Еванс и Шалев - Съдилища на Труро, Труро, Корнуол

1989 - Уилям Хауланг - Начално училище „Нелсън Мандела“, Бирмингам, Уест Мидландс

1991 - Нев Чърчър и Сали Даниелс - Начално училище „Уудлий“, Бордън, Хампшир

1993 - Галерии „Саклер“, Лондон

1994 - Никълъс Гримшоу - Международна железопътна гара Ватерло, Лондон

1995 - Porulous - Стадион „Макалпайн“, Хъгърсфийлд

Наградата „Стърлинг“

1996 - Стивън Ходър - Сграда „Сентениъри“, Университет на Салфорд, Салфорд

1997 - Джеймс Стърлинг, Майкъл Уилфорд и сътрудници - Музикално училище в Щутгарт, Щутгарт, Германия

1998 - Фостър и партньори - Имперски военен музей, Дъксфорд, Кеймбриджшир

1999 - Future Systems - Медуен център „Лордс“, Лондон

2000 - Алсон и Щормер - Библиотека Пекам, Лондон

2001 - Wilkinson Eyre Architects - Център „Магна“, Родъръм, Южен Йоркшир

2002 - Wilkinson Eyre Architects & Gifford - Мостът на хилядолетието в Гейтсхед, Гейтсхед

2003 - Херцог и дъво Мъорон - Лабан, Дентфорд, Лондон

2004 - Фостър и партньори - Сейнт Мери Акс, Лондон

2005 - EMBT и RMJM - Сграда на шотландския парламент, Единбург

2006 - Ричард Роджърс и партньори - Терминал 4 на летище Барахас, Мадрид, Испания

2007 - Дейвид Чипърфийлд архитекти - Музей на съвременната литература, Марбах, Германия

2008 - Feilden Clegg Bradley Studios, Alison Brooks Architects и Maccreanor Lavington - Жилищен комплекс „Акордия“, Кеймбридж

2009 - Роджърс Стърк Харбър и партньори - Център „Магу“, Лондон

2010 - Заха Хадид - МАХХI – Национален музей на изкуствата на 21-ви век, Рим, Италия

2011 - Заха Хадид - Академия „Евелин Грейс“, Лондон

2012 - Стантън Уилямс - Лаборатория „Сейнсбъри“, Кеймбридж

2013 - Уидърфорд Уотсън Ман архитекти - Замъкът Астли, Нънитън, Уоруикшир

2014 - Хауърд Томпкинс - Театър „Евримен“, Ливърпул

2015 - Allford Hall Монаган Морис - Училище Бърнтууд, Уондсуърт, Лондон

2016 - Карузо Сейнт Джон архитекти - Галерия „Нюпорт Стрийт“, Вокхол, Лондон

2017 - dRMM - Пристанище Хейстингс, Източен Съсекс

2018 - Фостър и партньори – Блумбърг, Лондон

2019 - Михаил Ричис и Кати Хоули - Общински жилищен комплекс на улица „Голдсмит“, Норич

2021 - Графтън архитекти - Филиал на университета „Кингстън“, Лондон

2022 - Найъл Маклафлин архитекти - Новата библиотека, колеж „Магдалена“, Кеймбридж

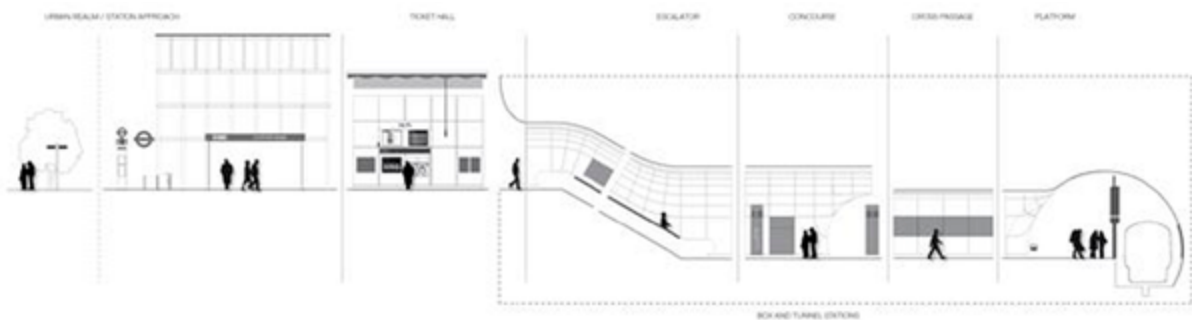
2023 - Мае - Център „Джон Мордън“, Колеж „Мордън“, Блекхийт, Лондон

2024 - Гримшоу, Мейнард, Уравнение и Аткинс – „Линия Елизабет“, Лондон

Източници:

<https://www.architecture.com/awards-and-competitions-landing-page/awards/riba-stirling-prize>

https://www.architecture.com/awards-and-competitions-landing-page/awards/riba-stirling-prize?srsId=AfmBOorCvVAFXaKfNdpeIB5fnzc1epY-CO3gJxnopJ3s490I_2c-CJj

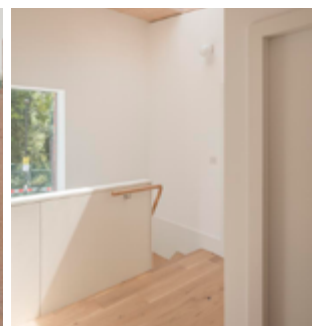

Линията Елизабет / The Elizabeth Line, Награда RIBA London Award 2024 г.

проектантски екип: Grimshaw, Maynard, Equation и Atkins Rūalis, Клиент - Crossrail

Линията Елизабет преминава през Лондон от летище Хийтроу и Рединг на запад до Шенфийлд и Аби Ууд на изток. Има 62 мили писти, 26 мили нови тунели, 10 нови и 31 модернизиращи станции, 9 до 10 етажа под земята. Очаква се да превозва 200 милиона пътници годишно.

Успехът е резултат от интензивно сътрудничество между мултидисциплинарен екип от архитекти, инженери, дизайнери на осветление и експерти по ориентиране, както и производители и доставчици. Целта е да се подобри комфорта при пътуване през Лондон, да се улесни навигацията. Дизайнът възприема ясен визуален език и има последователна палитра от материали и подход към детайлите.

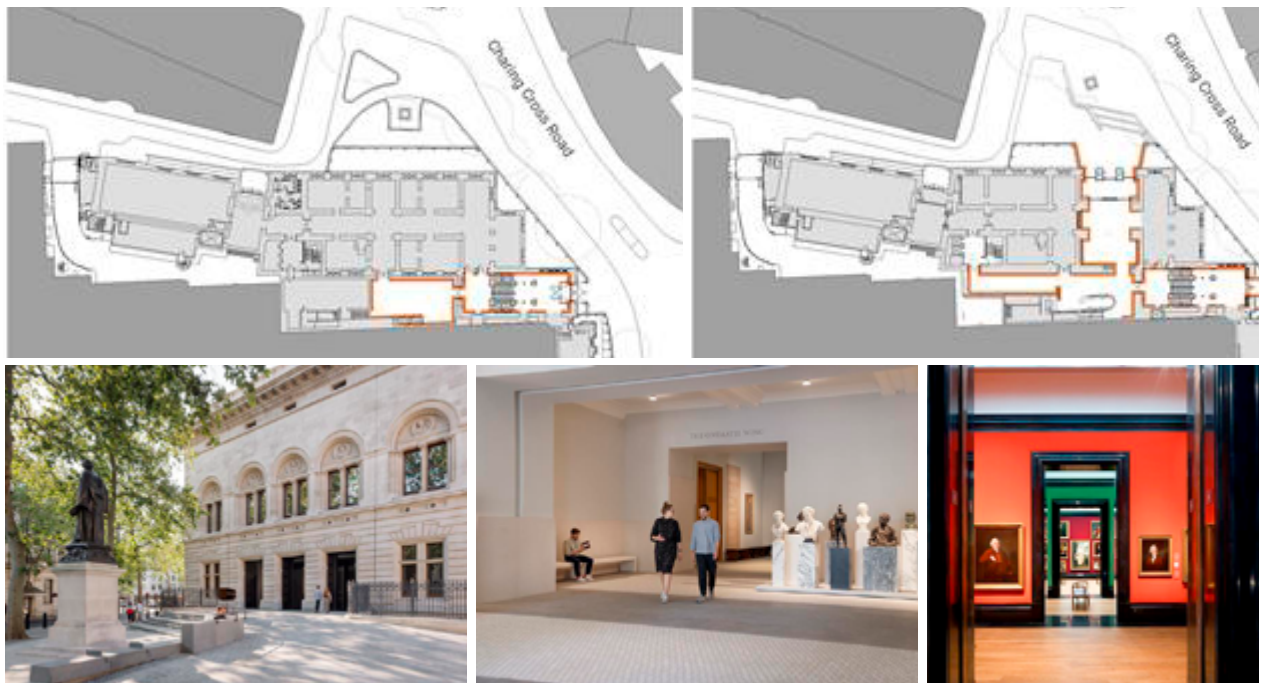
Разходка Чоудхури / Chowdhury Walk, автор - Ал-Джавад Пайк, Клиент Лондонският квартал Хакни

Chowdhury Walk е програма за общински домове от ново поколение на Общинския съвет на Хакни. Това е комплекс от 11 къщи, който стои между две съществуващи тераси и техните градини, върху парцел, зает преди това от гаражи и специални паркинги. Архитектите са подредили къщите в двуетажна шахматна тераса, разположена по протежение на новосъздадена обществена пътна артерия за пешеходци и велосипедисти, с частни вътрешни градини отзад. Всеки дом е ориентиран така, че лицето му да е към главния подход, докато завъртането гарантира, че те не взаимодействат директно със своите съседи. Къщите са с две и три спални и един дом е с четири спални. Седем от жилищата са със социален наем и четири за частна продажба.

Генерален план на Кингс Крос / *King's Cross Master Plan*, автори - *Allies и Morrison and Porphyrios Associates*
Клиент от името на *King's Cross Central Partnership*

Историята на Кингс Крос започва преди повече от 20 години. От самото начало екипът на проекта излага своите „принципи за човешки град“, базирани на предлагане на характер, разнообразие, избор и чувство за принадлежност, които могат да подпомогнат бързо променящите се модели на социално и икономическо поведение. Те са разгърнати чрез внимателно разбиране и преоформяне на откритите пространства, прилепвайки преди това отрязана част от града обратно в по-широката селищна тъкан. Сгради дело на редица архитекти характеризират кампуса, в който са вплетени унаследени открити пространства и маршрути.

Национална портретна галерия / *National Portrait Gallery*, автори: *Джейми Фобърт Архитекти* и *Пърсел*
Клиент - *Национална портретна галерия*

Лондонската Национална портретна галерия, разположена до площад „Трафалгар“, претърпява значителна трансформация. Ключовите интервенции на Джейми Фобърт Архитекти включват нов обществен вход и преден двор, учебен център и пренасочване на съществуващи офис пространства в обществено пространство. Реставрираните исторически елементи на сградата са съчетани със съвременния дизайн. Осигурявайки по-приветливо и достъпно пространство за посетителите, новият вход символично преориентира галерията към оживения квартал на север, към който предишният вход обръща гръб. Новият център за обучение се намира под моста, който свързва предния двор с този вход, което му позволява да има естествена светлина и достъп до затворен двор.

Парк Хил - фаза 2 / Park Hill, автор - Михаил Ричс, Клиент Urban Splash и Places for People

Проектът е част от текущото реновиране на „Парк Хил“ имение, което се намира на хълм с изглед към центъра на град Шефилд. Това са социални жилища, построени от Общинския съвет на Шефилд през 50-те години на миналия век, емблематична сграда за града и най-голямата вписана структура в Европа. Реновацията създава 195 апартамента и 2000 квадратни метра търговски площи. Като се запазва възможно най-много от структурата и характера на оригиналната сграда се изгражда модерна, енергийно ефективна среда. Архитектите работят в тясно сътрудничество с експерти по наследството. С нова цвeтова палитра придават идентичност на апартаментите, като запазват ключови елементи, включително решетъчния външен вид и „улиците във въздуха“. Вътрешно апартаментите са преконфигурирани, за да осигурят щедри отворени пространства с балкони. Засаждането на нови дървета и диви цветя помага да се омекооти сградата.

Раксал Ярд / Wrexall Yard, автор - Клементин Блейкмор Архитекти, Клементин Блейкмор Архитекти, Клиент Раксал Ярд „Раксал Ярд“ е предназначен за настаняване на хора с увреждания. Трансформирана е изоставена млечна ферма в Дорсет в обществено пространство, ваканционни имоти под наем и образователен малък двор. Обектът е достъпен чрез манипулация на озеленяването, като се избягва необходимостта от рампи и парапети. Красиво оформена дворна градина предоставя място за сядане на посетителите навън.

ЕВРОПЕЙСКИТЕ НАГРАДИ „МИС ВАН ДЕР РОЕ” И БЪЛГАРИЯ

Анета Василева

Анета Василева е архитект, критик и публицист. Тя е доктор по история и теория на архитектурата, специализира в областта на следвоенната архитектура и опазването на архитектурното наследство и преподава в катедра „История и теория на архитектурата” на УАСГ – София.

Член е на ИКОМОС България и ДОКОМОМО България, както и на Международния научен комитет за Образование и обучение на ДОКОМОМО International. Тя е съосновател на WhAT Association, ГРАДОСКОП и фондация „Ново архитектурно наследство”.

Архитектурата, казват, трябва да бъде адекватна на пространството и на времето си. В съвременния свят без отчетливи авторитети и йерархии, с все повече алтернативни медии, които нямат властта на традиционните печатни вестници и списания от 60-те и 70-те години на XX век, архитектурни форуми като Венецианското биенале, различните утвърдени архитектурни фестивали и особено архитектурните награди остават последните „институции” в архитектурния свят. Те са онези места, където архитектурата все още може официално и публично да концептуализира проблемите на деня, да изкаже мнението си по големите световни дебати и да се надява, че ще бъде чута не само от своята тясно специализирана общност.

В много държави браншови организации и групи институции поддържат регулярни местни национални награди: *DAM Preis für Architektur in Deutschland* на немския Архитектурен музей, наградите на Американския архитектурен институт (AIA), *Stirling Prize* на Британския кралски архитектурен институт (RIBA), *Grand prix national de l'architecture*, давана от френското Министерство на културата от 1975 г. Но ако

приемем архитектурните награди за посланици на архитектурната култура, то още по-голямо е значението на международните сред тях: *Aga Khan Award for Architecture*, която се дава от 1977 г. за архитектурни постижения в мюсюлманския свят от неправителствената организация *Aga Khan Trust for Culture*, *AIA Gold Medal* на AIA (от 1907 г.), *Royal Gold Medal* на RIBA (от 1848 г.) и разбира се, наградата „Прицкер”, която се дава от наследниците на американското семейство Прицкер от 1979 г. и в момента е най-голямото отличие в света на архитектурата.

В рамките на Европейския съюз обаче най-влиятелни за развитието на европейската архитектура вече 37 години са наградите, давани съвместно с испанската фондация „Мис ван дер Роe”.

Добрата европейска архитектура

Европейските награди „Мис ван дер Роe” са създадени през 1988 г., за да популяризират качествена европейска архитектура, да промотират архитектурните връзки между Европейския съюз и света, да градят общия свободен пазар и да подчертаят ролята на архитектурата за запазване многообразието на континента и едновременно с това за създаването на

една обща европейска култура. Това е най-престижната европейска награда за архитектура, в която право на участие имат всички страни членки на ЕС, както и всички страни, които са започнали преговори за членство. Раздава се на всеки две години от името на Европейската комисия, Европейския парламент и базираната в Барселона фондация „Мис ван дер Роe“ и представлява сложен, многоетапен процес на селекция, който протича най-общо по следния начин.

Първо фондацията събира номинации за всяка страна, предложени от съответните национални професионални и творчески архитектурни организации (за България от Съюза на архитектите в България и Камарата на архитектите в България), от група независими експерти и от консултативния комитет към наградата (в случай че организациите или експертите пропуснат някое много ярко архитектурно постижение да бъде номинирано). Обикновено са номинирани стотици проекти. След това международно жури избира 40 от тях за т.нар. „дълъг списък“. Месец по-късно излиза и „късият списък“ с 5 сгради финалисти, които журито обикаля, за да види на живо и да обяви окончателния победител в средата на годината. И така на всеки две години.

Един кратък поглед върху носителите на наградата „Мис ван дер Роe“ показва, че това без изключение са важни за развитието на обществото сгради, обикновено променящи по сериозен начин, при това за добро, публичната среда около себе си. За тези осемнайсет издания на наградата голямото отличие са получили летище, стадион, гара, библиотека, културен център, три арт музея, едно посолство, един покрит паркинг, една опера и две концертни зали, три реконструкции и два университета. Все обществени сгради и пространства с културна, комуникационна или образователна функция, нито една нова жилищна кооперация, нито една еднофамилна къща. Какво послание носи този избор?

Наградите като послание за архитектурни ценности

Първо, културата е важна. Например музиката. Сред победителите са станалата вече емблематична сграда на Норвежката национална опера и балет в Осло на *Snohetta* – получила наградата през 2009 г., културният център с концертна зала в Рейкявик на *Henning Larsen Architects, Studio Olafur Eliasson* и *Batterid architects*, награден през 2013 г. или новата филхармония в полския град Щечин с архитекти каталунското студио *Barozzi / Veiga*, отличена през 2015 г.

Но и изкуството е важно. Награди имат Музеят за съвременно изкуство в Брегенц на *Büro Peter Zumthor* (1998) или MUSAC (Музеят за съвременно изкуство в Леон, Испания, 2007).

Норвежка национална опера и балет в Осло на *Snohetta*, наградата за 2009 / *Norwegian National Opera and Ballet in Oslo, the 2009 award*

Културен център с концертна зала в Рейкявик, Студио Олафур Елиасон и Батерид архитекти 2013
Cultural center with concert hall in Reykjavik, Studio Olafur Eliasson u Batterid architects 2013

Филхармонията в Щечин, студио Barozzi / Veiga 2015
Szczecin Philharmonic, Barozzi / Veiga studio 2015

Национална библиотека на Франция в Париж, Доминик Перо, архитекти 1996 / *National Library of France in Paris, Dominique Perrault Architecte 1996*

Учебен павилион към Техническия университет в Брауншвайг, Германия, Густав Дюзинг и Бюро Хаке 2024
Educational pavilion at the Technical University of Braunschweig, Germany, Gustav Düsing u Büro Hacke 2024

Филиал на университета „Кингстън“ в Лондон,
Графтън Архитекти 2022 / Kingston University Town
House in London, Grafton Architects 2022

Новият музей в Берлин, Дейвид Чипърфийлд и Джулиан Харап Архитекти 2011 / The New Museum in Berlin,
David Chipperfield and Julian Harrap Architects 2011

Де Флат / Клайбург, Амстердам 2017
De Flat / Klaiburg, Amsterdam 2017

Гранд Парк, Бордо, Франция 2019
Grand Parc, Bordeaux, France 2019

Жилищна сграда „Жаклин“, „Аедес студио“ 2009
Residential building "Jacqueline", "Aedes Studio" 2009

Образованието също е изведено като водеща ценност и достойна арена за архитектурни експерименти. Една от първите награди „Мис ван дер Роє“, през 1996 г., получава сградата на новата Национална библиотека на Франция в Париж, изградена по проект на *Dominique Perrault Architecte* след спечелен голям международен конкурс през 80-те години на века. Конкурсът е важен сам по себе си и е организиран като част от мащабните културни инициативи на френския президент Франсоа Митеран. В последните две издания на наградите финалното отличие получават именно образователни сгради: учебен павилион към Техническият университет в Брауншвайг, Германия на *Gustav Dusing* и *Büro Hacke* (2024) и новата Town House на университета „Кингстън“ в Лондон на *Grafton Architects* (2022).

Особено важно послание дават наградените реконструкции – защото не по-малко важно е новата европейска архитектура да цени, пази и използва по съвременен начин наследената материална среда.

През 2011 г. наградата получава реконструкцията и реставрацията на Neues Museum в Берлин на *David Chipperfield Architects* и *Julian Harrap Architects*. „Новият“ Neues Museum е част от Острова на музеите в Берлин, завършен точно зад „стария“ Altes Museum през 1859 г. по поръчка на Фридрих Вилхелм III и по проект на придворния архитект Фридрих Щюлер. Целта е мястото да започне да се оформя като „светилище на изкуствата и науката“. За разлика от Altes Museum, бомбардировките през Втората световна война оставят Neues Museum в руини. В крайна сметка след няколко неуспешни опита за възстановяване сградата е изоставена.

През 1997 г. Чипърфийлд съвместно с реставратора Джулиан Харап печели международния конкурс за реконструкция на сградата. Основната цел на проекта победител е възстановяването на оригиналния обем и реставрацията на оцелелите след бомбардировките части от музея. В зависимост от типа и нивото на разрухата архитектите търсят индивидуално решение за всяко помещение. Воден от идеята, че оригиналната структура трябва да бъде подчертавана в нейния пространствен контекст и оригинална материалност, проектът отразява загубата, без да я имитира. Но и всички травматични следи са запазени – канелираните колони със следи от пожари, дупките от куршумите по тухлените стени...

След това две поредни години наградата „Мис ван дер Роє“ получават реконструкции на важна социална жилищна архитектура в Европа. През 2017 г. това е иновативната реновация на един от най-големите холандски блокове от 60-те години на XX век *De Flat / Kleiburg*, гигантска модернистична сграда от видум бетон, дълга

400 метра, с 500 апартамента. А през 2019 г. наградата беше дадена за забележителната трансформация на *Grand Parc Bordeaux* – 3 блока с общо 530 жилища в покрайнините на Бордо, построени в началото на 60-те години на миналия век и доскоро предвиждани за разрушаване. Там архитектите *Lacaton & Vassal architectes*, заедно с *Frédéric Druot Architecture* и *Christophe Hutin Architecture* разширяват апартаментите с нови балкони, зимни градини и по-големи стъклени витрини, освен общата подмяна на инсталации, нови изолации и асансьори в сградите. От една страна, зимните градини дават допълнителното усещане за полуоткрит двор като на еднофамилна къща, а от друга – много успешно се справят с презряването и охлаждането на фасадата като буфер. А за да бъде процесът бърз и икономичен, те са изпълнени от предварително произведени панелни модули.

Посланието е ясно: Европа има нужда от качествен масови жилища. Спомнете си сградите на следвоенната социална държава и мислете как да ги използваме, вместо да ги рушим.

Къде е България

България се появява на този общ европейски архитектурен хоризонт за пръв път през 2001, когато е номиниран Бизнес център „Прима“ на бул. „Цар Борис III“, София с архитект Владимир Михов. Тогава сградата не стига до дългия списък. Всъщност в досегашната история на българското участие на наградите „Мис ван дер Роє“ българска сграда е стигала до 40-ицата само веднъж, през 2009 г., с жилищната сграда „Жаклин“ на софийския булевард „България“, проектирана от „Аегес студио“.

През тези близо 25 години България е номинирала 13 офис сгради, 12 жилищни кооперации и блокове и 14 еднофамилни къщи, както и три хотела - все сгради, показващи силата на частния инвестиционен интерес в качествена архитектура, но не и на обществената - в публична среда.

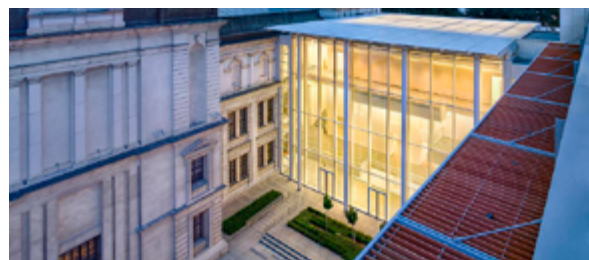
Едва през последните три издания, когато Камарата на архитектите в България като номинираща институция формализира своите предложения да бъдат сред носителите на българските архитектурни награди, получихме разнообразие от по-близки до европейските типологични фаворити. Например няколко сгради за култура: през 2019 г. „Магазия 1“ - културен център в преустроен склад на пристанището в Бургас на архитектите „ОББ Контролинг“ (Десислава Стоянова, Мариана Сърбова, Петя Танъмова) и „Триъгълната кула на Сердика“ - социализация на северната триъгълна кула на антична Сердика на архитектите „Ателие 3“ и „АДМ Студио“, през 2022 г. Реконструкция на Културен дом НХК в Бургас на „Студио Мото“ и през 2024 г. сградите за етнографски експозиции в културно-туристически комплекс „Ченге-

Реконструкция на Културен дом НХК, Бургас, Студио „Мото“ 2022 / Reconstruction of the Cultural Center, Burgas, Studio "Moto" 2022

Културно-туристически комплекс „Ченгене скеле“, Бургас, Студио „Мото“ 2024 / Cultural and Tourist Complex "Chengene Skele", Burgas, Studio "Moto" 2024

*НХГ „Квадрат 500“, София, арх. Янко Апостолов 2015
NAG "Square 500", Sofia, arch. Y. Apostolov 2015*

*Зала на Първа езикова гимназия, Варна, „Е-Арх“
Hall of the First Language High School, Varna, "E-Arch"
studio 2022*

*„Карин дом“, Варна, „unas“ студио 2024
"Karin Dom", Varna, "unas" studio 2024*

не скеле”, отново в Бургас, отново на „Студио Мото”. Нямаше как да не бъде номинирана и новата сграда на Националната художествена галерия „Квадрат 500” в София на архитект Янко Апостолов през 2015 г. И горе-долу готук спират българските номинации в областта на културата.

Отново едва през последните две-три издания на наградите „Мис ван дер Рое” България участва с образователни сгради или такива със социално значение: проект за реновиране на залата на училище „Св. св. Кирил и Методий”, Свети Влас от стандартно в алтернативно учебно пространство на архитектурите от студио „Think Forward” (през 2019 г.), нова Зала за културни събития към Първа езикова гимназия във Варна на *E-Arch Studio* (през 2022 г.) и Карин дом във Варна на *unas studio* (през 2024 г.).

И през 2024 г., за съжаление, и за пореден път нито една от българските номинации не успя да пробие дори до дългия списък с първите 40 селектирани сгради. Въпросът е защо се получава така вече 25 години (с едно-единствено изключение през 2009 г., което освен това е успяло да стигне едва до „дългия списък” от 40 проекта след първа селекция)? Дали защото адекватна на европейското ниво архитектура в България

изобщо липсва, или причините са по-комплексни?

Вече стана ясно, че качествена архитектура у нас не липсва. Но тя е малка, обикновено частна и обикновено не успява да промени качествено средата наоколо. Качествените големи публични проекти у нас по правило са малко по ред причини - липса на добри конкурсни практики, изразходване на огромна част от публичните средства за архитектура и строителство чрез обществени поръчки за инженеринг (вместо след архитектурен конкурс), липса на достъп на качествените архитектурни бюра до значими публични проекти, липса изобщо на идеи и властови намерения за смели обществени архитектурни проекти.

Но не е само това. Гледайки назад списъка с победителите в наградите „Мис ван дер Рое”, човек усеща физически духа на времето - еуфорията на големите културни проекти преди петнайсет или двайсет години, нуждата от качествени масови и социални жилища в Европа днес или важността на образованието и на качествените реконструкции и реставрации. Въпросът не е да проектираме и строим „като за награда”. Въпросът е да вървим с духа на времето. Иначе шансовете ни да спечелим наградата „Мис ван дер Рое” в обозримо бъдеще, уви, рязко намаляват.

THE EUROPEAN “MIES VAN DER ROHE” AWARDS AND BULGARIA

Assoc. Prof. Arch. Aneta Vasileva, Ph.D.

The European Mies van der Rohe Awards were established in 1988 to promote quality European architecture and to highlight its role in preserving the diversity of the continent and in creating a common European culture. This is the most prestigious European architecture award, in which all EU member states, as well as all countries that have started membership negotiations, have the right to participate.

This text takes a brief look at the winners of the award over the years, searches for the messages that the winners send and positions Bulgaria with its participation from 2001 to today in this current European context.

БИЕНАЛЕ ВЪВ ВЕНЕЦИЯ – ИСТОРИЯ

Евгения Кукушева

На 19 април 1893 г. Венецианският градски съвет, за да отпразнува сребърната годишнина на крал Умберто I и Маргарита Савойска, приема резолюция, с която организира национално изложение на италианското изкуство (Esposizione biennale artistica nazionale). Първата международна художествена изложба на град Венеция е първото издание на биеналето, проведено в Джардини. Кралят и кралицата го откриват на 30 април 1895 г. Посетено е от около 224 000 души.

В началото на XX в. събитието се превръща в международно. От 1907 г. на Белгия (1907), Унгария (1909), Германия (1909), Великобритания (1909), Франция (1912), Русия (1914) и Италия е позволено да построят свои национални павилиони.

През 1930 г., с кралски декрет № 33 от 13-01-1930, биеналето е преобразувано в автономна институция. Създадени са три изцяло нови събития - Биенале Музика през 1930 г., Филмовият фестивал – 1932 г. и Биенале Театър през 1934 г.

От 1938 г. се присъжда Гран При (Голямата награда).

По време на Втората световна война дейността на биеналето е прекъсната, като изданието от 1942 г. е последно. Филмовият фестивал се възобновява през 1946 г., музикалният

и театралният фестивал – през 1947 г., а художествената изложба – през 1948 г.

През 1972 г. за първи път биеналето има тема, наречена „Творба или поведение“ („Opera o comportamento“).

През 1978 г. е заложен принципът всеки от художествените сектори да има постоянен директор, който да организира дейността му.

През 1980 г. е създадена секция „Архитектура“. Ръководителят Паоло Портогези – италиански архитект, теоретик, историк, професор по архитектура в университета „Сапиенца“ в Рим, декан на факултета по архитектура в университета „Plitescnico di Milano“ и главен редактор на списание „Controspazio“, отваря Corderie dell'Arsenale за публика за първи път.

До 2019 г. Биеналето на архитектурата (La Biennale d'Architettura di Venezia) се провежда в четни години. След пандемията от COVID-19 е в нечетни (2021, 2023). Подобно на Биеналето на изкуствата, изложбата се състои от основна изложба в залите на Арсенала и на национални изложби, провеждани в павилионите на градините на Арсенала и на биеналето.

Източник: *La Biennale di Venezia – From the beginnings until the Second World War*
<https://www.labiennale.org/en/architecture/2025>

БЪЛГАРСКОТО УЧАСТИЕ НА ВЕНЕЦИАНСКОТО АРХИТЕКТУРНО БИЕНАЛЕ 2025

Мартин Христов

Мартин Христов е архитект с дългогодишна практика. През 2001 г. заедно с арх. Галина Балева основават архитектурно студио Е-АРХ, което с годините става едно от водещите архитектурни студиа в България с дългогодишен национален и международен опит и проекти, наградени с множество отличия.

От 2016 до 2025 г. арх. Мартин Христов е зам.-председател на Камара на архитектите в България.

Подготовката за третото участие на България в Архитектурното биенале във Венеция премина сравнително гладко, въпреки отделни предизвикателства. Темата на изложбата - „Интелигентност. Естествена. Изкуствена. Колективна“ - беше обявена на 7 май 2024 г., а решението за българско участие бе взето на 21 август същата година от служебното правителство с министър на културата Найден Тодоров.

Реалната организация обаче беше поета от редовния кабинет, като министър Мариан Бачев лично откри българския павилион във Венеция.

Фактът, че за втори пореден път комисар беше арх. Александър Стайнов, държавен експерт към Министерството на културата, осигури необходимата приемственост и значително улесни протичането на всички организационни етапи.

1. Консултативният съвет

Сериозна роля в процеса изигра новият консултативен съвет към комисаря, който се утвърди като ефективно действащ

орган още при завръщането на България на Архитектурното биенале във Венеция през 2023 г. Тогава съветът участва активно във всички етапи на подготовката – от изготвянето на статута и избора на изложбено пространство до организацията на конкурса и участие дори в част от логистиката на самата инсталация. Голямата мотивация на членовете му доведе до успех в условията на изключително кратки срокове – само 21 дни за избор на пространство и организация на конкурс.

Камарата и Съюзът на архитектите в България преизбра голяма част от състава на съвета от предходното издание. От страна на КАБ продължих да участвам аз – арх. Мартин Христов – заедно с арх. Здравко Кузманов и адв. Емилия Ушакова, като към нас се присъедини арх. Нина Танчева. САБ запази арх. Ивайло Петков и арх. Иван Колев, а нови членове станаха арх. Илиян Николов и арх. Белин Моллов. Арх. Мартин Микуш този път не участваше официално, но остана активно ангажиран с каузата.

Работата на новия съвет беше далеч по-спокойна. Направи се анализ на възникналите затруднения и се предложиха няколко промени

*Министърът на културата – Мариан Бачев и арх. Ясен Марков
The Minister of Culture – Marian Bachev and arch. Yassen Markov*

в правилата. Най-съществената от тях беше въвеждането на възможност за провеждане на интервюта с номинираните екипи. Тази мярка се доказа като полезна част от процеса.

2. Конкурс за куратор

Процедурата стартира с избора на жури, в което участваха председателят на КАБ арх. Владимир Милков, арх. Петър Торнъов (носител на наградата от „Българските архитектурни награди“), изкуствоведът Весела Ножарова (с опит от Биеналето за изкуства), арх. Тодор Обрешков (двукратен победител в „Българските архитектурни награди“ и член на управителния съвет на САБ), арх. Атанас Ковачев (член на контролния съвет на САБ) и арх. Борис Тикварски (куратор на Българския павилион през 2023 г.).

Конкурсът беше обявен на 11 октомври 2024 г. чрез сайт, създаден от КАБ – РК София-град. Подгледени бяха 17 проекта, като процедурата се проведе в два етапа – първоначална селекция и последващи интервюта с 5 номинирани екипи. Победител с пълно мнозинство стана проектът „Псевдоприрода“ на арх. Ясен Марков, който впечатли с подход, съчетаващ ясна

идея с детайлно разработена комуникационна стратегия и съпътстваща програма от събития.

Откриване и международно признание

Павилионът беше открит на 9 май 2025 г. в Sala Tiziano от министъра на културата Мариан Бачев и заместник-министър доц. Тодор Чобанов. Проектът беше високо оценен в международната преса - включен в селекцията на Architizer за петте най-добри национални павилиона, поставен на първо място в класацията на Parametric Architecture и представен със самостоятелна публикация от популярната платформа ArchDaily.

Анализ и изводи

Организацията на третото участие на България вече стъпва на натрупан практически опит. Въпреки това бяха отчетени почти двойно по-малко подгледени проектни предложения в сравнение с предходното издание. Причините трудно могат да се сведат единствено до комуникационен дефицит или кратки срокове - и двете бяха значително подобрени, макар че винаги има място за развитие.

Псевдоприрода – интерьер / Pseudonature – interior

Псевдоприрода – изложбена зала / Pseudonature – exhibition hall

Тепърва предстои по-задълбочен анализ, но една от възможните причини може да се крие в сравнително ниския бюджет за реализация на инсталацията. Последните ни участия успяваха да компенсират този недостатък с оригинални идеи и висока лична ангажираност от страна на екипите. Въпреки това при по-адекватно финансиране мащабът на проектите и възможностите за работа с иновативни материали и технологии биха били значително по-широки.

КАБ запази традицията да номинира за член на журито носител на „Българските архитектурни награди“. Така се утвърждава добра практика, която гарантира прозрачност при избора на личности с актуални творчески постижения и изпраща ясен сигнал за независимостта на журито. Опитът показва, че именно тези членове се отличават с висока активност и ангажираност в процеса на оценяване.

Срокът от два месеца за подготовка на проектните предложения беше реалистичен за участниците. В бъдеще обаче може да се последва примерът на други държави, които обявяват националните конкурси още в началото на предходната година. Това би осигурило повече време за разработка на проектите, за целенасочена комуникация и за набиране на допълнително финансиране чрез спонсорство и партньорства.

3. Локацията на павилиона

Настоящата локация - Sala Tiziano - се утвърди като българско пространство благодарение на трите успешни участия в Биеналето за архитектура и изкуства. Разположена на главния остров, в близост до ключови музеи и изложбени зали, тя разполага с вътрешен двор, добри технически параметри и потенциал за разнообразни творчески решения. Пространството е собственост на централна институция, която предлага дългосрочни и устойчиви условия. Въпреки това към момента на написване на текста договорът за бъдещо използване все още не е подновен, което създава несигурност за следващите издания. Няма информация и за търсене на по-подходящ адрес от страна на отговорните институции. Връщането към модел на наемане на пространства от година на година би било значителна стъпка назад.

4. Защо не сме в Arsenale или Giardini?

Основните зони на биеналето – Giardini и Arsenale – са безспорно най-посещаваните и медийно отразявани. България обаче никога не е имала собствен павилион в Giardini – там се намират исторически павилиони, предоставени на

страните още в първата половина на XX век. Липсата на постоянен терен и късното заявяване на интерес за включване на България в биеналето след 1989 г. правят тази перспектива малко вероятна без сериозна държавна намеса. От КАБ проучвахме възможността за наемане на място в Arsenale при организациите през 2020 и 2023 г., но от Фондация „Биенале“ първоначално отговориха, че е прекалено рано да се ангажира пространство, а впоследствие – че всички места вече са заети. Изводът е, че ако страната ни иска да се позиционира в тези зони, се изискват **бързи реакции и дипломатическа активност от по-високо ниво**, каквато браншовите организации не могат да осъществят сами.

5. Посоки за бъдещето

Ключът към бъдещи успешни участия остава в провеждането на открит конкурс, жури с актуален творчески профил и осигуряване на адекватен бюджет за реализация на инсталацията.

Спонсорството е възможна алтернатива за допълнително финансиране, но за да бъде ефективно, конкурсната процедура трябва да започва значително по-рано. Това би осигурило достатъчно време за организиране на целенасочена кампания за набиране на средства и изграждане на стратегически партньорства.

Включването на изкуствовед в състава на журито беше оценено от останалите участници като полезно за по-внимателната и многопластова преценка на проектите. В бъдеще може да се обмисли разширяване на журито с представители от други професионални области, свързани с тематиката на биеналето. Наред със специалисти по изкуство и кураторски практики в процеса биха могли да се включат и експерти по социални и хуманитарни науки – например социолози, антрополози и общественици, които имат пряко отношение към съвременните обществени процеси.

Задължително трябва да се запази практиката в журито да участват архитекти с актуални творчески постижения, награди и международни публикации. Професионализмът на журито е гаранция за силно българско участие и в бъдеще.

Последните три издания на българския павилион показаха, че българските творци са напълно способни да бъдат активна част от световния архитектурен разговор. Въпросът оттук нататък е дали тази способност ще бъде подкрепена с дългосрочна ангажираност от страна на държавата и професионалната общност.

Псевдоприрода - машина за сняг и слънчеви панели /Вътрешен двор
Pseudonature - snow machine and solar panels /courtyard/

BULGARIAN PARTICIPATION IN THE VENICE ARCHITECTURE BIENNALE 2025

arch. Martin Hristov

Bulgaria's third participation in the Venice Architecture Biennale was successfully organized under the theme "Intelligence. Natural. Artificial. Collective." Despite administrative changes and budget constraints, continuity in leadership — notably through Commissioner Arch. Alexander Staynov — ensured smooth execution. A newly formed advisory council played a key role, introducing important improvements to the curator selection process, including candidate interviews.

A national open call launched on 11 October 2024 attracted 17 proposals, judged by a multidisciplinary jury. The winning project, "Pseudonature" by Arch. Yassen Markov, stood out for its strong concept and communication strategy. Opened on 9 May 2025 in Sala Tiziano by the Minister of Culture Marian Bachev, the Bulgarian Pavilion received international recognition, ranking among the top pavilions by Architizer, ArchDaily, and Parametric Architecture, and drawing over 20,000 visitors.

The experience highlights the importance of early planning, adequate installation budgets, open competitions, and diverse juries. While Sala Tiziano has proven to be a successful venue, long-term security remains uncertain. Future ambitions include positioning Bulgaria within the Biennale's main zones (Arsenale/Giardini), which will require faster institutional action and strategic sponsorship.

НАГРАДАТА „ПРИЦКЕР“

Евгения Кукушева

Наградата Pritzker е международна награда, която се връчва ежегодно от фондация „Hyatt“ за принос в архитектурата. Смятана е за един от най-престижните световни призове в тази област. Присъжда се на жив архитект или архитекти, но не на фирма, чиито построени творби са комбинация от талант, визия и отдаденост, довели до последователен и значителен принос за човечеството и застроената среда. С нея се отдава заслужена почит към цялостния професионален път на проектантите.

Основана е през 1979 г. от Джей А. Прицкер и Синди Прицкер от Чикаго, които вярват, че една значима награда би насърчила и стимулирала не само по-голяма обществена информираност за сградите, но и би вдъхновила по-голяма креативност в архитектурната професия, отчитайки, че построеното има реално влияние върху живота на хората. Най-големият им син Том Прицкер – сега президент на фондация „Hyatt“, казва: „Като родени чикагци, не е изненадващо, че нашето семейство е било силно заинтересувано от архитектурата, живеейки в родното място на небостъргача, град, пълен със сгради, проектирани от легенди като Луис Съливан, Франк Лойд Райт, Мис ван дер Рое и много други“.

Номинации за наградата се приемат в международен план от хора от различни области, които имат познания и интерес към развитието на великата архитектура. Изпълнителният директор активно търси предложения от бивши наградени, архитекти, академици, критици, политици, професионалисти, занимаващи се с културни начинания, и хора от различни области, които имат опит и интерес в областта.

Освен това всеки лицензиран архитект може да определи кандидата за разглеждане от журито, кореспондирайки с изпълнителния директор. Предложения се приемат до 1 ноември всяка година. Номинации, които не доведат до награда, се пренасят автоматично за следващата година. Журито обикновено провежда обсъждания в началото на календарната година, а победителят се обявява през пролетта.

Независимото жури от около осем души, съставено от критици, практикуващи архитекти и меценати на изкуствата взема решение за победителя. Членовете му биват канени да стават

част от него без предварително определени условия. Те могат да се оттеглят когато пожелаят. Забележителни негови представители са Дж. Картър Браун, бивш директор на Националната художествена галерия във Вашингтон; италианският бизнесмен Джовани Анели; архитектурният критик Ага Луиз Хакстел; изкуствоведът Кенет Кларк; и доказани архитекти като Филип Джонсън (първият получател на наградата), Маки Фумихико, Франк О. Гери и Сезар Пели. Част от процеса на обсъждане е посещаването на сградите, които се предлагат за наградата, от членовете на журито. Работата на терен е с особено положителен аспект за избиране на първопремирания обект и отличава процеса на журиране от другите награди, при които се разчита на снимки.

Създателите на приза го финансират като фондация чрез семейния си бизнес Hyatt Corporation. Много от процедурите са моделирани по подобие на Нобеловата награда. До 1987 г. лауреатите получаваха грант от 100 000 долара, официален сертификат и скулптура на Хенри Мур. След тази година тя е заменена с бронзов медалон, който е базиран на проекти на известния чикагски архитект, общопризнат за баща на небостъргача - Луис Съливан. От едната страна е името на наградата. На обратната страна са изписани три думи: „твърдост, удобство и наслада“, напомнящи за основните принципи на архитектурата на римския архитект Витрувий: *firmitas, utilitas, venustas*.

Официалната церемония по връчване на наградата се провежда обикновено през май на архитектурно изявено място по света. Изборът му подчертава значението на застроената среда, като същевременно осигурява уникална обстановка. Събитието се мести всяка година, отдавайки почит на архитектурата от други епохи и/или произведения на предишни лауреати.

Тъй като участниците в официалното тържество са ограничени, от 2020 г. насам се създават специални видеоклипове от церемонията, за да се позволи на неограничена международна аудитория да участва в нея, като гледа пълните изказвания и допълнителни мнения от предишни лауреати и журито.

Източник: <https://www.archdesign.info/награда-прицкер>

ЛАУРЕАТИ

1979 „Стъклената къща“, Ню Канаан, Кънектикът, арх. Филип Джонсън, фото Ричард Пейн / Glass House, New Canaan, Connecticut, arch. Philip Johnson, photo by Richard Payne

1980 Блок „Сан Кристобал“, Мексико Сити, Мексико, арх. Луис Бараган / Cuadra San Cristobal, Mexico City, Mexico, arch. Luis Barragan

1982 Централна на фондация „Форд“, Ню Йорк, Ню Йорк, арх. К. Роше / Ford Foundation Headquarters, New York, New York, arch. K. Roche

1984 Къща „Смит“, Дариен, Кънектикът, арх. Ричард Майер, фото Скот Франсис / Smith House, Darien, Connecticut, copyright Scott Frances, arch. Richard Meyer

1985 Музей „Абтайберг Мьонхенгладбах“, Мьонхенгладбах, Германия, арх. Х. Холейн, фото Фр. Хубман / Museum Abteiberg Moenchengladbach, Moenchengladbach, Germany, arch. H. Hollein, photo by F. Hubman

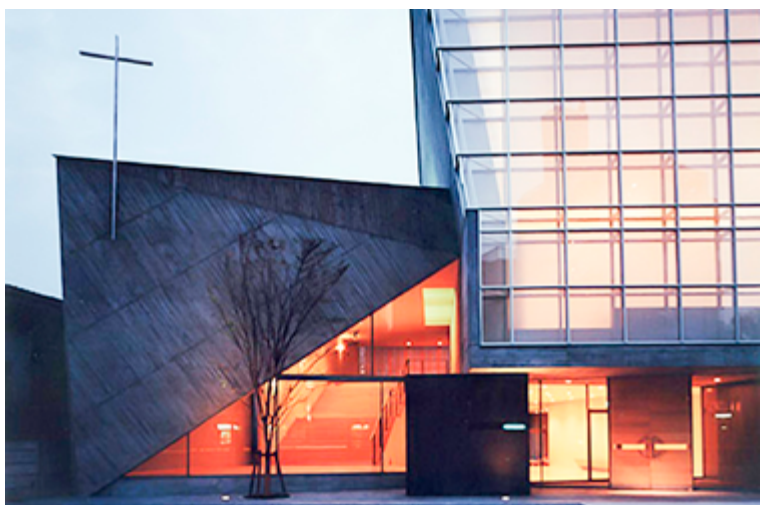
1987 „Мемориален музей на мира“ в Хирошима, Хирошима, Япония, арх. Кензо Танге, фото Хартмут Полинг / Hiroshima Peace Memorial Museum, Hiroshima, Japan, arch. Kenzo Tange, photo by Hartmut pohling

1988 Художествена галерия „Олбрайт Нокс“, Бъфало, Ню Йорк, арх. Г. Буншафт, фото Езра Столър / Albright Knox Art Gallery, Buffalo, new York, arch. G. Bunshaft, photo by Ezra Stoller

1989 Калифорнийски аерокосмически музей, Лос Анджелис, Калифорния, арх. Фр. Гери, фото М. Моран / California Aerospace Museum, Los Angeles, California, arch. F. Gehry, photo by M. Moran

1993 Токийска църква на Христос, Токио, Япония, арх. Ф. Маки
Tokyo Church of Christ, Tokyo, Japan, arch. F. Maki

1994 Град на музиката, Париж, Франция, арх. Кристиан де Портзампарк, фото Н. Борел / Cite de la Musique, Paris, France, photo by Nicolas Borel, arch. Christian de Portzamparc

1997 Вила „Нордик“, Норкьопинг, Швеция, арх. Свере Фен
Nordic Villa, Norrköping, Sweden, arch. Sverre Fen

1998 Ренцо Пиано - Музей на колекцията „Менил“, Хюстън, Тексас, арх. Ренцо Пиано, фото Хики и Робъртсън
The Menil Collection Museum, Houston, Texas, photo by Hickey and Robertson, arch. Renzo Piano

ЛАУРЕАТИ

2002 Готова къща, Нов Южен Уелс, Австралия, арх. Глен Мъркут,
фото Райнер Блунк / Done House, New South Wales, Australia, arch.
Glenn Murcutt, photo by Reiner Blunck

2003 Кан Лис, Майорка, Испания, арх. Джон Утзън, фото Флеминг
Бо Андерсен / Can Lis, Mallorca, Spain, arch. John Utzen, photo by
Flemming Bo Andersen

2004 Пожарна станция „Витра“, Вайл на Рейн, Германия, арх. Заха
Хагуг / Vitra Fire Station, Weil an Rhein, Germany, arch. Zaha
Hagug

2005 Гимназия „Даймънд Ранч“, Помона, Калифорния, арх. Т. Майне
Diamond Ranch High School, Pomona, California, arch. Tom Mayne

2007 Център „Помпиду“, Париж, Франция, арх. Ричард
Роджърс, фото Уджсукиса Кидо / Centre Pompidou, Paris,
France, arch. Richard Rogers, photo by Udjshisa Kida

2010 О-Музей, Нагано, Япония, арх. Казиро Седжима и арх. Р. Ниши-
зава, фото Хисао Сузуки / O-Museum, Nagano, Japan, arch. Casio
Sejima and arch. Ryue Nishizawa, photo by Hisao Suzuki

2011 Къща в Кашкайш, Кашкайш, Португалия, арх. Е. Сото де Мура, фото Л. Ферейра Алвес / House in Cascais, Cascais, Portugal, arch. Eduardo Soto de Moura, photo by Luis Ferreira Alves

2012 Библиотека на Колеж „Уенженг“, Сунжоу, Китай, арх. Уанг Шу, фото Лу Уеню / Library of Wenzheng College, Suzhou, China, arch. Wang Shu, photo by Lu Wenyu

2014 Катедрала „Cardboard“, Крайстчърч, Нова Зеландия, арх. Ш. Бан, фото С. Гуденъф/Cardboard Cathedral, Christchurch, New Zealand, arch. Shigeru Ban, photo by Stephen Goodenough

2022 Докторска къща „Лео“, арх. Фр. Кере, фото Х. Хераис Lǎo Doctors' Housing, arch. Francis Kere, photo Jaime Herraiz

2023 Музей на реката и гребането, арх. Д. Чипърфийлд, фото Р. Брайънт / River and Rowing Museum, arch. D. Chipperfield, photo Richard Bryant

2025 Музей на каменните скулптури в Луеюан, арх. Лиу Дзякун, фото Би Къджуан / Luyeyuan Stone Sculpture Art Museum, arch. Liu Jiakun, photo Bi Kejian

Носители на наградата „Пritzker“

1979 Филип Джонсън - „Съвкупената къща“, Ню Канаан, Кънектикут
1980 Луис Бараган - Блок „Сан Кристобал“, Мексико Сити, Мексико
1981 Джеймс Стърлинг - Университет „Сейнт Анджелс“, Файф, Великобритания
1982 Кевин Роше - Централна на фондация „Форд“, Ню Йорк, Ню Йорк
1983 Яу Мин Пей - Национален център за атмосферни изследвания, Боулдър, Колорадо
1984 Ричард Майер - Къща „Смит“, Дариен, Кънектикут
1985 Ханс Холейн - Музей „Алтайберг Мюнхенгладбах“, Мюнхенгладбах, Германия
1986 Готфрид Бом - Кметство, Бенсбергер, Германия
1987 Кензо Танге - „Мемориален музей на мира“ в Хирошима, Хирошима, Япония
1988 Оскар Нимайер - Конгресна офис сграда, Бразилия, Бразилия
1988 Гордън Буншафт - Художествена галерия „Олбрайт Нокс“, Бъфало, Ню Йорк
1989 Франк Гери - Калифорнийски аерокосмически музей, Лос Анджелис, Калифорния
1990 Алдо Роси - Гробище „Сан Каталдо“, Могена, Италия
1991 Робърт Вентури - Къща „Вана Вентури“, Филаделфия, Пенсилвания
1992 Алваро Сиза - Чайна на Боа Нова, Матузинюш, Португалия
1993 Фумихико Маки - Токийска църква на Христос, Токио, Япония
1994 Кристиан де Портзампарк - Град на музиката, Париж, Франция
1995 Тадао Андо - Църква на водата, Хокайдо, Япония
1996 Рафаел Монео - Градски площад „Логроньо“, Логроньо, Испания
1997 Свере Фен - Вила „Нордик“, Норкълунг, Швеция
1998 Ренцо Пиано - Музей на колекцията „Менил“, Хюстън, Тексас
1999 Норман Фостър - Райхстагът, Берлин, Германия
2000 Рем Колхас - Нидерландски танцов театър, Хаза, Нидерландия

2001 Жак Херцог, Пиер де Меурон - Танцов театър „Лабан“, Лондон, Великобритания
2002 Глен Мъркум - Готова къща, Нов Южен Уелс, Австралия
2003 Джон Утзън - Кан Лис, Майорка, Испания
2004 Заха Хадид - Пожарна станция „Витра“, Вайл на Рейн, Германия
2005 Том Майне - Гимназия „Даймънд Ранч“, Помона, Калифорния
2006 Пауло Мендес де Роча - Атлетически клуб „Паулистано“, Сао Пауло, Бразилия, снимка от Хосе Москарду
2007 Ричард Роджърс - Център Помпиду, Париж, Франция
2008 Жан Новел - Музей на Ке Бранли, Париж, Франция
2009 Петер Зумтор - Защитен корпус за римски разкопки, Кур, Швейцария
2010 Казиро Седжима, Риче Нишизава - О-Музей, Нагано, Япония
2011 Едуардо Сото де Мура - Къща в Кашкайш, Кашкайш, Португалия
2012 Уанг Шу - Библиотека на Колеж „Уенженг“, Суджоу, Китай
2013 Тойо Ито - Сребърна колиба /къща/, Токио, Япония
2014 Шигеру Бан - катедрала Cardboard, Крайстчърч, Нова Зеландия
2015 Фрей Отто - Дипломатически клуб „Харт“, Рияд, Саудитска Арабия
2016 Алехандро Аравена - Център за иновации „Анаклето Анжелини“, Сантяго, Чили
2017 Рафаел Аранда, Карме Пизем и Рамон Вилалта - Винарна „Бел-Лок“, Паламос, Испания
2018 Балкришна Доши - „Премабхай Хайи“, Ахмедабад, Индия
2019 Арата Исоаки - Префектурна библиотека „Оита“
2020 Ивон Фарел, Шели Макнамара - Училище по икономика и политически науки, Лондон
2021 Ан Лакатон и Жан-Филип Васал - Къща „Лапан“
2022 Франсис Кере - Докторска къща „Лео“
2023 Дейвид Чипърфийлд - Музей на реката и гребането
2024 Рикен Ямамото - БЕСЕДКА
2025 Лиу Дзякун - Музей на каменните скулптури в Луеюан

THE “PRITZKER” PRIZE

Arch. Evgenia Kukusheva

The Pritzker Prize is an international award presented annually by the Hyatt Foundation for contributions to architecture. It was founded in 1979 by J. A. Pritzker and Cindy Pritzker of Chicago. It is considered one of the world's most prestigious prizes in the field. It is awarded to a living architect or architects, but not to a firm, whose built works are a combination of talent, vision, and dedication that has resulted in a consistent and significant contribution to humanity and the built environment. It pays tribute to the entire professional career of the designers.

Nominations for the award are accepted internationally from people from various fields who have knowledge and interest in the development of great architecture.

An independent jury of about eight people, composed of critics, practicing architects and patrons of the arts, decides on the winner.

The official award ceremony is usually held in May at an architecturally prominent location around the world.

Since 2020, special videos of the ceremony have been created to allow an unlimited international audience to participate.

НАГРАДИ НА ARCHITIZER A+

Евгения Кукушева

Искаме да създадем диалог за това накъде се движи архитектурата. Постоянно питаме себе си „Това, което правим през този живот, част от решението или част от проблема е?“

Мишел Ройкинг, основател на Rojkind Arquitectos

Architizer A+ е най-големият конкурс за награди, фокусиран върху популяризирането на най-добрата архитектура и обществени и частни пространства за годината. Неговата мисия е да поощрява оценяването на смислената архитектура по света и да дава изява на онези дизайнери, които са част от създаването на впечатляващи сгради. Наградите представят тяхната работа на международната сцена пред глобална аудитория от над 400 милиона.

A+Awards е най-голямата онлайн общност от архитекти на Земята. Но наградите са по-големи от тази общност. Заявките се оценяват от Академията от 250+ членове на журито. То се състои от лидери, оформящи активно света, в който живеем, представяйки търсен сегмент от професионалисти, работещи в дизайна, включително изтъкнати „светила от разнообразни области като мода, периодичен печат, продуктов дизайн, развитие на недвижими имоти и техника. Финалистите и победителите представят работата си пред тях и получават признание като най-влиятелните визионери на годината онлайн и в печатни издания. Шумът е огромен.

Процесът на оценяване в A+Awards е предназначен да отразява многостранните качества на архитектурата. Журито прави избора си въз основа на функционални и естетически качества, както и тяхната иновативност и потенциал за дълготрайност, въпреки че от следните критерии.

Форма

Формата е видимата конфигурация на проекта. Журито преценява как изградената форма проявява заявеното намерение чрез новаторска материалност, формообразуване, пространствена организация, детайли и т.н. Формата на проекта трябва да има връзка със заобикалящата среда, потребителите и обществеността като цяло. Не е достатъчно да е красива. Тя трябва да бъде контекстуална. Трябва да бъде разпознаваема и уместна.

Функция

Функцията се отнася до постигане на целта, за която е предназначен проектът, включително за неговия клиент, потребители и обществеността като цяло. Това често е сложен и дълъг списък от изисквания, които могат да варират от прости (подслон) до комплексни (специални социални взаимодействия, практики за устойчивост). Четейки описанието на проекта, журито отдава предпочитание на тези разработки, които надхвърлят програмните, екологичните или организационните цели.

Иновация

Архитектурата е насочена към бъдещето, област, която трябва да приеме новите технологии и променящите се социални и демографски тенденции. Проекти, които възприемат нов подход, работят за подобряване на съществуващите практики и прокарват нови материални и концептуални граници, се считат за най-иновативни.

Въздействие

В лицето на безпрецедентни глобални предизвикателства въздействието на застроената среда е по-решаващо от всякога. Проекти, които дават приоритет на здравето и благосъ-

ЛАУРЕАТИ

Преустройство на офис сграда в Южен Ламар, проект – Чиоко дизайн / office building renovation in South Lamar, project – Chioco Design

Многофункционална сграда „Арена Скрапан“, Стокхолм, проект – Канози Архитекти / multifunctional building "Arena Skrapan", Stockholm, project – Kanozi Architecter

Централата на EMIT, Уайоминг, проект – CLB Архитекти
EMIT Headquarters, Wyoming, project – CLB Architects

Библиотека „Авангард“, Хуейджжоу, проект – Cloud Ocean Design Co
LIBRAIRIE AVANT-GARD, Huizhou, project – Cloud Ocean Design Co

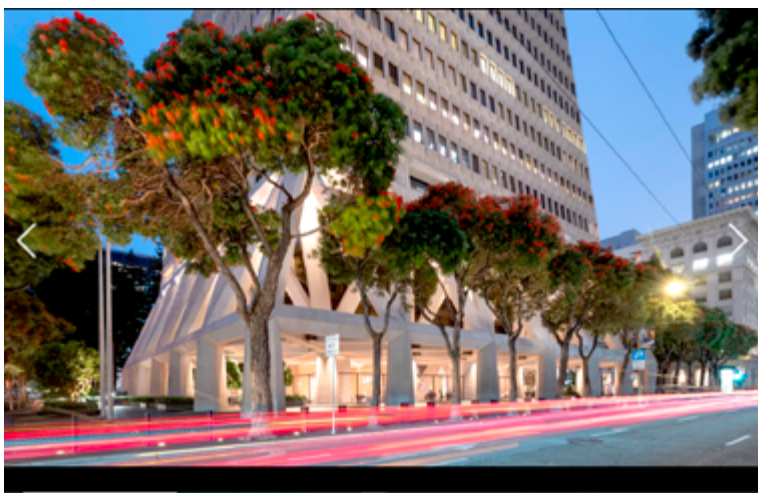
Търговски комплекс NOYARD в Хайкоу, проект – Даджоу и сътрудници / NOYARD Commercial Complex in Haikou, project – Dazhou And Associates

Културен и смесен център Шен Нонг Ши, проект – broborus_studioLab / Shen Nong Shi Cultural and Mixed Use Center, project – broborus_studioLab

*Библиотека В Тиендзин, проект – X+LIVING
Tianjin Zhongshuge, project – X+LIVING*

*Трансамерикански пирамиден център, Сан Франциско,
проект – Фостър и Партньори / Transamerica Pyramid Center,
San Francisco, project – Foster + Partners*

*Дестилерия за спиртни напитки „Вирунга Маунтин“, Руанда,
проект – BE_Design / Virunga Mountain Spirits Distillery, Rwanda,
project – BE_Design*

*Международен кампус за научноизследователска дейност
В новата медицина, проект – Voice / Architecture Lab (VAL)
International New Medicine R&D Service Campus Phase, project – VAL*

*Щабът на „Скайлаб“, Портланд, проект – Скайлаб
Skylab HQ, Portland, project – Skylab*

*HOPS*ON Пекин, проект – RSP Архитекти, проектанти и
инженери / HOPS*ON Beijing, project – RSP Architects Planners &
Engineers*

21. Век Сейнт Луис – реставрация многофункционална сграда, проект – Хъфт
21c St. Louis – restoration of a multifunctional building , project – Huft

стоянието на хората и околната среда като цяло, са най-въздействащи.

Въздействието може да бъде измерено по множество начини, включително екологични, материални, социални и професионални. Потенциалът за положителна промяна е важно постижение на проекта. Взема се под внимание както краткосрочното, незабавно въздействие, така и дългосрочното, бъдещо въздействие.

Устойчивост

Дизайнерската и строителната индустрия са източник на почти 40% от въглеродните емисии в целия свят. Въпреки че повечето архитекти са съгласни, че трябва да се работи за по-трайни строителни практики, предизвикателство е да се осигури универсална мярка за устойчивост на архитектурата в световен мащаб. Има много начини, по кои-

то една сграда може да се счита за „зелена и широк набор от дефиниции за „устойчив дизайн“ в зависимост от множество фактори, включително география, разпоредби на националните и местните власти, локален климат и характеристики на околната среда, социално-икономическа, общностна култура и др. Наградите за устойчивост се стремят да отличат архитектурни и дизайнерски фирми, които активно работят за по-устойчива застроена среда, независимо къде са базирани и какви предизвикателства или възможности са присъщи на всеки проект. Предпочитат се проекти, които разширяват обхвата и формират положителен прецедент за по-екологични строителни практики в конкретния регион и имат възможност за по-широк обхват. Набляга се на адаптивната повторна употреба и ремонтни работи, които допринасят за ревитализация на сгради и общности.

Годишен албум / Yearbook

Момото на 13-ите годишни награди A+Awards на Architizer е „Мислене локално, изграждане глобално. През този сезон освен традиционните категории: за ландшафт и планиране, обществени, културни, хотелски, търговски, жилищни, за спорт и отдих и транспортни сгради са добавени и такива за експериментални подходи и технологии и изкуствен интелект дизайн.

Съдиите номинират петима финалисти във всяка категория за награди. След това тези финалисти се представят онлайн, където дизайнери и ентусиасти от цял свят гласуват за своите фаворити по време на голяма кампания. Победителите в A+ Popular Choice Awards се награждават заедно с излъчените от журито.

Всички носители на A+Awards получават цялостен промоционален пакет, оценяващ техните постижения и осигуряващ им международно признание за работата, който включва:

- Публикуване на проекта в изданието „Най-добрата архитектура в света“ - албум с твърди корици, издаван всяка година. Той представлява визуален каталог на годишното жури на наградите A+ и победителите в Popular Choice. Всяка страница е свидетелство за иновация, креативност и трансформиращата сила на дизайна. Взема като цяло колекцията се чете като прогноза за бъдещето на архитектурата.
- Включване на фирмата в A+List - ръководство на Architizer за най-добрите фирми за архитектура и дизайн за годината.
- Включване в официално съобщение за пресата на A+Awards и един безплатен комплект за пресата, предоставен със съдействието на международния архитектурен новинарски канал V2COM, разпространяван до повече от 6400 медийни издания за дизайн по целия свят.

- Цифрови значки за потвърждаване признанието от A+Awards на номинирания проект и включване на уебсайта и страници на фирмата в социални медии.

- Емблематичен приз от A+Awards, проектиран и произведен от Society Awards и персонализиран с подробности за печелившия проект.

- На премираните проекти се дават също и приоритетни възможности за публикуване от редакционния екип на Architizer в специални издания през цялата година и споделени с милиони в седмичния бюлетин и канали на наградата в социалните медии.

- Финалистите на A+Awards също получават някои промоции:

- Включване в галерията на A+Awards;
- дигитален сертификат за отбелязване на постижението;

- 50% отстъпка за едно разпространение на комплекти за пресата в международния архитектурен бюлетин V2COM.

Основната мисия на Architizer, фокусираща се върху най-добрата световна архитектура, е да бъде дадена възможност на архитектите чрез програмите за награди и глобалния обхват да бъдат свързани с инструментите, от които се нуждаят, за да изградят по-добри сгради, по-добри градове и по-добър свят.

Източник: <https://awards.architizer.com/a/page/about/about-plus-awards>

ARCHITIZER A+ AWARDS

Arch. Evgenia Kukusheva

The Architizer A+Awards is the world's largest awards competition focused on celebrating the best architecture and public and private spaces of the year. Its mission is to foster appreciation for meaningful architecture around the world and to give visibility to those designers who are part of creating impressive buildings. The awards showcase their work on an international stage to a global audience of over 400 million.

A+Awards is the largest online community of architects on Earth. But the awards are bigger than that community. Entries are judged by the Academy's 250+ jury members. They are comprised of leaders actively shaping the world we live in, representing a sought-after segment of design professionals, including prominent luminaries" from fields as diverse as fashion, periodicals, product design, real estate development, and technology. Finalists and winners present their work to them and are recognized as the most influential visionaries of the year online and in print. The buzz is huge.

Architizer's core mission, focusing on the world's best architecture, is to empower architects through awards programs and global reach to be connected with the tools they need to build better buildings, better cities, and a better world.

БЪЛГАРСКО ПРОЕКТАНТСКО БЮРО СПЕЧЕЛИ НАГРАДАТА НА ПУБЛИКАТА В ПРЕСТИЖЕН КОНКУРС В МОНАКО

Жаклин Димитрова
Божидар Хинков

Арх. Божидар Хинков е професор в Международната академия по архитектура (МАА), който има над две десетилетия опит в областта на архитектурното проектиране в България и в международен план. Впечатляващото му портфолио включва множество наградени проекти и успешни участия в конкурси. Като съосновател на „Арогант Архитектс“, той ръководи проектирането и изпълнението на някои от най-амбициозните и въздействащи мащабни проекти в различни сектори. Сред тях са: „Арена Ботевград“, „Арена Дуросторум“; Ваканционен комплекс „Форос“; Нови производствени мощности на „Ceratizit Bulgaria“; Плаваща Марина в „Каланк'дьо Сормю“; Нов пилотен затвор с център за обучение на персонала в Самораново.

арх. Жаклин Димитрова е част от екипа на Arrogant Architects, където започва професионалния си път още по време на своето академично обучение. Тя участва в редица значими проекти с различна функционалност и мащаб: Еднофамилни и многофамилни - Razlog Park Residence; Новата производствена база на Ceratizit Bulgaria; Плаваща марина в Каланк дьо Сормю; Културно-образователен център в паркова среда - Нов музикален комплекс в град София.

Ж. Димитрова

Б. Хинков

СЪБИТИЕТО

Монако, 23 септември 2024 г. – Завърши 4-тото издание на Monaco Smart & Sustainable Marina Rendezvous в Yacht Club de Monaco, след два интензивни дни на конференции, дискусии и презентации. Организирано от Monaco Marina Management (М3), събитието събра над 250 професионалисти от морската индустрия и множество инвеститори и иноватори от цял свят. Тяхната обща цел е да модернизират и направят морските инфраструктури по-устойчиви. Това събитие демонстрира как устойчивостта се превръща в истински двигател на промяната. Присъстваха селекция от 20 стартиращи (Start-ups) и разширяващи се (Scale-ups) компании, дузина архитектурни студиа и дузина яхтени пристанища. „Яхтингът утре трябва да се случва интелигентно и устойчиво. Марините и крайбрежните структури трябва да се адаптират към новите нужди и това събитие подчертава тези промени“, каза Хосе Марко Каселини (José Marco Casellini), главен изпълнителен директор на М3.

Организирано с подкрепата на Prince Albert II of Monaco Foundation, Extended Monaco, UBS, MB92 Group и Bombardier, събитието подчертава значението на технологичните иновации и междусекторното сътрудничество за справяне с настоящите екологични проблеми и предстоящите предизвикателства. Редица конференции и сесии за представяне на иновации демонстрираха новите решения на стартиращи и разрастващи се компании, поставяйки устойчивите решения в центъра на дискусиите. „Виждаме, че устойчивостта и технологичните иновации се подсилват взаимно. Иновациите се фокусират върху създаването на по-обещаващо бъдеще за планетата“, каза Бернар д'Алесандри (Bernard d'Alessandri), генерален секретар на Y.C.M. и президент на Cluster Yachting Monaco. „Търсенето на устойчивост е спешно изискване. Като ентусиасти на яхтинга, наш дълг е да насърчаваме полагането на усилията в търсенето на положителни и устойчиви иновации.“

Стартиращи и разширяващи се компании имаха възможността да излязат на сцената и да пред-

Носителите на награди в конкурса / The winners of the competition

ставят своите решения, докато архитектите презентираха своите проекти, фокусирани върху темата за проектиране на интелигентно и иновативно плаващо яхтено пристанище в южната част на Франция. Яхтени пристанища от целия свят показаха своите дестинации, подчертавайки силните страни на техния туризъм и практични екологични решения.

Архитектурният конкурс се фокусира върху създаването на иновативно плаващо пристанище в деликатен район на морската екосистема в Южна Франция.

ARROGANT ARCHITECTS, представени от Божидар Хинков и Жаклин Димитрова, спечели публиката с ангажимента си към устойчивостта посредством решения като създаването на изкуствен коралов риф, подобрения на топлоизолацията, термопомпи с морска вода и използването на сглобяеми предварително изработени елементи от местни материали за намаляване на въглеродните емисии. Техният модулен под-

ход оптимизира строителните процеси, намалявайки разходите и увеличавайки максимално ефективността.

ОПИСАНИЕ НА ПРОЕКТА

Създаването на плаваща марина в Calanque de Sormiou е амбициозно начинание, изправено пред уникални предизвикателства, свързани с природните характеристики и екологичната чувствителност на района.

Екологични предизвикателства:

- **Защитена зона:** Националният парк Calanque de Sormiou е строго защитена зона, известна със своята деликатна екосистема и биоразнообразие. Всяко строителство трябва да се придържа към строги регулации, за да се сведе до минимум въздействието върху околната среда.
- **Водни течения и вълни:** Средиземно море може да изпитва силни течения и вълни, особено по време на бури. Дизайнът на пристанището трябва да отчита тези сили, за да гарантира стабил-

Проект за изкуствен коралов риф, арх. Божидар Хинков и арх. Жаклин Димитрова
Artificial coral reef project, arch. Bozhidar Hinkov and arch. Jacqueline Dimitrova

ността и безопасността на плаващите конструкции.

- Условия на морското дъно: Морското дъно в Calanque de Sormiou може да бъде неравно или скалист, което затруднява сигурното закрепване на плаващите понтони. Ще са необходими задълбочени проучвания за идентифициране на подходящи места.
- Морски живот: Calanque de Sormiou е дом на разнообразен морски живот. Строителството трябва да избягва нарушаването на чувствителни местообитания и да минимизира замърсяването.
- Логистични предизвикателства – Достъп и транспорт: Достъпът до Calanque de Sormiou е ограничен, главно с лодка или пешеходни пътеки. Транспортирането на строителни материали и оборудване до обекта може да бъде предизвикателно и скъпо.
- Строителство на отдалечено място: Calanque

de Sormiou е относително изолиран. Строителните екипи могат да се сблъскат с предизвикателства, свързани с логистиката, настаняването и достъпа до ресурси.

- Разрешителни и одобрения: Получаването на необходимите разрешителни и одобрения за строителство в защитена зона може да бъде сложен и отнемащ време процес.

Дизайн и иновации

Нашето проектно предложение за плаваща marina в Calanque de Sormiou представлява цялостен отговор на предизвикателствата и възможностите, представени от това уникално място. Това е доказателство за силата на модулността, отговорността и дълбоката оценка за средиземноморския контекст.

Модулно строителство за мащаб и постигане на кръговрат

В основата на нашата дизайнерска философия е принципът на модулността. Всеки от трите

Проектът на „Арогант архитект“ от „птичи“ поглед
The "Arrogant Architect" project from a "bird's eye" view

Проектът на „Арогант архитект“ – изглед / The project of "Arrogant Architect" – view

отделни функционални модула - ресторантът с кухня, трите жилищни единици и центърът за отдих за сърфове и водни колела - е изграден с помощта на система от леснодостъпни, сглобяеми елементи. Този подход дава няколко ключови предимства.

Първо, той значително ускорява строителния процес, минимизирайки нарушаването на деликатната морска екосистема. Второ, позволява бъдеща мащабируемост; марината може органично да расте или да се адаптира към променящите се нужди чрез добавяне или преконфигуриране на модули.

И накрая, той се съчетава безпроблемно с принципите на кръговото строителство. Модулите могат да бъдат разглобени, преместени и сглобени отново с минимални отпадъци, осигурявайки дълъг и адаптивен живот на конструкцията. Общата площ на нашата плаваща марина е 399,5 кв.м, с общ периметър от 95,5 м и позволява едновременното швартоване на до 6 лодки или плавателни съдове с дължина до 32 м,

от всяка страна на триъгълното разположение.

Отговорен избор на материали и устойчиви технологии

Разположен в рамките на уникалната и чувствителна екосистема на Calanque de Sormiou, нашият дизайн отдава първостепенно значение на екологичната отговорност. Всеки избор на материал е внимателно обмислен, за да се сведе до минимум въздействието върху околната среда. Основните структурни елементи са изработени от „морски“ алуминий, известен със своята издръжливост и устойчивост на корозия в среда със солена вода. Сглобяемите модули за ресторанта, центъра за отдих и жилищните единици са изработени от панели от стъклопласт (GFRP) с висококачествено UV защитно покритие, осигуряващо дълготрайност и минимални изисквания за поддръжка. Плаващата основа се състои от модулни понтонни елементи от полиетилен с висока плътност (HDPE), известни със своята плаваемост, стабилност и устойчивост на морски растеж.

Проектът на „Арогант архитект“ – интериор / The project of "Arrogant Architect" – interior

Освен това марината използва най-съвременни технологии, за да постигне висока степен на самодостатъчност и да сведе до минимум въглеродния си отпечатък. Фотоволтаични панели, вградени в елегантните платнени покрития, използват изобилната средиземноморска слънчева светлина, генерирайки чиста електроенергия. Получената енергия се преобразува и съхранява под формата на зелен водород, осигурявайки устойчив източник на енергия за работата на марината. Система за обезсоляване на морската вода допълнително намалява зависимостта от външни ресурси. Ефективните системи за пречистване на отпадъчни води минимизират замърсяването, като гарантират, че девствените води на Calanque de Sormiou остават незамърсени. А за да поддържа комфортна температура през цялата година, марината използва електрически термопомпи, високоефективна и екологична алтернатива на традиционните системи за отопление и охлаждане. Съхраняваната вода, електричество и зелен водород са достъпни за зареждане на посещаващи лодки

чрез зарядните пиедестали, разположени от всяка страна на понтонната конструкция.

Структурна иновация, чувствителност и подобряване на морското местообитание

Трите функционални модула, макар и различни по предназначение, споделят единен и елегантен структурен дизайн. Всеки е изграден върху модулна рамка от 490 см конструктивни пръти от морски алуминий, свързани чрез здрави съединителни елементи. Така се създава серия от взаимосвързани правилни тетраедри, геометрична структура, характерна със своята здравина и стабилност. Модулни мачти от морски алуминий с обща височина от 1670 см и опънати кабели от неръждаема стомана допълнително повишават структурната цялост и поддържат създаденото от сенниците от платна натоварване, като гарантират, че марината може да издържи на предизвикателствата на морската си среда. Плаващата основа, състояща се от HDPE равностранни триъгълни призматични модули с размери 70/70/50 см, осигуря-

Проектът на „Арогант архитект“ – изглед / The project of "Arrogant Architect" – view

ва стабилна и сигурна основа за разположените отгоре функционални модули. „Ставните“ съединения между трите модула са специални, позволяващи ограничено завъртане, за по-добро „яздене на вълни“.

Комфортните и приветливи вътрешни пространства на модулите за ресторанта, центъра за отдих и жилищните единици са съгложими и се транспортират до мястото на плаващата марина по вода, където се интегрират в основната конструкция.

Под водната линия серия от резервоари, интегрирани в основната структура, съхраняват зелен водород, обезсолена и прясна вода, събрана от сенниците по време на дъжд. Под тези резервоари, окачени на основната конструкция, въвеждаме иновативна екологична функция: висяща изкуствена рифова структура, изработена от модули от естествена глина. Тези модули осигуряват сложна текстурирана среда, предлагаща подслон и места за размножаване на различни малки риби и други морски обитатели.

Това допълнение превръща марината не просто във функционална структура, но и в активен участник в местната екосистема, насърчавайки биоразнообразието и подобрявайки цялостното здраве на морската среда.

Интеграция на генералния план и закрепване

Нашето решение за генерален план дава приоритет на хармоничното интегриране на плаващата марина в чувствителния екологичен контекст на Calanque de Sormiou. Приемайки ограниченията, определени от местните власти, и необходимостта от запазване на ливадите от морска трева Посидония, които характеризират тази уникална морска среда, и след внимателен анализ на картите на морския живот и консултации с регламента за крайбрежните зони, ние идентифицирахме малка специфична „гола“ зона в залива, лишена от покритие от морска трева. Това открито пясъчно морско дъно осигурява идеално място за закрепване на нашата плаваща марина, минимизирайки нарушаването на съществуващата екосистема.

При все това нашата концепция позволява преместване на марината на множество места, директно над тревата, и транспортирането ѝ до брега по време на лошо време.

Трите модулни елемента на марината са конфигурирани в обща триъгълна форма с централна „пауза“. Тази специфична зона - нашата „социална мрежа“, е отворена към морето, предлагайки панорамни гледки, като същевременно поддържа почтително разстояние от бреговата линия.

Закрепването на конструкцията към морското дъно представлява уникално предизвикателство, тъй като е от съществено значение да се избегне увреждането на чувствителните ливади от морска трева Посидония, които виреят в Calanque de Sormiou. Нашето решение включва използването на „еко“ винтови котви, специално проектирани за защитени зони за мари-на. Тези котви внимателно се завинтват в морското дъно, минимизирайки нарушаването на деликатната морска екосистема. Основната конструкция и котвите са повдигнати с полиамидни кабели с амортизатори, абсорбиращи промяната на нивото на прилива и поддържащи модулите фиксирани.

Компактният и ефективен дизайн на марината гарантира минимален отпечатък върху морската среда. Подводната инфраструктура, включително резервоарите за съхранение, изкуственият риф и системи за закрепване, е стратегически мащабирана и разположена, за да се избегнат чувствителни зони и да се све-

ге до минимум нарушаването на морския живот. Архитектурният език и материалната палитра на марината са избрани да допълнят и завършат околната природна красота. Използването на морски материали и живи цветове създава усещане за „La joie de vivre“, позволявайки на марината да се превърне във важна, но ненавтрпчива част от пейзажа на Calanque de Sormiou.

„Социалната мрежа“ - център на връзка и общност

Конфигурацията на трите модула създава уникално и привлекателно централно пространство. Откритото пространство с морска вода, сгушено между модулите, е покрито с мрежа, напояща тези, които се използват на катамараните. Тази „социална мрежа“ служи като оживено място за събиране, насърчавайки взаимодействието и връзката между посетителите. Това е идеалното място за отгих, общуване и наслада на зашеметяващата гледка, като допълнително повишава привлекателността на марината като гестинация.

В отговор на предизвикателствата нашият дизайнерски проект въплъщава хармонично съчетание от модулност, екологична отговорност и дълбоко уважение към средиземноморския контекст. Предлагаме плаващ рай, който не само задоволява функционалните нужди на една мари-на, но и активно допринася за здравето и биоразнообразието на морската екосистема.

BULGARIAN DESIGN BUREAU WINS AUDIENCE AWARD IN PRESTIGIOUS COMPETITION IN MONACO

Arch. Bozhidar Hinkov
Arch. Jacqueline Dimitrova

The 4th edition of the Monaco Smart & Sustainable Marina Rendezvous, organized by Monaco Marina Management (M3), the event brought together over 250 maritime industry professionals and numerous investors from around the world. Their common goal is to modernize and make maritime infrastructures more sustainable. This gathering demonstrates how sustainability is becoming a true driver of change. A selection of 20 start-ups and scale ups, a dozen architectural firms, and a dozen marinas were present. "The yachting of tomorrow must be smart and sustainable. Maritime infrastructures must adapt to new needs, and this event highlights these changes," said Josu Marco Casellini, CEO of M3.

Start-ups and scale-ups had the opportunity to take the stage and present their solutions, while architects unveiled their projects, focused with the theme of designing a smart and innovative floating marina in the south of France. Additionally, marinas showcased their destinations, highlighting the strengths of their tourism and environmental actions.

Architecture Public's Choice Award – Arrogant Architects represented by Bozhidar Hinkov and Jacqueline Dimitrova (Bulgaria) This firm won public favor due to its commitment to sustainability, including the installation of artificial nurseries, thermal insulation improvements, seawater heat pumps, and the use of prefabricated local materials to reduce CO2 emissions. Their modular approach also optimizes construction processes, reducing costs and maximizing efficiency.

АРХИТЕКТУРА

ARCHITECTURE

3 - 4

2025

Magazine
for architectural creativity,
architectural theory and criticism
YEAR SEVENTY SECOND

CONTENTS

Edition of the Union of Architects in Bulgaria. "Architecture" magazine is included in the National reference list of modern Bulgarian scientific publications with scientific peer review /NACID/.

Circulation: 1000, ISSN 0324-1254

Address: 1504 Sofia, 11 Krakra str.,

e-mail: sab@bularch.org, www.bularch.eu

Editorial board:

prof. arch. Atanas Kovachev, D.Sc.

prof. arch. Valery Ivanov, Ph.D.

prof. arch. George Stanishev, Ph.D.

prof. eng.-arch. Penyo Stolarov, Ph.D.

prof. arch. Alexander Slaev, Ph.D.

assoc. prof. land.-arch. Velyana Naydenova, Ph.D.

assoc. prof. arch. Aneta Slavova, Ph.D.

arch. Maria Diamandieva, Ph.D.

arch. Aneta Vasileva, Ph.D.

Responsible editor: arch. Evgenia Kukusheva

Graphic design and preprint: The egg adv. agency, office@theegg.bg

Proofreader: Lora Sultanova

Print: Spektar JSC.

First cover: Bulgarian Architecture Awards – collage

Second cover: Hotel complex "Aqua Paradise Resort", Nessebar

Third cover: Paintings by arch. Edelweiss Popova

Fourth cover: Pritzker Prize Medallion

4 THE ARCHITECTURAL AWARDS
Prof. arch. Valery Ivanov, Ph.D.

7 BULGARIAN ARCHITECTURAL AWARDS

8 THE "ARCHITECT OF THE YEAR" COMPETITION
Assoc. Memb. Prof. Arch. Atanas Kovachev, D.Sc.

15 "VIZAR" – EUROPEAN AWARDS FOR BULGARIAN ARCHITECTURE
Prof. arch. Boyko Kadinov, D.Sc.

23 "BUILDING OF THE YEAR" - ARCHITECTURAL CONCEPTS
AND INNOVATIVE ADAPTATIONS
Veselina Spasova

28 THE "ARCHITECTON" AWARD - STATUS AND LAUREATES

33 „BULGARIAN ARCHITECTURAL AWARDS“
Arch. Nina Tancheva

АРХИТЕКТУРА ARCHITECTURE

Magazine
for architectural creativity,
architectural theory and criticism
YEAR SEVENTY SECOND

3 - 4

2025

CONTENTS

„ARCHINOVA“ ARCHITECTURE AWARDS <i>Eng. Diana Kinova</i>	46
THE AWARDS "LANDSCAPE ARCHITECT OF THE YEAR" <i>Assoc. Prof. Land. Arch. Velyana Naydenova, Ph.D.</i>	50
THE STUDENT ARCHITECTURAL COMPETITION "PROJECT OF THE YEAR" <i>Assoc. Prof. Arch. Stefan Asparuhov, Ph.D.</i>	66
WORLD ARCHITECTURAL AWARDS	78
"INTERARCH" INTERNATIONAL ARCHITECTURE AWARDS <i>Arch. Marina Vasileva</i>	80
INTERNATIONAL ARCHITECTURAL FESTIVAL "ARCHITECTURE", MOSCOW <i>Assoc. Memb. Prof. Arch. Atanas Kovachev, D.Sc.</i>	86
ARCHITECTURAL COMPETITIONS IN FRANCE <i>Arch. Stefan Dobrev</i>	97
THE RIBA "STIRLING" PRIZE <i>Arch. Evgenia Kukusheva</i>	104
THE EUROPEAN "MIES VAN DER ROHE" AWARDS AND BULGARIA <i>Assoc. Prof. Arch. Aneta Vasileva, Ph.D.</i>	110
VENICE BIENNALE – HISTORY <i>Arch. Evgenia Kukusheva</i>	115
BULGARIAN PARTICIPATION IN THE VENICE ARCHITECTURE BIENNALE 2025 <i>Arch. Martin Hristov</i>	116
THE "PRITZKER" PRIZE <i>Arch. Evgenia Kukusheva</i>	121
ARCHITIZER A+ AWARDS <i>Arch. Evgenia Kukusheva</i>	127
BULGARIAN DESIGN BUREAU WINS AUDIENCE AWARD IN PRESTIGIOUS COMPETITION IN MONACO <i>Arch. Bozhidar Hinkov, Arch. Jacqueline Dimitrova</i>	133

**Sources of illustrations are not credited when they are the author's.*

**The texts in English are by the authors of the articles.*

Картина на арх. Ивана Вълчанова / Painting by arch. Ivana Valchanova

Картины на арх. Еделвайс Попова / Paintings by arch. Edelweiss Popova

Списание
за архитектурно творчество,
архитектурна теория и критика

проф. г-р арх. Валери Иванов
чл.-кор. проф. арх. Атанас Ковачев, г.а.н.
проф. арх. Бойко Кадинов, г.а.н.
Веселина Спасова
арх. Нина Танчева
инж. Диана Кинова
доц. г-р ланд. арх. Веляна Найденова
доц. г-р арх. Стефан Аспарухов
арх. Марина Василева
арх. Стефан Добрев
арх. Евгения Кукушева
доц. г-р арх. Анета Василева
арх. Мартин Христов
арх. Божидар Хинков
арх. Жаклин Димитрова

ИЗДАНИЕ НА СЪЮЗА НА
АРХИТЕКТИТЕ В БЪЛГАРИЯ

Цена: 30 лв.